ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім · Сад · Город

Передплатний індекс 74142

№4 квітень 2008

Дивовижні сорти гіркого перцю

Особливості вирощування баклажанів

Український борщ

Р.П. А №00668

Конфідор® Максі

Захист огірків і томатів від шкідників в закритому ґрунті!

В усіх агрокліматичних зонах України рослинам закритого ґрунту великої шкоди завдає значна кількість видів шкідливих організмів.

Найпоширенішими шкідниками при вирощуванні огірків та томатів у закритому ґрунті є білокрилки (мал. 1), попелиці (мал. 2), трипси (мал. 3) та інші шкідники.

Система захисту культур у закритому ґрунті суттєво відрізняється від системи захисту у відкритому ґрунті, оскільки у першому випадку досить обмежений перелік дозволених для використання засобів захисту рослин.

У даному випадку, важливо, щоб засіб захисту був надзвичайно ефективний та безпечний для використання у теплицях та парниках.

Мал. 2

Мал.3

Надзвичайно ефективним для роботи в закритому ґрунті є препарат **Конфідор® Максі**, який вже добре знайомий людям як засіб №1 в боротьбі з колорадським жуком на картоплі та томатах.

Віднині **Конфідор® Максі** стало можливим використовувати і в закритому ґрунті при вирощуванні томатів та огірків. Для приготування робочого розчину необхідно 1 г препарату розчинити у 10 л води. Цього розчину достатньо для захисту 2 соток томатів і огірків від білокрилок, попелиць, трипсів та інших шкідників у теплицях. Обприскування рослин треба починати при з'явленні первинних вогнищ шкідників, дотримуючись регламентів застосування пестицидів у закритому ґрунті.

Конфідор® Максі має тривалий період захисної дії, при цьому зберігається високий рівень активності препарату проти дорослих комах та личинок різного віку, що дозволяє обмежитися однією обробкою протягом всього сезону.

Крім того, **Конфідор® Максі** має «антистресові» властивості стимуляції росту та розвитку рослин, які не мають інші засоби захисту рослин і що робить **Конфідор® Максі** надзвичайно ефективним в умовах закритого ґрунту.

Справа в тому, що за деяких умов рослини потрапляють у стан стресу. Він може бути викликаний спекою, посухою, перепадом температур повітря та ґрунту, надто інтенсивним сонячним випромінюванням, нестачею кисню у прикореневій зоні, ушкодженням від шкідників та хвороб. Це якраз ті процеси, які дуже характерні для рослин в умовах закритого ґрунту.

Мал. 1

Конфідор® Максі не лише захищає рослини від шкідників, а ще, завдяки унікальним властивостям діючої речовини препарат збільшує в рослині концентрацію «антистресових» речовин, підвищує їх життєздатність і потенціал.

В наслідок цього, рослини отримують інтенсивне зелене забарвлення листя, рівномірно розвиваються, підвищують кількість та якість врожаю (мал. 4)

Необхідно підкреслити, що лише тільки **Конфідор® Максі**, виробництва компанії Байєр має такі властивості. Лише компанія Байєр, яка вкладає мільйони доларів в наукові розробки, має оригінальний рецепт синтезу діючої речовини та формуляції продукту з «антистресовими» властивостями росту та розвитку рослин.

Купуйте оригінальний **Конфідор® Максі** в мережі ТКЦ «Зелений Світ» та отримуйте задоволення в роботі і високі врожаї!

Кандидат с.-г. наук Каушан О.О.

Дія Конфідору Максі на врожай солодкого перцю (Лейк Порк, Джорджія, США) (мал. 4).

Конфідор Максі
24 рослини перцю на 1 кв.м.

Стандарт
16 рослин перцю на 1 кв.м.

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде
Т.В.Грабовська,
спеціаліст з правових питань

Право на пільгове пенсійне забезпечення

Я 32 роки пропрацював фтізіохірургом у Тернопільському обласному тубдиспансері. В 1988 році вийшов на пенсію, але продовжував працювати до 1993 року. Зараз працівникам протитуберкульозних закладів стаж роботи зараховується у подвійному вимірі. Фтизіатри працюють у шкідливих умовах, але чому вони не отримують пенсію за Списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, що дають право на пільгове пенсійне забезпечення?

В.Ю. Аркуша,
лікар пенсіонер, ветеран праці,
вул. Загребельна, смт Великі Бірки,
Тернопільський р-н, Тернопільська обл.

Профспілка працівників охорони здоров'я неодноразово порушувала це важливе питання перед Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України.

На виконання доручень Кабінету Міністрів України від 09.12.2004 р.,23.01.2006 р., 03.03.2006 р. та відповідно до пункту 1 Рекомендацій парламентських слухань на тему: "Епідемія туберкульозу в Україні та шляхи її подалання", схвалених постановою Верховної Ради України від 19.06.2003 р. № 989-IV щодо внесення посад лікарів-фтизіатрів до Списку № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість у яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, Міністерство охорони здоров'я спільно з Міністерством праці та соціальної політики, за участю ЦК профспілки, двічі готувало відповідний проект постанови Кабінету Міністрів України. Проте під час узгодження зазначеного проекту Міністерством фінансів та Міністерством економіки України ця пропозиція не була підтримана.

Крім того, у зв'язку із зверненням народного депутата України Р.В. Богатирьової, Міністерство охорони здоров'я листом від 17.04.2006 р. № 9.04-02/256 зобов'язало начальників Головних управлінь (управлінь) охорони здоров'я облдержадміністрацій надати матеріали щодо внесення усіх працівників протитуберкульозних та інфекційних закладів до Списку № 2 виробництв, робіт, професій, посад та показників, зайнятість у яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах, відповідно до вимог наказу Міністерства праці України від 19.08.1994 р. № 48 "Про організацію розгляду клопотань підприємств і організацій щодо внесення змін і доповнень до Списків № 1 і 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, що дають право на пільгове пенсійне забезпечення".

Узагальнені матеріали, що надійшли від управлінь охорони здоров'я облдержадміністрацій, були надані Міністерству праці та соціальної політики для підготовки відповідного проекту постанови Кабінету Міністрів України. Але під час узгодження проект знову не було підтримано Міністерством фінансів та Міністерством економіки.

Не зважаючи на неодноразові звернення, проведення нарад із відповідальними працівниками зацікавлених міністерств та органів виконавчої влади (Мінекономіки, Мінфіну, Пенсійного фонду та МОЗ) з метою прийняття узгодженого рішення, Міністерство фінансів свою позицію щодо прийняття цієї постанови на даний час не змінило.

ЦК профспілки вкотре звернулося за вирішенням цього питання уже до нового Уряду на чолі з Ю. Тимошенко та неодмінно буде домагатися прийняття відповідної постанови Кабінету Міністрів України.

Розмір пенсії у інваліда з дитинства

Я інвалід з дитинства третьої групи. В 2005 році закінчила Гайсинське медучилище. З 10.08.2005 р. працюю у райлікарні медсестрою. Прошу роз'яснити, яка повинна бути у мене пенсія?

Григоренко Світлана,
Христинівській район, Черкаська обл.

Відповідно до норм Закону України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам" від 16.11.2000 р. право на державну соціальну допомогу мають інваліди з дитинства та діти-інваліди віком до 18 років.

Причина, група інвалідності, строк, на який встановлюється інвалідність, визначаються органом медико-соціальної експертизи згідно із законодавством України з одночасним роз'ясненням інвалідам з дитинства їхнього права на державну соціальну допомогу.

Інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, які мають одночасно право на державну соціальну допомогу відповідно до Закону, на пенсію та на державну соціальну допомогу згідно із Законом України "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам", призначається за вибором інвалідів з дитинства: соціальна допомога або пенсія.

Так, відповідно до статті 33 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 09.07.2003 р. величина пенсії по інвалідності інвалідам третьої групи становить 50 відсотків пенсії за віком – мінімальної величини пенсії за віком. З 1 жовтня 2007 року цей показник становить 411 гривень. Тобто, величина пенсії інваліду з дитинства третьої групи – 205 грн. 50 коп.

Державна соціальна допомога визначається залежно від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Згідно із статтею 2 Закону України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам" величина державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства третьої групи становить 60 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, що втратили працездатність.

З 1 жовтня 2007 року соціальна допомога інвалідам з дитинства третьої групи встановлена у розмірі 246 грн. 60 коп.

Державна соціальна допомога виплачується щомісячно державними підприємствами та об'єднаннями зв'язку за місцем проживання інваліда з дитинства у встановлені органами праці та соціального захисту населення строки.

Призначена державна соціальна допомога виплачується інваліду з дитинства незалежно від одержуваного ним заробітку, стипендії, аліментів або інших доходів.

Перебираю у пам'яті останні чотири роки праці на картопляній ниві, і не можу пригадати, чи хоча б один із них був сприятливим для вирощування бараболі у нашій місцевості. Свого часу мені довелося писати про 2004 р. як екстремальний – тоді за літо й осінь у нас випала ледь не чотириразова норма дощів. Зате три наступні сезони стрімко "прогресували" у протилежному напрямку. Пік не просто спеки, а справжньої довготривалої посухи припав на весну–літо 2007 року.

Зваблива Забава.

ЩОБ РОЗКРИВСЯ ПОТЕНЦІАЛ СОРТУ

Від середини травня спека накочувалася хвиля за хвилею. Температура на поверхні незатіненого ґрунту легко переходила за +40°С. І це у північно-східному Лісостепу! А багатьом сусіднім районам та областям поталанило ще менше, не кажучи вже про східні та південні. Черкащина і Кіровоградщина постраждали ще більше, ніж Полтавщина (добре знаю про це від місцевих городників). І навіть з Івано-Франківщини пишуть, що минулим літом гаряче було на Прикарпатті. Погодно-кліматичні умови як для картоплярства, так і всього рослинництва на значній території України були вкрай несприятливими, аномальними, та все ж не завжди катастрофічними. Досвідчені картоплярі одержали непоганий урожай.

Таким чином, і в 2006, і в 2007 році дуже серйозну перевірку пройшли сортовідбір і агротехніка разом із системою захисту рослин від шкідників та хвороб. Очевидно, кожен господар зробив для себе певні висновки. Щодо мене, то складні погодні умови змусили істотно переглянути спосіб підготовки ґрунту і садіння бульб, але від гребеневого не маю наміру повністю відмовлятися (насамперед тому, що він дає змогу локально, а відтак ефективно й економно вносити мінеральні та органічні добрива, вартість яких увесь час зростає). Однак довелося додатково вручну розпушувати землю в нарізуваних ручним ралом борознах для садіння, а вже потім закладати туди бульби. Ґрунт хоч і чорноземний, проте важкий, схильний до самоущільнення, отож далеко не кращий для картоплі. Відразу я сформував великі гребені заввишки до 20–25 см над цими борознами. Через це паростки вийшли на поверхню, напевно, на 3–4 дні пізніше. Зате біля коріння кущів збереглося значно більше вологи. Верхній шар ґрунту, добре оброблений, виконував роль сурогату мульчі (замульчувати по-справжньому не було змоги). Серйозно протистояти ґрунтовій посусі допомогло й те, що з осені вніс по 400–500 кг перегною на сотку (1000 кг, як радить дехто, вважаю для чорнозему зайвим, навіть шкідливим, хоч, можливо, доцільним для супіщаного ґрунту).

Значну роль відіграла і підготовка бульб до садіння. За кілька днів до нього один раз обробив їх комбінованим розчином макро- та мікроелементів і стимулятора росту Фумар. Зробив це саме наприкінці пророщування, щоб дати можливість запрацювати власним, біологічним стимуляторам насіння, мобілізувати його внутрішній потенціал. Протягом 30–40 днів тримав бульби у світлому приміщенні з температурою +13°–15°С. Завдяки цьому вони добре проросли й прозеленилися. Зрозуміло, що виявити й вибракувати в таких умовах хворі й непродуктивні бульби було легко, до того ж усю картоплю розклав в один шар.

До речі, якщо бульби не уражені хворобами і належать до високої репродукції урожайного сорту, їхній розмір не має вирішального значення. Часто найдрібніші бульби, зібрані з родючого куща, виявляються високопродуктивними. Важливо лише створити для них сприятливі умови: насамперед саджати у вологий та добре розпушений ґрунт. Далі – ретельно доглядати сходи, які деякий час

Красень Тирас.

Щедра Левада.

(ймовірно, 1–1,5 місяця) відставатимуть від кущів з більших картоплин. Але, якщо дотримуватися згаданих умов, під час збирання врожаю ця різниця нівелюється. Таким чином, порада для садіння використовувати бульби з куряче яйце і більші – не є аксіомою. Це стосується і тих, які мали механічні пошкодження (наприклад, порізи під час підгортання, під'їдені хробаками або ті, що тріснули через різкий перепад вологості ґрунту), але рани на них зажили. Принципово тільки, щоб ці пошкодження не були спричинені хворобами, бо тоді вони не гояться. Саме зажилі рани стимулюють додаткове проростання вічок, а відтак – пагонів і свідчать про біологічну силу, а не дефективність таких бульб. Переконався в цьому сам, але хочу зацитувати іншого автора (часопис "Урожайный картофель" (Харків) 2006 р., № 3, с. 8–9): "Якщо пошкоджені місця затягнулися і картоплина уціліла, не загнилася, то вона не лише придатна для садіння, але й дасть вам міцніші і стійкі до хвороби бульби". Пояснюється це тим, що слабкі й хворі бульби після пошкодження загнивають, а "сильні бульби вмикають потужну систему захисту від інфекції, що потрапляє ззовні, і потужну біофабрику з утворення захисного шару на пошкодженій поверхні".

Видається доречним висловити дещо із спостережень за окремими сортами картоплі. Останніми роками з'явилося чимало перспективних новинок. У цілому я згоден з характеристиками більшості з тих, про які писали у "ДСГ" в 2005–2007 рр. Однак слід звернути увагу на конкретні деталі.

За специфічних (хоч, на жаль, дедалі типовіших) умов спекотного травня, та й усього літа дати пристойний урожай можуть лише сорти з потужним потенціалом формування бульб і росту надземної вегетативної маси. Щоправда, кущ із сильнорослим бадиллям не завжди врожайний. Тим часом встановлено: для одержання з одного куща, приміром, 1 кг бульб треба, щоб його зелена маса важила не менше.

Звичайно ж, сорт запрограмований авторами на певні умови і його потенціал – певний адаптивний до цих умов генетичний комплекс – оптимально може розкритися лише в них. Ось чому у нас (маю на увазі український Лісостеп) найкраще себе зарекомендували вітчизняні сорти, а також 10–15 німецьких і лише по кілька голландських та польських. Але навіть не всі українські є універсально ефективними для території всієї нашої країни. Наприклад, охоче вірю, що в умовах Поділля з-поміж ранніх сортів добрий вигляд має Загадка, а у нас її віддача дуже скромна. Кілька років тому з'явився ранній (навіть надранній) сорт Карлик-04. Він дружно формує урожай красивих, світло-жовтих зовні та білих усередині гладеньких бульб, не поступаючись ще донедавна так бажаному деякими аматорами Китайському диву. Але позаяк генетично йому властива порівняно невелика листкова поверхня і мала маса бадилля, він низькорослий (звідси й назва), тому в умовах гострого дефіциту опадів саме надземна частина не може забезпечити високого урожаю, а також затінити землю і не дати розвиватися бур'янам. Вочевидь, він гарантовано виявить свої кращі якості в зоні Полісся, на Півночі та Заході України, де більше вологи.

А от більш сильнорослий, хоч на загал теж невисокий Тирас – сорт цього ж оригінатора (автор Василь Іванович Сидорчук) гарно себе показав, як мені відомо, і в спекотному Донбасі, і навіть у Криму. Минулого літа відмінно себе виявив ще один новітній сорт В.І.Сидорчука – дуже ранній, сильнорослий Вимір. Те саме можна сказати й про середньоранній сорт Поліської дослідної станції ім. О.Засухіна – Малинська біла. Він швидко формує високі, гарно облистнені кущі і таким чином добре протистоїть зовнішнім несприятливим умовам, дає стабільні й високі врожаї.

Пророщування садивних бульб

Значний потенціал росту та урожайності показали також ранні українські сорти: білошкіра Веста, рожеві з світло-жовтим м'якушем Повінь, Серпанок і не менш привабливі рожевошкірі, білом'якушні найновіші сорти Поліської дослідної станції – Ведруска та Жеран. Порадувала рясними кущами, наповненими, гладенькими жовтими бульбами Дніпрянка. А також ранні німецькі сорти Беллароза і Вітара. Обидва мають значну силу росту кущів і дуже гарний, як для ранніх сортів, смак бульб. Не підвели й середньоранні сорти Інституту картоплярства – сильнорослі, рожевошкірі та білом'якушні Немішаївська-100, Левада, Забава та німецький жовтобульбовий Агаве. Вельми перспективний у цьому плані зовсім новий середньоранній, створений на Поліській станції спільно з білоруськими колегами сорт Партнер. Він посухостійкий, сильнорослий, має дуже гарні, великі, жовті зовні і всередині бульби відмінного смаку.

Навіть дивно, що за таких погодних умов вистояли і добре вродили сорти середнього строку достигання. Хочу знову згадати Слов'янку – погоджуюся з думкою, що це український суперсорт. Вона майже завжди і всюди виручає урожаєм. А невелика крохмалистість бульб – зовсім не так погано, як дехто вважає, і часто лише на ко-

Дім·сад·город **№4 2008 р.**

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"

Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.

ристь здоров'ю. Завдяки смаку й урожайності слід виділити середньостиглі сорти Інституту картоплярства УААН: Явір, Лілея, Палітра (остання – з найновіших, має великі видовжені гладенькі бульби, їхній колір переходить із світло-жовтого у ніжно-рожевий, звідси й назва). А також витривалий сорт Шанс Поліської станції з рясними гніздами великих та середніх гладеньких світло-рожевих бульб і розсипчастим білим м'якушем. Усі ці сорти сильнорослі, швидко нарощують вегетативну масу.

Середньостиглу Горлицю, яка тішить мене відмінним смаком та врожайністю, разом з такою ж Вiринеєю, середньопізньою Червоною рутою та деякими іншими сортами спеціально висадив дуже пізно – наприкінці червня. Для класичного літнього садіння треба було б ще десь на місяць пізніше, проте я побоявся, що бульби, які пророщував з березня, втратять силу. Вегетували ці сорти довго – наприкінці жовтня мали зелене листя. Тоді ж зібрав з них урожай ще фізіологічно молодих бульб, найкращих для садіння. Він сформувався переважно вже у дощовому вересні. Через різку зміну вологості ґрунту частина бульб потріскалася, але не захворіла й не загнила.

Варто згадати і про відмінний результат, який, на диво, показав у спеку голландський середньостиглий сильнорослий сорт Пікассо. А ось щодо німецького Бернадетте, то, на мій погляд і за інформацією ще кількох аматорів з різних областей, з якими я спілкувався, він всупереч гучній рекламі не був серед кращих ні минулого, ні позаминулого року. Навпаки, його листя й стебла постійно слугували принадою для колорадських жуків, а бульби – для хробаків. Обидві частини рослини надто ніжні – це характерна ознака сорту. Думаю, що він ліпше почувався б на пухкіших ґрунтах, а головне – у щедрішій на опади зоні. До того ж виявилося, що Бернадетте – не середньоранній, а середньопізній за строками формування врожаю. А це теж багато пояснює.

У зв'язку з цим на останок хочу сказати ще одне. Не лише щодо Бернадетте, а й кількох інших сортів, я помітив, що вони належать не до тих груп стиглості, на які вказується у деяких публікаціях картоплярів. Щоб вирішити для себе це питання, звернувся до Ю.В. Пашковської – чи не найбільш кваліфікованого у нашій країні фахівця з сортовипробування вітчизняної та зарубіжної картоплі. І відповідно до авторитетного пояснення Юлії Володимирівни хочу уточнити дані щодо строків стиглості деяких сортів, про які розповідали у "ДСГ" за три останні роки і які набувають популярності серед загалу аматорів картоплярства.

Отже, Малинська біла і Мрія – не ранні, а середньоранні. Забава – не середньостигла, а середньорання. Діана не середньорання, а середньостигла. Червона рута – не пізній, а середньопізній сорт. І щодо закордонних новинок: Ароза – не середньоранній, а ранній, навіть дуже ранній сорт. Ред Леді – навпаки, не рання, а середньорання. Те ж саме з Мірандою. А Тайфун – не середньостиглий, а середньоранній. На практиці буває, що межа між раннім та середньораннім сортом не помітна, особливо, коли останній висадити раніше. Але все ж різницю у 10–20 днів у достиганні урожаю варто враховувати, як і багато інших, не дуже помітних, на перший погляд, деталей.

О.П. Юренко,
вул. Артема, 1, смт. Диканька,
Полтавська обл., 38500, тел. (05351) 9-16-97

Людовик XV

Дивовижні сорти

Перці поділяються на дві групи: овочеві та пряні (гострі). Плоди овочевої групи, названі солодким перцем, – популярний харчовий продукт. Про нього частіше ми говоримо, та й пишемо, але сьогодні я хочу поговорити про інший вид перцю. Це гіркий, або стручковий, котрий вирощують як пряну рослину. Саме про нього ми найчастіше згадуємо тільки тоді, коли наздожене якась хвороба або треба зробити приправу до відповідних страв. Воно й не дивно: адже солодке краще від гіркого. Саме тому мало дачників вирощують гіркий перець. Найчастіше ним милуються, коли дуже красивий букет з перцю стоїть у кімнаті.

Багато хто знає, що перець як пряність буває чорним і червоним, але в наш час з'явилися й інші забарвлення: жовтий, жовтогарячий, коричневий, фіолетовий тощо, та й смак і запах їх помітно розрізняються. Так і має бути, бо одержують їх з різних рослин.

Китайські ліхтарики

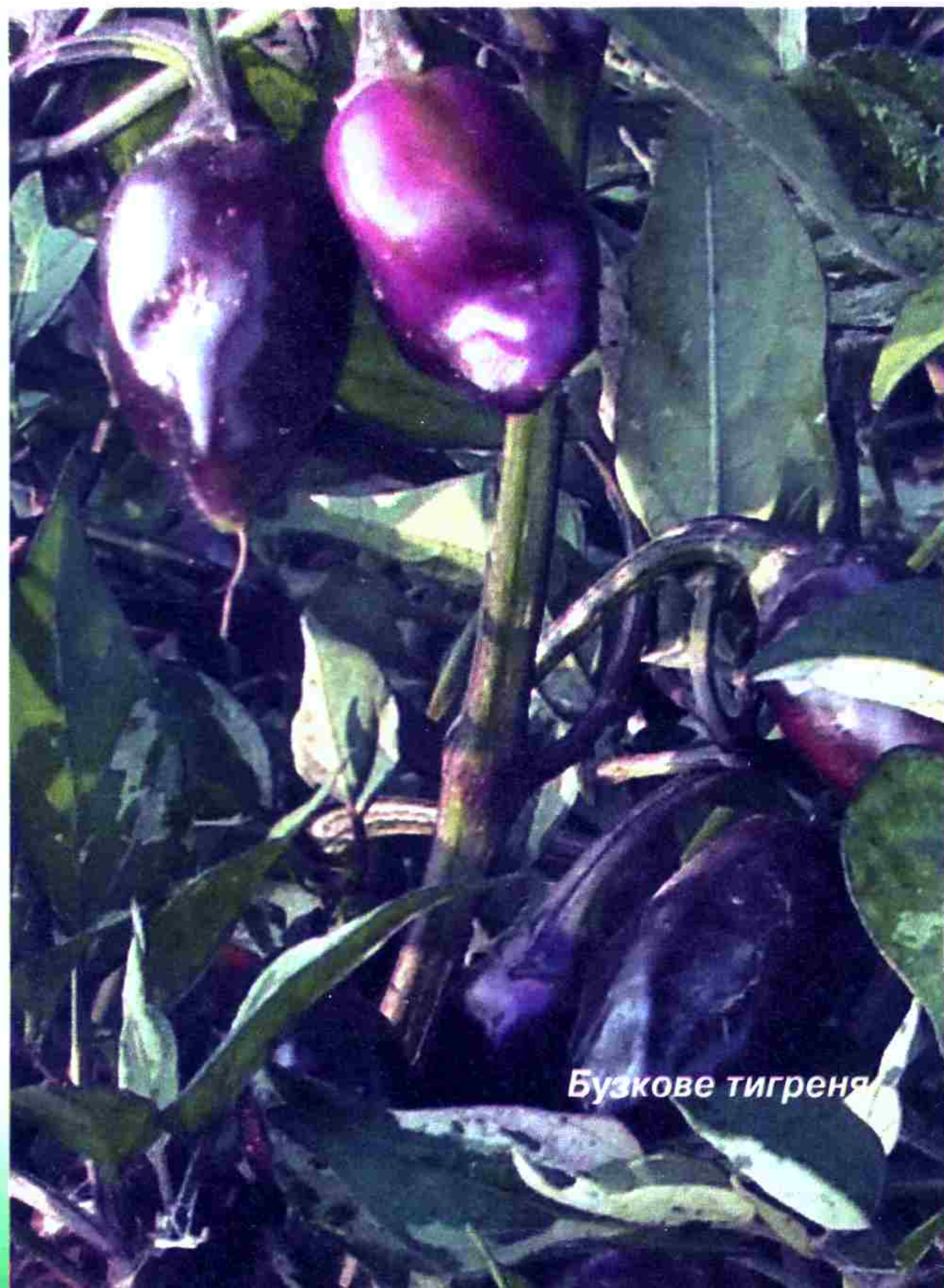
Пряність чорний перець одержують із плодів тропічної ліани, що має таку саму назву – перець чорний і належить до родини перцевих. Як пряність використовують сушені плоди цілими (горошком) чи розмеленими у порошок. Цей вид в Україні не росте, тому мова йтиме тільки про наш гострий перець.

Жодна господиня не обходиться без цієї приправи. Гіркий стручковий перець додають до борщу і супу, гарні з ним тушковане м'ясо, деякі овочі й маринади. Його стручки вирізняються сильним ароматом і пекучим смаком завдяки алкалоїду капсаїцину, що має гіркий смак і подразнює слизову оболонку рота. Ці пекучі й гіркі плоди просто так їсти неможливо. Їх дрібно кришать і потроху додають до різних страв для надання їм своєрідного смаку. Гіркі сорти застосовують у лікеро-горілчаному виробництві й у консервній промисловості.

гіркого перцю

Велике значення має перець як лікарська рослина. Витяжка з нього й алкалоїд капсаїцин збільшують виділення шлункового соку та кількість вільної соляної кислоти в ньому. Капсаїцин має бактеріостатичну дію навіть у розведенні 1:10 000. Також відомий у медичній практиці перцевий пластир – відмінний знеболювальний засіб при радикулітах, подагрі, артритах та інших захворюваннях.

У народній медицині плоди стручкового перцю використовують як потогінне, а також для збудження апетиту. Як потогінний засіб перець звичайно додають до рідких страв, після прийому яких хворих на 1,5–3 години вкривають теплою ковдрою. Однак за непомірного споживання перцю або завищення дози препарату на його основі може настати гострий шлунково-кишковий розлад, а при зовнішньому застосуванні – опік.

Бузкове тигреня

Козячі ріжки

Звідкіля він узявся, такий строгий?

Батьківщиною стручкового перцю вважають Центральну й Південну Америку. Індіанці вживали його в їжу з незапам'ятних часів, причому для них він був таким важливим, як для нас сіль. У Росії стручковий перець з'явився на початку XVII ст. Спочатку його вирощували як лікарську рослину, і тільки в середині минулого століття перець по-справжньому увійшов у землеробську культуру як овоч. У наш час гіркий перець вирощують повсюдно як у відкритому ґрунті, так і в кімнатних умовах.

Виходець з тропіків і субтропіків, перець стручковий – теплолюбна і вологолюбна рослина, він потребує родючих ґрунтів, тепла і світла. В цьому я переконався на власному досвіді, коли 11 жовтня вночі було незначне похолодання, а листки і молоді плоди перцю загинули. У дикому вигляді він росте багаторічним напівчагарником, а в культурі це – однорічна трав'яниста рослина. Оптимальна температура для росту і розвитку – 18–25 градусів тепла.

На відміну від овочевих сортів, плоди яких збирають недостиглими, плоди гострих сортів збирають повністю достиглими. Це тому, що максимальна кількість капсаїцину накопичується в них до часу повного достигання. Саме ця речовина надає своєрідності пряній рослині.

Гіркі стручки (несправжня ягода) збирають у міру достигання. Їх можна висушити і зберігати до нового врожаю.

Культурних видів стручкового перцю чотири: перуанський, колумбійський, опущений і мексиканський. Шляхом схрещування різних видів тепер ми маємо багато сортів, які можна вирощувати у відкритому ґрунті, в теплиці і навіть у кімнатних умовах. У мене росло 16 сортів гіркого перцю для відкритого ґрунту і кімнатні сорти. Розсаду я виростив у теплиці за два місяці до передбачува-

Каштан

Сніговик

ного висаджування у ґрунт. Усі сорти висадив на дачі на окремій грядці за 50 метрів від солодкого перцю, щоб не сталося перезапилення. У спекотне літо всі сорти гострого перцю дали відмінний врожай.

Приємно було дивитися на високорослі сорти з довгими стручками: Гігант Китаю, Козячі ріжки, Китайський спіралевидний, Чилі, Кайєнський, Людовик XV, Стріла, Український гіркий, а також на маленькі низькорослі кімнатні сорти: В'єтнамський букет, Букет Узбекистану, Китайські ліхтарики, Конфетті, Каштан, Зірочки, Сніговик, Бузкове тигреня, Холідей Чир. Звичайно, багато з цих назв народні, але саме під такими назвами я одержав їх від різних джерел і виростив у себе на дачі.

Наведу коротку характеристику деяких сортів. Найбільші плоди у сорту **Гігант Китаю**. Кущ висотою до 80 см, на якому звисають червоні щільні конусоподібні плоди довжиною до 15 см. Сорт пізнього терміну достигання, з дружною віддачею врожаю.

Дуже цікаві плоди в сорту **Козячі ріжки**. Червоні, довгі, дуже пекучі, завдовжки до 12 см плоди дугоподібної форми з невеликими наростами, як на рогах тварин.

Кайєнський – середньорослий кущ весь просто "набитий" довгими червоними плодами, що стирчать донизу. Це найгостріший перець у моїй колекції.

Різко відрізняється від інших сорт **Людовик XV** своїм незвичайним забарвленням. Довгі, до 15 см, плоди зовсім не схожі на гострий перець, адже вони красивого жовтогарячого кольору, що дуже рідко трапляється серед гірких.

Більш різноманітне забарвлення у гострих кімнатних перців. Тут можна знайти майже всі кольори веселки. Що не сорт, то інше забарвлення, а у деяких з них на одному кущі ростуть білі, жовті, фіолетові і червоні плоди (залежно від зав'язі). Такі плоди має сорт Конфетті.

Мені дуже подобається сорт **Букет Узбекистану**. Кущ у нього невеликий, компактний, темно-зелений, з білими квітками. Плоди невеликі, тонкі, до 5 см завдовжки. Ростуть пучком догори по 15 шт., спочатку ясно-зелені, потім білішають і стають яскраво-червоними.

Незвичайне для стручкових перців забарвлення у сорту **Сніговик**. Кущ висотою до 60 см, на якому дуже багато білих довгих стручків, що "дивляться" вгору. Поступово достигаючи, вони стають яскраво-жовтими.

Бузкове тигреня – щось незвичайне серед перців. Кущ невеликий, компактний, із зелено-фіолетовими листками, вкритими зверху білими плямами. Квітки світло-фіолетові, а плоди темнішого фіолетового кольору, тупоконічні з вигином на кінці, який нагадує голову.

Китайські ліхтарики – як і все в Китаї, вони незвичайні. На низькому кущі стирчать догори тупоконічні зелено-білі плоди. Потім вони стають червоними і їх так багато, ніби це алея святково освітленої вулиці.

Каштан – невеликий розкішний темно-зелений кущ з біло-фіолетовими квітками. Серед них стирчать догори світло-фіолетові, потім червоно-жовтогарячі випукло-плоскі плоди. Це диво природи вражає уяву.

Ось такі вони, незвичайні, красиві й корисні перці. Посадіть їх у себе на городі або в будинку, і ви завжди будете з красою та з ліками.

В. І. Удод,
вул. 50 років СРСР, 12, м. Новомосковськ,
Дніпропетровська обл., 51205

Як захистити помідори від фітофторозу

Ця грибна хвороба нині стала найнебезпечнішою для помідорів. Багато городників щороку в розпачі, бо вони залишаються практично без врожаю. Пізня затяжна весна, низькі середньодобові температури, надмірна кількість опадів – фактори, що сприяють поширенню фітофторозу.

Чи можна якось уникнути захворювання або хоча б зменшити його шкодочинність? Над цим, напевно, розмірковують чимало городників, підбиваючи щороку підсумки "помідорного" сезону. Що можна зробити з настанням весни, аби в цьому році бути з урожаєм?

Сподіваємося, що поради Ю.В. Слєпцова допоможуть багатьом городникам уникнути прикрих помилок у цьому сезоні.

Мабуть, кожному городникові знайомі симптоми цієї хвороби: рослини чорніють, в'януть, гинуть. На стеблі та плодах утворюються коричневі плями. Марно сподіватися, ніби можна обрізати помідори, коли вони червоніють, адже згодом гнилими стають усі плоди. І хоча про способи боротьби писали не раз, не всі їх легко виконати. Як, наприклад, скористатися з рекомендації повертати пасльонові на попереднє місце не раніше, ніж через 4–5 років на шести сотках? Особливо, якщо у вас дерева і ягідники розміщені не в окремому місці, а по всій ділянці. Під ними мало що зможе задовільно рости. Якась частина території затінена або на ній плануєте щось будувати. А на тій землі, що залишилася, хочеться розмістити більше картоплі, капусти, помідорів. Тому вже на третій рік стає гострою проблема вибору попередників і неможливість виконати зазначену рекомендацію. Отож, хочу поділитися з читачами деякими перевіреними способами захисту від цієї хвороби.

Навесні розведіть вогнище на місці майбутньої плантації помідорів. Матеріал для нього знайдеться завжди: обрізані гілки, рослинні рештки тощо. Чим більше вогнище, тим на більшу глибину стерилізується ґрунт під ним, вбиваючи патогенів, а особливо насіння та вегетативні органи бур'янів. Не лякайтеся можливих заперечень прихильників екології, мовляв, так загине і корисна мікрофлора. Це не зовсім так. Частина її мігрує вглиб або в боки. А ще ви можете захотіти приготувати шашлик! Важливо відійти від шаблону: головне – врожай. До того ж попіл – прекрасне добриво, особливо для картоплі. Лише не використовуйте для спалювання макулатуру й сучасні рекламні етикетки. Річ у тім, що до складу картриджів входять сполуки свинцю, яким можна забруднити землю. Тут мимоволі з сумом згадаємо часи, коли чорнило, знайоме старшому поколінню, робили на основі соку бузини...

Джерелом інфекції є рослинні рештки пасльонових і непродезінфікований садивний матеріал. Перші можна знищити не лише перекопуванням ділянки з осені. Якщо з різних причин зробити цього не вдалося, вогонь прийде на допомогу, він ретельно знищить рештки бульб. Садивний матеріал картоплі теж не поспішайте висаджувати, діставши з погреба. Розкладіть бульби на сонці, висушіть і лише тоді висаджуйте.

Деякі сорти і гібриди помідорів частково стійкі до фітофтори: Оліндa F_1 (фірми Nunhems Zaden), Шарм F_1 (Bejo Zaden) та вітчизняні сорти, зокрема гібриди Лагідний, Де Барао.

Помідори, пошкоджені фітофторозом

Якщо вирощувати рослини безрозсадним способом, з насіння, це подовжує вегетаційний період, а відповідно збільшується і ризик фітофтори, не кажучи вже про пізнє плодоношення.

Усі грибні інфекції полюбляють вологе повітря, тому поливайте рослини лише під коріння, щоб листя лишалося сухим. Важливо уникати шаблону. Традиційно вважається, ніби краще поливати під вечір: так не утворюється ґрунтова кірка. Проте поливання вдень забезпечує висихання политого ґрунту, отож, повітря стає сухішим. Вибрати, що важливіше, і є вашим завданням. Звичайно, систематично видаляйте бур'яни, навіть найдрібніші. Якщо це здається дрібницею, пройдіть по грядках вранці по росі – скільки на них вологи, яка зволожує повітря! Важливо і підв'язувати рослини, щоб уникнути застою повітря у прикореневій зоні. З цією ж метою можна обривати нижнє листя (знову ж таки відходьте від шаблону). Підвищують стійкість рослин калійні добрива, на які бідні піщані ґрунти.

У разі холодних ночей і тривалої хмарної дощової погоди в пригоді стане покриття грядки агроволокном. Народний засіб від фітофтори – настоянка часнику (50 грамів подрібнених головок на 10 л води). Звичайно, рослинний екстракт не має системної дії, тому ретельно обприскуйте ним листя з обох боків. За перших ознак хвороби доведеться застосовувати бордоську рідину, видаляти хворі плоди. Більш сильнодіючі препарати – Танос, Квадрис 250, Акробат МЦ.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет, м. Київ

Особливості вирощування баклажанів

Розкажіть на сторінках журналу про тонкощі вирощування баклажанів У мене на розсаді на деяких рослинах почали в'янути нижні листочки. Врятувати їх я не змогла. Висадила в теплицю лише здорову розсаду. Але таке явище повторилося. Згодом на верхніх листочках почали виникати білі цяточки, від чого листя відразу посивіло. Я засушила їх і надсилаю вам. Припускаю, що, можливо, це пошкодження кліщем, але самих кліщів я не бачила.

В.М. Рябіко

Дописувачка журналу не помилилася: під мікроскопом – справді павутинний кліщ. Його без спеціального приладу побачити не можна, адже розміри самки – лише 0,4 мм і вона живиться соком, перебуваючи на нижньому боці листків. Пошкоджені листки за сильного заселення шкідником стають світло-мармуровими, жовтіють, засихають і обсипаються. Але в описаних рослинах у листі були ще й ознаки захворювання, що виникло на розсаді: фузаріозне в'янення, чорна ніжка. Чи були прикоренева зона і коріння на ваших рослинах чорними? Чи не в'янули сіянці? Мабуть, ці ознаки були не дуже вираженими, а у післярозсадний період проявилися.

Джерело чорної ніжки розсади – непродезінфіковане насіння та розсадна суміш. Тож, купуючи пакетики з насінням, віддавайте перевагу дражованому, яке реалізують не на ринках, а в спеціальних фірмах або магазинах мережі "Зелений світ". Поцікавтесь, чи пройшло воно дезінфекцію і яку саме (термічну або протруювання). Серйозні фірми повинні надати таку інформацію. Але й це не допоможе, якщо ви не купуєте якісну розсадну суміш у магазинах, а берете ґрунт (нехай і родючий чорнозем) із власного городу або з лісу. Такий варіант можливий, але тоді слід подбати про його захист від інфекції. Якщо раніше ґрунт прогрівали, то нині виробляють ефективний біологічний препарат грибної природи – триходермін, що також з'явився у продажу (хоч і не в усіх районних центрах). Він не лише запобігає, а й лікує цю хворобу. До того ж безпечний, оскільки біологічний. Внесення його знімає всі симптоми навіть на дорослих хворих рослинах. Рослини оживають.

Пам'ятайте, що хвороба полюбляє кисле середовище. Якщо ви використовуєте перепрілий гній, додайте трохи крейди, перемішуючи розсадну суміш. Це правило стосується розсади будь-якої культури, а не лише баклажана. Крім триходерміну, в разі появи симптомів хвороби треба розпушувати ґрунт у міжряддях, щоб активізувати доступ кисню в зону коріння, внести фосфорно-калійні добрива, які підвищують стійкість рослин. За неможливості знайти цей препарат, можна звернутися до біолабораторії найближчого тепличного комбінату і попросити його у зернах. Загущена сівба є також одним з факторів поширення захворювання. Не слід зволікати з пікіруванням.

Вибір сорту

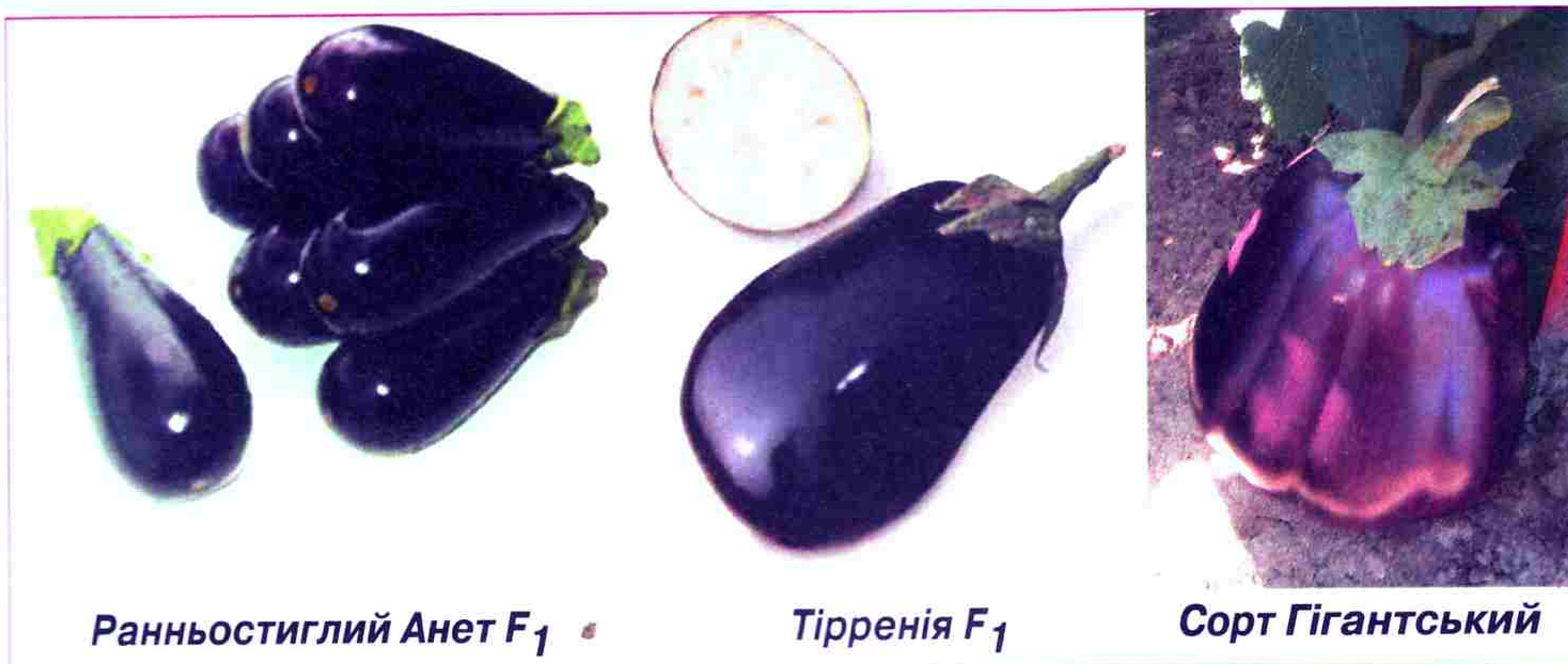
Минули часи, коли у вітчизняному Реєстрі їх було лише два, обидва Донецькоі селекції, Алмаз і Донецький урожайний. Ще раніше створено сорти Кримської дослідної станції, наприклад, Сімферопольський 105. Поява голландських фірм розширило вибір. Там пропонують сорти для поля, плівкових, скляних і гідропонних теплиць. Вони мають потужний габітус, висоту понад два метри, невідомі у нас шипи на чашечці плоду і дуже високоврожайні. Тому, купуючи насіння, поцікавтеся, які сорти рекомендовані для плівкових теплиць, а які – для вирощування у польових умовах.

Проблема колорадського жука нерідко змушує вирощувати баклажани під плівкою. В цьому разі можна обрати такі відомі гібриди, як Оріон F_1 і Мадонна F_1 фірми "De Ruiter Seeds", Екаві F_1 і Кава F_1 фірми "Rijk Zvaan", Тіпренія F_1 і Анет фірми "Nunhems". Фірма "Syngenta Seeds" пропонує гібрид Міледа F_1, французька "Close Tezier" – Фарама F_1 і Фабіна F_1.

Щоправда, на фірмі поцікавляться обсягом насіння: оптом (понад 1000 насінин) чи у роздріб. Отож для невеликих ділянок не всі сорти будуть доступними.

Вирощування розсади

У баклажана є кілька особливостей. Він гірше, ніж помідор, витримує пересаджування. Відтак намагайтеся максимально зберегти коріння, пікіруючи або висаджуючи на постійне місце рослину із грудкою землі. Найкраще для цього підійдуть торфоперегнійні горщечки, їхню роль з успіхом виконає і тара з-під молокопродуктів. Висіявши в кожну ємкість одну насінину на глибину 1,5–2 см, чекайте через 8–9 днів сходів. Можливий і варіант з ящиками, тільки обережніше пересаджуйте, не пошкоджуючи коріння, не допускайте загущення, пікіруючи рослини (пересаджуючи до горщечків) з появою першого справжнього листка. Відразу після сходів потрібно зменшити температуру до 16–17°С, інакше сіянці витягнуться, будуть нитко-

Ранньостиглий Анет F_1 *Тірренія F_1* *Сорт Гігантський*

подібними, із слабким корінням. Як правило, у цей період (березень-квітень) тривалість світлового дня збільшується і досвічувати рослини не потрібно. Для вирощування розсади на підвіконні краще підійдуть вікна з південною та східною експозицією, менше – із західною.

На відміну від помідора, темпи росту якого збільшуються після 20-го дня, баклажан росте повільно увесь розсадний період. Тому не рекомендуємо використовувати безрозсадний спосіб, висіваючи насіння просто у ґрунт на постійне місце. Крім небезпеки заростання бур'янами, це подовжує вегетаційний період, збільшується загроза появи колорадського жука та фітофторозу. Хоча якщо у вас плівкова теплиця, проблема жука вирішується. Водночас важко визначити, коли проводити підживлення. Його можна здійснити на 25–30-й день. Рецептів нині багато. Це можуть бути комплексні мінеральні добрива або органічні (продукти життєдіяльності каліфорнійських черв'яків) з набором усіх мікроелементів, які продають у пляшках в рідкому вигляді, наприклад, "Томат-М", "Вермісол" (для баклажана їх немає, але можна взяти рекомендовані для помідора). Достатньо розчинити 1–2 ковпачки (залежно від рекомендацій) на відро води і підживлювати рослини. Давно відомий і інший рецепт: розчиніть пташиний послід у воді (1:6–7) і полийте ним рослини.

Можна обійтися і без копіткого вирощування розсади, придбавши її на ринку. На відміну від помідора, перцю та огірка, насіння баклажана майже ніхто не одержує з плодів, куплених у магазинах, тому немає небезпеки одержати від гібрида F_1 гібрид F_2 з різким зниженням продуктивності в наступному році.

Післярозсадний період

Загроза колорадського жука настільки велика, що мало хто може обійтися без теплиці. Тому наступні рекомендації пов'язані саме з нею. Розсаду можна висаджувати після появи 5–6 справжніх листків. Схема розміщення рослин може бути довільною: для середньо- і низькорослих сортів 70х70 або 60х60 см, для високорослих її слід збільшити.

Важлива особливість баклажана – формування не в одне стебло (на відміну від огірка або помідора), а у два-три. Це пов'язано з тим, що здатність до гілкування у нього слабка, і потрібно використовувати в літні місяці додаткове сонячне світло. Отже, після висаджування розсади підв'яжіть її шпагатом (2–3 понад кожною рослиною) і систематично обкручуйте ті 2–3 пагони, які ви оберете, навколо. Ясна річ, якщо ви висадили її на городі (низькорослі сорти), цього можна не робити, але і врожай буде менший. Для тепличних високорослих сортів без підв'язування не обійтися: рослини вилягатимуть, затінюватимуть одна одну.

Стежте за кожним листком. Якщо із нього (точніше, з його пазухи – черешка) росте пагін, видаліть його. Цей процес називають пасинкуванням. Його потрібно проводити систематично. Інакше рослина сповільнить ріст, буде надмірно гілкуватися, затримається наливання плодів. І ще: у суцвітті баклажана квітки рідко поодинокі, частіше вони зібрані в китицю. У ній є найбільша квітка, часто вже розкрита, і кілька менших, нерозкритих, що відстають у формуванні. В цьому випадку краще видалити їх, залишивши найбільшу.

Підживлення робіть один раз на два тижні, поливайте тільки теплою водою (не нижче 15°С). У разі появи павутинного кліща або попелиці чи білокрилки, можете обробити рослини біологічним препаратом "Актофіт", що також є у продажу. Якщо поблизу є тепличний комбінат або біолабораторія, покажіть спеціалістам кілька листків для встановлення діагнозу і попросіть дати фітосейулюс (найчастіше на рослинах сої). Цей ентомофаг знищить кліща.

Ю.В. Слєпцов,
Національний аграрний університет

ДОРАДА

Клімат і картопля

(збагачуючись досвідом Німеччини)

Щороку на початку жовтня стартує чергова навчальна місія, яку проводить всеукраїнська громадська організація – Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України. Протягом 2007/2008 навчального періоду у різних областях України відбулося чимало цікавих заходів, під час яких дорадники мали змогу поспілкуватися, обмінятися досвідом, обговорити спільні проблеми з партнерами з інших країн. Один з таких навчальних семінарів, який відбувся за безпосередньою участю Полтавської обласної сільськогосподарської дорадчої служби, був присвячений питанням впливу змін кліматичних умов на рослинництво. Своїми враженнями з читачами журналу вирішила поділитися слухачка семінару, досвідчена городниця Людмила Коніченко, яка мешкає у м. Зіньків.

Такі навчальні семінари та конференції, які організовують працівники обласних сільськогосподарських дорадчих служб, надзвичайно важливі. Адже на них сільгоспвиробники можуть набути необхідних навичок і знань, яких їм бракувало, познайомитися з досвідом аграрників з інших європейських країн, глибше зрозуміти причини економічного піднесення аграрного сектору в цих країнах, а це, в свою чергу, стимулює вітчизняних сільгоспвиробників до якісної праці та сприяє створенню належного життєзабезпечення сільського населення, розвитку сільських територій в Україні тощо.

Особисто мені було надзвичайно цікаво познайомитися з досвідом науковців з Інституту картоплярства Німеччини. Оскільки значна частина читачів журналу вирощує на своїх ділянках наш другий хліб – картоплю, то вважаю, що їм також стане у пригоді інформація про вплив змін кліматичних умов, які очікуються в майбутньому, на рослинництво загалом і картоплярство зокрема.

2100-й рік буде спекотнішим

Перед дорадниками та сільгоспвиробниками виступили вчений Інституту картоплярства Німеччини доктор Петер Шуман та його асистент Герхард Шустер. Вони ознайомили присутніх з результатами наукових досліджень щодо змін клімату на Землі та його впливу на врожайність сільськогосподарських культур, у тому числі картоплі. Зокрема доктор Петер Шуман розповів: "Зміни клімату людство почало відчувати вже протягом життя одного покоління. Як відомо, рослинництво і клімат тісно пов'язані між собою. Тож нам обов'язково потрібно знати, яким був клімат на Землі в минулому і передбачити, що буде з ним у майбутньому. Нині вчені дійшли висновку, що за останні тисячу років – з 1000 до 2000 року – середньорічна температура підвищилася на 0,4°С".

П. Шуман продемонстрував це на графіку за століттями з 1000 до 2000 року і повідомив, що, продовживши на схемі криву зміни температури, можна зробити висновок, що середньорічна температура на Землі до 2100 року швидше за все підвищиться на 2–5°С. Ось такі невтішні результати.

Науковців дуже турбує і той факт, що прискорене підвищення температури дуже характерне для останнього століття. Все це є наслідком людської діяльності, через що швидко забруднюється атмосфера та створюється парниковий ефект. Основним джерелом забруднення є викиди промислових підприємств. Окрім того, 15% забруднення атмосфери відбувається через діяльність сільських господарств і ще 15% виникає за рахунок згорання лісів. Значне забруднення атмосфери спричиняє вуглекислий газ, який утворюється під час спалювання сміття, стерні тощо.

Дехто може вирішити, що таке незначне на перший погляд підвищення середньорічної температури не може суттєво вплинути на клімат Землі. Але від підвищення її лише на 0,4°С, яке вже відбулося, рівень світового океану підвищився на 20 см. Уявіть собі, що ж буде, коли середньорічна температура підвищиться на 2–5°С до 2100 року?

Велика кількість природних катаклізмів є наслідком надмірного викиду парникових газів, про що також наголошують нині провідні науковці світу.

При підвищенні температури навколишнього середовища на Землі знизиться вологість і, відповідно, зменшиться кількість опадів. Учені передбачають, що їхнє зменшення може бути до 100 мм на рік (1 мм опадів означає 10 м^3 води на 1 га площі). Для України це дуже суттєво, бо нині в нашій країні випадає в середньому 400–450 мм опадів на рік.

Зміни клімату і рослинництво не сумісні?

На перший погляд, результати наукових досліджень, про які йшла мова вище, дуже невтішні. Однак з історії відомо, що людство завжди пристосовувалося до нових умов, прагнучи вижити і продовжити життя на Землі. Тому варто ретельно дослідити результати наукових спостережень, аби зрозуміти, як же майбутні зміни клімату можуть вплинути на рослинництво? Вчені Інституту картоплярства Німеччини розповіли, що працівникам сільського господарства необхідно буде врахувати кілька важливих чинників.

Перший. При підвищенні температури кожна рослина розвивається швидше – від періоду проростання до цвітіння проходить менше часу, а відтак її продуктивність (урожайність) зменшується. Отже доведеться вирощувати такі рослини, які люблять теплий клімат, зокрема кукурудзу.

Другий. При підвищеній середньорічній температурі випаровуватиметься більше води, яка і так буде у дефіциті в природі через зменшення вологості та кількості

опадів. А як відомо, за недостатньої кількості вологи у ґрунті до рослин не надходять поживні речовини і вони голодують. Тож фермерам і власникам особистих селянських господарств у майбутньому треба буде вирішити організацію поливу на своїх ділянках.

Третій. За підвищеної температури в ґрунті швидше відбувається розпад гумусу. Отже, необхідно буде обов'язково вносити органічні добрива.

Четвертий. Вчені передбачають появу нових бур'янів, хвороб і шкідників, з якими селянам не доводилося раніше стикатися.

П'ятий. За підвищення температури до критичної рослина перестає дихати і гине. І цей суттєвий чинник також слід обов'язково враховувати, розробляючи довготермінові плани розвитку сільського господарства.

А як щодо картоплі?

Тривалий час досліджуючи поведінку рослин картоплі у різних погодно-кліматичних умовах та працюючи над підвищенням її врожайності, вчені Інституту картоплярства Німеччини доктор Петер Шуман та його асистент Герхард Шустер зробили чимало цікавих висновків, про які вони також розповіли українським дорадникам та працівникам аграрного сектору. Так, оскільки картопля походить із Південної Америки, то вона полюбляє невисоку температуру, бо в природних умовах ця культура росла на гірських рівнинах, а там не дуже тепло і часто йдуть дощі. Тож картопля любить воду. А коли рослини потерпають від нестачі води, зав'язується менше бульб, які менші за розміром і мають нижчі показники якості, зменшується вміст сухих речовин у бульбах.

Щодо середньої врожайності картоплі, то в різних країнах цей показник суттєво відрізняється. Скажімо, в Німеччині він становить 386 центнерів з гектара, в Нідерландах – 450, в Україні – 101, у Білорусі – 107 центнерів з гектара.

Обов'язкове дотримання правильної технології вирощування картоплі – це беззаперечний факт, однак на врожайність впливає і клімат місцевості, де вирощують цю культуру. Скажімо, у північно-східних областях Німеччини, де клімат подібний до українського, врожайність картоплі така ж сама, як і в Україні.

А от щодо споживання картоплі, то цей показник суттєво відрізняється в країнах, про які йшла мова. Так, у Німеччині споживають 70 кілограмів картоплі на одну людину на рік, в Україні – 134, а в Ірландії – 164 кілограми.

Правильний догляд – запорука успіху

Головним критерієм успіху під час вирощування картоплі вчений Інституту картоплярства Німеччини, доктор Петер Шуман вважає правильний догляд за цією культурою. Однак це поняття – дуже місткі, бо до нього входить і вдалий добір сорту, і якість посівного матеріалу, і чимало інших, не менш важливих питань.

Німецькі вчені переконані, що при вирощуванні картоплі надзвичайно важливе значення має правильний добір сорту. До речі, у Німеччині налічується до 350 сортів картоплі, в Україні – до 200 сортів. Однак науковці наголошують, що не менш важливе значення має якість посівного матеріалу. Зокрема, вони вважають, що вік картоплі має бути не більше 200 днів. Однак не завжди селянам вдається використовувати саме такий насіннєвий матеріал. Скажімо, коли літо спекотне або насіннєвий матеріал зберігався за високої температури, то його вважають старшим за фізіологічним віком. А як відомо, чим старіший насіннєвий матеріал картоплі (фізіологічний вік), тим він гірший за якістю. Така картопля швидше росте і дає менший урожай.

Ще одна важлива умова правильного догляду – збереження паростків на картоплі. Німецькі вчені вважають, що для картоплі дуже погано, коли перед висаджуванням у неї обривають паростки. Буває, господарі обірвуть один раз, другий, а бульба починає слабшати і може не прорости. А та, що проросте, не матиме достатнього запасу поживних речовин для росту.

Щоб картопля не проростала і фізіологічно не старіла, у погребі або іншому сховищі слід підтримувати сталу температуру: для посівного матеріалу – 4–5° тепла, для продовольчого – 8°С, але не нижче, бо тоді картопля втрачає схожість.

Запорукою успішного вирощування є також своєчасне садіння бульб. Тож не варто баритися з висаджуванням картоплі. Якщо посадити її у травні, то, звичайно ж, хорошого врожаю не буде.

Насамкінець доктор Петер Шуман жартома розкрив найголовніший секрет успіху вирощування картоплі: "Щоб був урожай і достаток, необхідно рано вставати і працювати. Так, саме працювати, а не мріяти...".

*Записала **Галина Скарга**,*
директор ВП "Зіньківський"
Полтавської обласної сільськогосподарської
дорадчої служби

Від редакції. *Шановні пані Людмило та пані Галино! Редакція вдячна Вам за цікаву статтю. Сподіваємося, що вона стане у пригоді нашим читачам. Принагідно, запрошуємо працівників обласних та районних дорадчих служб, експертів-дорадників та фахівців з різних галузей сільського господарства до співпраці на сторінках журналу "Дім, сад, город". Переконані, що Ваші поради стануть саме тією "соломинкою", яка допоможе садівникам, городникам, власникам особистих селянських господарств і фермерам не тільки вижити у складних умовах нашого сьогодення, а й значно поліпшити добробут власних родин.*

Щоб сад родив щедро

(Практичні поради садівникам-початківцям)

Маючи власний сад – 10 соток землі, 40 дерев – за 20 років господарювання у садівництві нагромадив значний практичний досвід у цій нелегкій, але цікавій своїми кінцевими результатами справі. Вважаю за доцільне поділитися ним з майбутніми садівниками-аматорами, які не маючи такого досвіду можуть звести нанівець свої бажання – мати власний сад.

Усе, що рекомендую у своїх порадах, я щорічно виконую в обов'язковому порядку у своєму саду, не припускаю ніяких відступів від своїх садівничих канонів.

Майже всі мої дерева плодоносять щорічно (виняток буває при пошкодженні цвіту весняними заморозками). Основну увагу приділяю яблуням сортів Росавка, Спартан, Голден, Кальвіль донецький, Пепінка золотиста та ін.

З одного дерева збираю від 50 до 150 і більше кілограмів товарних плодів (закладених на зимове зберігання).

З кісточкових останнім часом віддаю перевагу персикам. Щоб вони не вимерзали, кожне дерево висотою до 3 м обмотую на зиму агрономічною плівкою для утеплення рослин – "Спанбонд".

Перш ніж закласти сад, треба мати чітке уявлення, з якою метою він закладається, які фрукти плануєте отримувати та про їхню майбутню перспективу використання у власному господарстві. Адже багаторічні насадження закладаються на десятки років і від правильності прийняття рішення залежить доля самого саду та реалізація великих сподівань. Так, при закладанні зерняткового саду, зокрема яблуневого, 85% площі мають займати пізньоосінні та зимові сорти. Це вигідно з усіх боків, і що важливо, приводить до окупності понесених витрат.

Підготовка садивного матеріалу

Садивний матеріал раджу купувати в авторитетних установах Інститут садівництва, дослідні станції садівництва, спеціалізовані розсадники тощо) або в аматорів, що вирощують садивний матеріал і мають відповідну ліцензію. Безумовно, сорти мають бути районовані для вашої місцевості. Остерігайтесь купувати саджанці, завезені з інших областей. Бувають випадки, коли вони викопані давно, засохли, а перед реалізацією їх добре змочують.

Перед тим, як висадити саджанець у ґрунт, його занурюють у відро з водою і під водою обрізують кінчики корінців, щоб повітряні пробки, що там утворилися, не перешкоджали надходженню вологи до кореневої системи.

У висаджених у ґрунт саджанців приблизно на третину укорочують центральний і бокові пагони, що значно поліпшує їхнє приживлення.

Садіння

Правильне садіння – запорука успіху всієї подальшої роботи в саду. Тільки правильно посаджене дерево гарантує врожай. Ями копають розміром 80 х 80 х 80 см. На суглинкових, солонцюватих, оглеєних ґрунтах бажано копати ями глибиною до 1 м. Ґрунт обов'язково кладуть на 2 боки – окремо орний шар і окремо глибші шари та підстилаючу породу. Це ж стосується і бідних дерновопідзолистих ґрунтів.

Підстилаючу материнську породу з городу вивозять геть. Ні в якому разі не рекомендую розсівати її по городу. Це збіднює і до того небагатий на органічні речовини орний шар ґрунту, погіршує хіміко-фізичні властивості його.

Викопані ями заповнюються гноєм, компостом, перепрілим бур'яном, курячим послідом, різними органічними рештками рослинного походження. Вся ця суміш перемішується з ґрунтом верхнього шару, викопаного з ями. Бажано додати до цієї суміші 2–3 кг тукосумішей.

Чорноземів типових у нашому селі немає, але знаючи їх властивості, я радив би верхній орний шар змішати з нижнім (перехідним) горизонтом, додати гною чи компостів, суперфосфату чи інших туків, старанно перемішати і садити у цю суміш саджанець.

У підготовлену таким чином яму висаджують саджанець. Не забудьте старанно полити його як до садіння, так і після.

Непоправну помилку роблять ті садівники, котрі висаджують садивний матеріал у материнську підстилаючу породу, яка часто буває солонцюватою (!), або оглеєною.

На цьому садівнича кар'єра такого "фахівця" і завершується. Саджанець років п'ять буде "жевріти", потім, швидше за все, засохне, плодів від нього не дочекатися.

У міжряддях правильно посадженого саду у перші роки можна висадити суницю; три або чотири роки вона дозволить ущільнювати садову ділянку, дасть змогу збагатити стіл смачними ягодами.

Протягом 4–5 років бажано правильно регулювати ріст молодих фруктових дерев, не допускати інтенсивного росту окремих гілок. Щороку я прищипую кожну гілку (кінчики), при цьому рослинка стає кряжиста, ніби дубок з потовщеними гілочками. У цей час і формую крону.

Слід уникати висаджування у саду разом з деревами кущових ягідників (смородину, аґрус, малину тощо). Ґрунт навколо саджанця ввесь період його розвитку тримаю у розпушеному стані, не допускаю забур'янення насаджень. На зиму всі молоді саджанці від зайців обмотую очеретом, сіном, кукурудзинням. Влітку такі деревця зрідка поливаю.

Промайнуло шість чи сім "садівничих" років, дерева виросли, змужніли, потребують до себе значно більшої уваги. Збільшується навантаження і на садівника.

Нижче подам перелік тих обов'язкових агротехнічних прийомів, котрі виконую з року в рік, які б вони тяжкі не були. Недооцінка хоча б одного з них зводить нанівець усі старання садівника.

Догляд за ґрунтом, удобрення

Двічі на рік землю біля стовбура кожного дерева перекопую (весна–осінь), роблю це садовими вилами, аби не пошкодити кореневу систему, при цьому грудки землі не розбиваю. Тоді до кореневої системи дерева більше надходить кисню з повітря, добре проникає у ґрунт вода атмосферних опадів та поливна.

Міжряддя дерев можна засіяти травою, яку систематично треба скошувати, не допускаючи її старіння. Я формую газон виключно косою. При регулярному скошуванні трави постійно змінюються рослинні формації і врешті-решт настає період стабілізації – рослинна травосуміш, можна сказати, сама себе сформувала, тепер справа за косою – не давати їй переростати і старіти. Скошена трава – гарний мульчувальний матеріал.

Удобрюю кожне дерево якісним компостом власного виробництва. Один раз на рік під кожне доросле дерево даю чотири відра такого компосту та 1–2 кг тукосуміші.

Обрізування дерев

Цей прийом здійснюю щорічно, виходячи з практичної доцільності. Висота дорослого дерева (крім горіхів) у моєму саду не перевищує 4 м. При такій висоті немає проблем з обприскуванням, обрізуванням хворих гілок та вовчків верховим секатором, збиранням плодів.

Сформовану у молодому віці крону дерева підтримую у такому стані, щоб кожна гілка максимально освітлювалась сонячним світлом.

При обрізуванні дерев не дотримуюсь класичної схеми, за якою вони повинні обрізуватись при відсутності листя. Коли я бачу, що гілка з якихось причин недоречна, я її зрізую в будь-який час. Якщо зрізи великі, обов'язково змащую їх садовим варом. Багаторічний досвід підтверджує доцільність такого обрізування.

Захист саду

Без цього прийому в садівництві нині не можна обійтись ні в якому разі. Там, де ним нехтують, гине весь урожай. З літератури відомо, що західні країни, щоб отримати товарні плоди, обприскують сади отрутохімікатами через кожних 10 днів. Це десь 15–18 разів за вегетацію. Нині вся Україна насичена цими плодами. Форма їх і розміри привабливі, але смаку й аромату від них не дочекаєтесь. Такий плід нагадує восковий муляж або ялинкову прикрасу.

Моя методика хімічної обробки дерев значно відрізняється від зазначеної вище.

Враховуючи, що зараз ринок насичений підробками, використовую тільки роками перевірені препарати: із фунгіцидів – хлорокис міді (порошок), із інсектицидів – децис (концентрат емульсії).

Ці препарати мають характерні ознаки, їх або ж важко підробити, або економічно недоцільно.

Бордоська суміш – класичний мідний препарат проти хвороб, проте не практичний через наявність у ньому вапна, що завжди призводить до забивання розпилювача. Обробляю сад тричі (сумішшю препаратів):

вперше – до розпускання бруньок (40 г хлорокису міді + 2,5 мл децису на відро води);

вдруге – відразу після цвітіння (склад отрутохімікатів той же);

втретє – через два тижні після цвітіння (подвійною дозою): 80 г хлорокису міді + 5 мл децису на відро води).

Дуже ефективний прийом – побілка стовбурів у ранньовесняний період. Суміш складається із вапна, залізного купоросу та глини.

Уражені хворобами або пошкоджені шкідниками плоди знімаю з дерева, збираю ті, що лежать на землі, і вкидаю в компостну яму.

Це доречніше, ніж залишати їх зимувати на дереві або під деревом.

Полив

В останні роки значно погіршились погодно-кліматичні умови майже на всій території України. Малосніжні зими, відсутність дощів у літньо-осінній період при високій температурі повітря призводять до різкого дефіциту вологи у ґрунті, згубно впливають на формування врожаю плодових дерев. Тут не обійтись без додаткового штучного зрошення саду. У власному саду застосовую 5–6-разове поливання кожного фруктового дерева упродовж вегетації. Роблю це у найбільш напружені для рослин періоди – під час цвітіння та появи зав'язі, у спекотні літні дні в період наливання плодів, восени для формування врожаю та закладання бруньок майбутнього врожаю.

Збирання врожаю

Найцікавіша пора у житті садівника. На збирання кісточкових (культурна алича, слива тощо) запрошую сусідів, позаяк зайва кількість цих плодів мені не потрібна.

Зерняткові (яблука) збираю сам. Цей ритуал я не довіряю навіть своїй дружині. Практикую це в період повної стиглості плодів. У зимових сортів це період перед настанням морозів. Строки збирання визначаю за зовнішнім виглядом плодів та їхніми смаковими якостями. Достатня кількість цукрів гарантує добрий смак яблук під час зберігання. Недостиглі плоди майже завжди кислі, більшість з них такими і залишаються під час зберігання взимку.

Першими зриваю яблука, розміщені у нижній частині крони, потім – з середини крони і останніми плоди, що розміщені на верхніх гілках. Такий порядок дає можливість уникнути зайвого травмування плодів під час падіння їх з верхніх ярусів.

Закладання плодів на зберігання та зберігання їх у зимовий період

Для збирання фруктів використовую пластмасові відра та плетені кошики. Зриваючи плоди, роблю і перше сортування їх на придатність до тривалого зберігання. Плоди навіть з незначними дефектами нещадно бракую. Краще їх переробити на сік восени, ніж взимку викинути на гній. Зірвані яблука розстеляю тонким шаром (у 2–3 яблука) у кімнаті чи сараї і тримаю протягом тижня. При цьому чіткіше проявляються дефекти в плодах, які я помічаю під час другого сортування. Після цього яблука за-

кладаю у погріб на тривале зберігання. Кожний сорт зберігаю окремо.

Раніше кожне яблуко (або ряд їх) загортав у папір. З роками дійшов висновку, що це зайва робота, краще перекладати папером шари плодів.

Не помічав, щоб хвороба передавалась здоровому плоду від хворого.

Десь через місяць стан зберігання плодів третій раз контролюю у погребі, перекладаючи їх в інші ящики.

Такий потрійний контроль дає можливість зберігати яблука тривалий час. Так, сорт Росавка зберігається інколи до літа.

Хотів би звернути увагу на незначну деталь при зберіганні яблук разом з картоплею. Раніше вони завжди мали запах картоплі.

Щоб уникнути цього, виявляється, треба зробити зовсім просту річ – у витяжну трубу (душник), що є у стелі кожного погреба, необхідно вставити іншу трубу меншого діаметра, але зробити це так, щоб вона не діставала до підлоги погреба, а розміщувалась на висоті 10–15 см від неї. При цьому значно поліпшується циркуляція повітря, стабілізується постійний температурний режим, що дуже важливо для зберігання всіх видів харчових продуктів.

Таким чином знята проблема із запахом яблук. Якщо раніше яблука пахли картоплею, то тепер, навпаки (друзі жартують), картопля пахне яблуками.

Квашення плодів

Плоди Пепінки золотистої великі, мають дуже привабливий вигляд і, зірвані у період повної стиглості, дуже смачні.

Зберігаються зірваними не більше 2–3 тижнів, потім усі гинуть. Єдиний спосіб зберегти їх – заквасити. У квашеному вигляді зберігаються у погребі до весни.

Для бродіння замість житньої соломи використовую значно кращі компоненти: стиглу калину, корінь хрону та гіркий перець і цукор.

Роками перевірений цей рецепт повністю виправдовує себе. Єдине хотів би зауважити – не квасити недостиглих яблук, це тільки зайва праця.

"Симбіоз" людина – дерево

Окремо хотів би зупинитись на стосунках людини з деревом. Якось людина звикла вважати живий організм за живий, коли той ознаки свого життя виражає звуками. Це винятково тваринний світ.

А що таке дерево, рослина? Це той же живий організм. За моїми спостереженнями за садом дійшов до висновку, що дерева – це розумні, мудрі, живі істоти. Вони люблять ласку, лагідне до них ставлення, дуже позитивно сприймають привітання, поглажування стовбура дерева, гілок, бруньок руками.

Зовсім інша реакція дерева, коли на нього не звертають уваги (ревнощі), поводяться відносно нього агресивно, а найгірше – коли йому погрожують гострими предметами та ще і відповідним підбором слів.

Звуками дерево не відповідає, а своїми діями ще й як!

Тільки цим я пояснюю той факт, що при всіх однакових з сусідніми деревами умовами на якомусь з них не з'явилась зав'язь, хоч цвіт був гарний або з'явились плоди, ціле літо провисіли дрібними і непомітними, а потім без будь-яких видимих причин дружно осипалися.

Цими діями дерево красномовно підтверджує своє ставлення до людини.

У моїй практиці

Є класичний приклад вдячності рослини за добру справу. Після загоєння пошкодженої деревини груша за рік дала двометровий приріст (при її рості 2 м), принесла 20 плодів масою 200–250 г, тоді як до цього плодів майже не було, а як і були, то незрівнянні з цими.

Хотів би звернути увагу до цього факту всіх садівників і простежити на власному досліді.

Омолодження дерев

З різних причин у дерев спостерігається відмирання гілок. Перш за все у верхній частині крони. Причини різні – старіння дерева за віком, тертя гілок між собою, морозобійні тріщини, опіки, псування деревини дятлами, хворий садивний матеріал тощо. Ознаки відмирання для всіх дерев однакові – почорніння серцевини, зморщена кора, засохле листя, відсутність бруньок.

Якщо дерево безнадійно старе, то це одна справа, а якщо воно "в соку", має сильний стовбур, працездатний корінь, проявляє інші життєві ознаки, тоді ні в якому разі не спішіть його зрізувати, попробуйте його врятувати і воно у боргу не залишиться.

Якщо відсотків на 30 відсохло верхніх гілок, обріжте їх, рани обробіть садовим варом, удобріть і частіше поливайте. Згодом прокинуться сплячі бруньки, на штамбі з'являться молоді паростки, з яких можна буде вибрати лідера і сформувати нову крону. Якщо на тілі стовбура є механічні пошкодження, постарайтесь їх загоїти. Для цього слід видалити відмерлу деревину і кору, простір заповнити густим розчином глини, вапна, залізного або мідного купоросу. Можна обробити і розчином цементу.

Якщо гілки труться – зріжте менш перспективні.

Щеплення

Досвід отримав ще навчаючись в Олександрійському агролісомеліоративному технікумі на Кіровоградщині (1955 рік).

Проте швидше за все з етичних міркувань до всіх видів щеплення, особливо у крону дорослих продукуючих дерев, ставлюся негативно. Шкода нищити живу істоту, живу красу, яку плекав десятки років, навпаки, більше уваги приділяю збереженню гілок. Щоб вони не обламувались під тягарем достигаючого врожаю, у другій половині літа під кожну скелетну гілку підставляю підпору (чаталу). Особливо потребують цього заходу яблуні, груші, персики, алича, сливи тощо.

На закінчення скажу, як людина, що вкладає у своє дітище – сад велику частку фізичної й розумової праці, я постійно ним пишаюся, пишаюсь його перлиною – гарним врожаєм фруктів. Мені дуже приємно, коли, пригощаючи односельчан, чую від них схвальні відгуки.

Один мій приятель-садівник з Воронькова – Потапович, перебуваючи у моєму саду, сказав, що таку кількість плодів на деревах він останній раз бачив у кіножурналі "Радянська Україна", котрі демонструвалися раніше перед кожним кіносеансом. Ти садівник № 1 у с. Вороньків, – запевнив він.

Вілій Пилипович Цифір,
с. Вороньків, Бориспільський р-н, Київська обл.

Вчитися нам потрібно один в одного

Добрий день, шановна редакціє журналу "Дім, сад, город". Я є вашим читачем ще з 1989 року. Тоді я ще навчалась у восьмому класі, але "Дім, сад, город" читала з цікавістю. Також я є незмінним передплатником журналу всі ці роки. Себе я вважаю не дуже досвідченим садівником. Бо ж відомо, що вчитися потрібно все життя. Але досвід, вважаю, у мене є. Прочитала статтю Владислава Бігуна "Не погоджуюсь з професором" і вирішила висловити власну думку з того приводу. Пан Бігун не погоджується з професором М.С. Калашником (див. "ДСГ" № 9, 2007 р.), а я не погоджуюсь де в чому з ними обома. Хоча дещо в їхніх статтях мені подобається. Я не маю спеціальної о світи, також не можу сказати, що я всю Україну обсадила садами. Я просто садівник-аматор ще з діда-прадіда. У мого прадіда було п'ятеро дітей, у кожного з них були також діти, але, на жаль, лише в однієї дочки (а тепер я її внучка), проявились задатки садівника. Я не займаюсь промисловим вирощуванням садів. Можливо, для промислового вирощування й доцільно висаджувати, як каже п. Бігун, карликові дерева. Щоб "вижати" з них все, що можна, і викинути. Карликові дерева – недовговічні! Плодоносити таке дерево може років 10–15 і все, а тоді корчуй та сади нове. Це я кажу з власного досвіду.

Фермеру все одно, головне щоб плодоносити дерево почало рано, якомога більше взяти і поміняти напрямок роботи. Але зовсім інша річ, коли ви хочете виростити сад для дітей, внуків, правнуків. Не для "вижимання" грошей, а для насолоди. Для того, щоб ваш сад багато років поспіль годував і радував прийдешні покоління. Тоді посадіть сад на сіянцях. Такі дерева довговічні! Це я можу підтвердити тим, що в мене й досі плодоносить сад, який посадив ще мій прадід. Помер він у 1948 році. А душа його залишилась у саду. Упродовж усіх цих років сад плодоносив. Зараз дерева старі і дуже великі. Особливо груші. Доведеться омолоджувати сад, але лише тому, що плоди збирати складно, хоча врожай відмінний. Думаю, що якби сад був на карликовій підщепі, то за цей час довелося б пересадити його разів зо три. Я садила карликові яблуні, то вони вже давно загинули. Не можу сказати, що за "рік-два", як стверджує п. Калашников. Плодоносили десь років з десять.

Мушу сказати: не погано плодоносили, але не довго. Втрачати дерево, все одно, що рідну людину. Коли ти виростив дерево власними руками, дочекався першого врожаю, то не можу передати словами це відчуття. Дерево стає ніби членом родини. Це моя точка зору. Можливо, зі мною хтось і не погодиться. Як мені було дуже важко втрачати такі молоді яблуні. Тому більше втрачати дерев я не хочу і, гадаю, більше на карликових підщепах дерев садити я не буду.

Поділюся своїм методом. Усі дерева я вирощую на сіянцях, тому що хочу, щоб мої сади годували ще моїх правнуків, а можливо праправнуків. Так робив і мій прадід. На стратифікацію закладаю насіння тільки кісточкових і горіхи. Без цього не обійтися. Я пересипаю в дерев'яних ящиках насіння вологим піском і ставлю ящики до підвалу, там вони зберігаються до весни. А що стосується груш і яблунь, то роблю це по-іншому. У мене є сорти груш і яблук, які зберігаються до весни, наприклад Ренет Симиренка. Навесні їмо з сім'єю яблука, груші, а насіння збираємо і свіжозібране насіння я висіваю в підготовлений ґрунт. Іноді в розсадник, а іноді просто на городі закладаю "шкілку" і в підготовлені рядочки рідженько висіваю свіже насіння. Таке насіння нормально сходить і добре росте. Десь на другий рік сіянці можна щепити. Можна щепити просто в шкілці, а потім висадити на постійне місце, або ж пересадити сіянець і коли він приживиться на постійному місці – щепити його бажаним сортом. Професор Калашников каже, що живці потрібно заготовляти безпосередньо перед щепленням, але це не завжди можливо. Іноді бажаний сорт потрібно взяти за десятки кілометрів. Живці ж брати мені доводиться в дуже багатьох місцях. Тому я роблю так. Можна заготовляти живці вже з січня (тільки не за морозної погоди).

Інколи потрібні живці я просто загортаю в мокру ганчірку і до весни зберігаю в холодильнику, або можна повстромлювати їх у кормовий буряк, зробити так званий "їжачок" з буряка. В кожний буряк – окремий сорт, почепити бірочку з назвою сорту, і поставити в підвал. Такі живці чудово збережуться і добре приживляться навесні на підщепах.

А ще пан Бігун висловлюється проти старовинних сортів. Я з ним не погоджуюсь. Вважаю чудовими сорти і Джонатан, і Золотий ренет, і Антонівку, і Славу переможцям, і той же Білий налив... Вважаю, буде несправедливим їх забути.

Я не маю нічого проти нових сортів. Я щеплюю багато – що мене зацікавить, все, що мені сподобаються. Але старі сорти також варті уваги. В саду мого прадіда, наприклад, є яблуня, назву сорту якої я не знайшла в жодному каталозі, і не зустрічала в жодному саду. Ми називаємо ці яблука Саблуки. Плоди дуже великі, одне яблуко важить 1 кг і більше і з надзвичайними смаковими якостями. Такий сорт мій прадід прищепив ще до 1948 року. Тому я вважаю, що забувати старі сорти просто гріх.

Щодо омолоджування дерев. На мою думку, коли робити так, як пропонують обидва автори, дерево просто всохне. Я не маю нічого проти пірамідальної крони дерев. Так, легше дістатись плодів і вони краще освітлюються сонцем, але починати треба з іншого, бо дійсно отримаємо тільки дрова. Я це стверджую з власного досвіду.

Ніколи не можна ризикувати деревом. Я обрізую поступово. Одного року видаляю частину старих гілок, а наступного року – іншу частину. Результат той самий, але ми не шокуємо дерево. Таке омолоджене дерево чудово плодоносить і нічим не відрізняється від молодого. Про його вік нагадує лише товстий стовбур.

Так, пане Бігун, Ви праві, Ви правильно цитуєте В.Ф. Левенця: "Головне – не переставати вчитися". Вчитися нам потрібно один в одного. Необхідно ділитися досвідом. Розповідати про свої досягнення і помилки. Це безцінні уроки. Буду дуже рада почитати ще чиїсь думки.

С.В. Онищук,
с. Шимківці, Тернопільська обл.

Джуліред

Сорт американської селекції. Проходить колекційне та первинне випробування в дослідних насадженнях наукових установ у Лісостепу та на Поліссі України. Привернув увагу садівників-аматорів завдяки ранньому строкові достигання привабливих і смачних плодів.

Дерево сильноросле, з широкоовальною середньозагущеною кроною, яку створюють міцні скелетні гілки, що відходять від стовбура під кутом 45–85° з піднесеними кінцями. Пробуджуваність бруньок середня, пагоноутворювальна здатність висока. Плодоносить на кільчатках, списиках, верхівках однорічних приростів.

Зимостійкість вища за середню. Сприйнятливість до парші середня, до борошнистої роси – нижча за середню.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в середні строки, досить помірно. Життєздатність пилку середня (33–61%). Зав'язування плодів від вільного запилення 3–8%. Кращі запилювачі: Віста Белла, Джерсімак, Мантет, Папіровка.

У плодоношення вступає на четвертий–п'ятий рік після садіння. Плодоносить стабільно. Урожайність середня.

Плоди середні та більше середнього розміру (136–160 г), округло-конічні, іноді асиметричні, світло-жовті, з рожево-червоним смугасто-розмитим рум'янком майже по всій поверхні, з дрібними жовтуватими підшкірними цяточками. Шкірочка тонка, щільна, еластична, гладенька, злегка масляниста. М'якуш рожевувато-білий, середньої щільності, ніжний, соковитий, доброго кисло-солодкого смаку (4,2–4,5 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна стиглість настає майже одночасно в усіх плодів – наприкінці липня – на початку серпня. Споживча стиглість збігається зі знімальною. Плоди зберігаються близько місяця. Транспортабельність їх висока.

Використання: у свіжому вигляді, на виготовлення соків.

Примітки: сорт потребує своєчасного та швидкого збирання плодів, бо вони швидко перестигають і обсипаються.

Катя

Сорт шведської селекції. Проходить первинне та виробниче випробування в насадженнях яблуні наукових установ у Лісостепу та на північному Поліссі України. Перспективний для західного і центрального Лісостепу та північного Полісся.

Дерево середньоросле, з широкоовальною або округлою компактною середньо загущеною кроною, яку створюють середньої міцності скелетні гілки, що відходять від стовбура під кутом 40–80° з піднесеними кінцями. Пробуджуваність бруньок висока. Пагоноутворювальна здатність середня.

Плодоносить на кільчатках, плодових прутиках, однорічних приростах. Зимостійкість вища середньої, стійкість до парші та борошнистої роси висока.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в ранні строки, дуже рясно. Життєздатність пилку нижча середньої (21–35%). Зав'язування плодів від вільного запилення – 7–12%. Кращі запилювачі: Джеймс Грів, Жорж Кав, Оттава 272, Папіровка. Сорт практично самобезплідний.

Скороплідний. На підщепі ММ 106 у плодоношення вступає на третій–четвертий рік після садіння. Плодоносить стабільно. Швидко нарощує урожай.

Плоди середніх розмірів (110–140 г), одномірні, округло-конічні, зеленувато-жовті, з яскраво-червоним розмитим рум'янком майже по всій поверхні. Шкірочка тонка, щільна, еластична, гладенька, блискуча. М'якуш світло-кремовий, щільний, дрібнозернистий, соковитий, доброго кисло-солодкого смаку (4–4,2 бала), на який дуже впливають температурні умови періоду формування плоду.

Достигання та лежкість. Знімальна й споживча стиглість настає наприкінці серпня. В холодильнику плоди зберігаються 2 місяці. Транспортабельність висока.

Використання: у свіжому вигляді.

Примітки: на омолоджування плодух сорт реагує покращенням товарних якостей плодів.

літні сорти

Прима

Сорт американської селекції. Випробовується в дослідних насадженнях наукових установ по всій території України. 1991 року районований у степовій зоні.

Дерево сильноросле, з широкоокруглою, доволі густою кроною. Скелетні гілки відходять від стовбура майже під прямим кутом. Пробуджуваність бруньок середня, пагоноутворювальна здатність середня. Плодоносить на кільчатках, списиках, плодових прутиках та однорічному прирості.

Недостатньо зимостійкий для успішної культури в умовах Полісся. Для Лісостепу і Степу зимостійкість достатня.

Імунний до парші, високостійкий до борошнистої роси.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в ранні строки. Життєздатність пилку – 25–56%. Зав'язування плодів від вільного запилення – 7–13%. Кращі запилювачі: Пріам, ВМ 41497, Делічія, Алкмене. Самобезплідний.

Скороплідний. На середньорослій підщепі вступає у плодоношення на третій рік після садіння й інтенсивно нарощує урожайність, що з шостого року перевищує 40 кг.

Плоди більші середнього розміру (150–180 г), порівняно одномірні, сплющеноокруглі, з ребристою верхівкою, жовті, з карміново-червоним смугасто-розмитим рум'янком на більшій частині поверхні. Шкірочка тонка, еластична, ніжна, блискуча. М'якуш кремовий, середньощільний, соковитий, ніжний, кисло-солодкого смаку (4,0–4,2 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна й споживча стиглість настає у третій декаді серпня. У звичайному сховищі плоди зберігаються один місяць, в холодильнику – 2–3 місяці. Під час зберігання можуть уражуватися гіркою підшкірною плямистістю. Транспортабельність висока.

Використання: у свіжому вигляді, на виготовлення соків.

Примітки: нормування квіток і зав'язі та омолоджувальне обрізування плодушок сприяють стабільному плодоношенню й підвищенню товарних якостей плодів.

Старк ерліест

Американський сорт невідомого походження, виявлений 1938 року. Районований у степовій зоні України з 1980 по 1997 р. Вирощують у дослідних садах наукових установ по всій території України.

Дерево середньоросле, інтенсивно росте в молодому віці. Крона висококонічна, загущена. Скелетні гілки відходять від стовбура під кутом 40–85°. Кінці гілок підняті. Пробуджуваність бруньок середня, пагоноутворювальна здатність вища за середню.

Плодоносить на кільчатках, списиках, плодових прутиках, кінцях однорічних приростів. Зимостійкість середня. Стійкість до парші та плодової гнилі нижча за середню, до борошнистої роси та бурої плямистості – висока.

Цвітіння та плодоношення. Цвіте в ранні строки. Життєздатність пилку середня (34–41%). Кращі запилювачі: Віста Белла, Квінті, Мелба, Папіровка.

У плодоношення вступає на п'ятий–шостий рік після садіння на насіннєвій сильнорослій і третій – на слабкорослій підщепі.

Схильний до періодичного плодоношення. В перші роки плодоношення врожайність помірна (7–18 кг/дер.), у дорослих дерев – середня (30–90 кг/дер.).

Плоди менші за середні і середніх розмірів (90–120 г), неодномірні, сплющено-округлоконічної форми, рівні чи з ледве помітною ребристістю, світло-зелені, з інтенсивним яскраво-червоним розмитим рум'янком по більшій частині поверхні та численними сірувато-рожевими підшкірними цяточками. Шкірочка тонка, щільна, блискуча, суха, під час зберігання стає жирною. М'якуш блідо-кремовий, дрібнозернистий, ніжний, соковитий, кисло-солодкого смаку (4,0–4,2 бала).

Достигання та лежкість. Знімальна й споживча стиглість настає в другій декаді липня. Достигають плоди неодночасно. В холодильнику зберігаються близько місяця. Транспортабельність середня.

Використання: у свіжому вигляді.

Примітки: сорт потребує інтенсивного обрізування з проріджуванням, освітленням крони, захисту від парші, збирання плодів у 2–4 прийоми.

Підготовлено за матеріалами наукового видання "Яблуня в Україні",
Т.Є. Кондратенко, *К., 2001.*

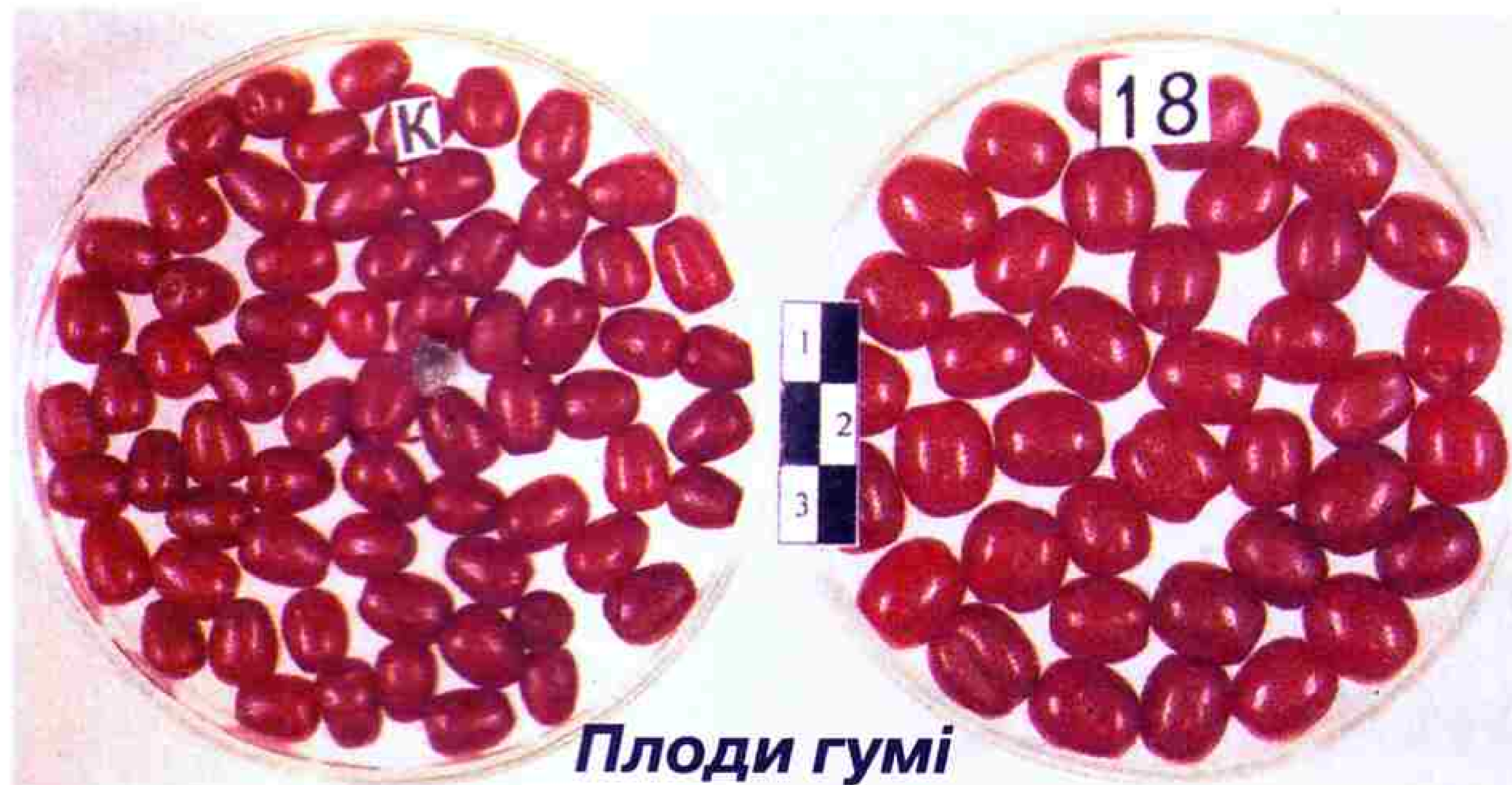

Гумі – близький родич обліпихи

Багато хто з читачів чули або читали про гумі. Проте більшості людей ще нічого не відомо про цю рослину. Я хочу "познайомити" вас з гумі, і думаю, що навіть ті, хто вирощує її на присадибній ділянці, дізнаються багато нового і цікавого про цю рослину.

Господарське значення

Гумі перспективна плодова, декоративна, медоносна та лікарська рослина. Вона відзначається швидким ростом, швидкоплідністю, рясним щорічним плодоношенням, стійка до пошкодження шкідниками та ураження хворобами. Плоди гумі мають оригінальний смак, у них міститься 11–18% цукрів, 1,5–2,3% органічних кислот, 0,18–0,46% пектинів, значна кількість біологічно активних речовин: каротин 13,2–19,6 мг/100 г маси сирої речовини, Р-активні сполуки (катехіни – 92–210 мг/100 г, антоціани – 12–30, лейкоантоціани – 150–478, флавоноли– 20–45 мг/100 г), дубильні речовини – 0,3–0,5%, аскорбінова кислота – 16–33 мг%. У листках вміст аскорбінової кислоти сягає 245 мг%, завдяки чому їх можна використовувати як вітамінну добавку. Гумі – близький родич обліпихи, в плодах та насінні гумі є близько 25% олії, яка містить більше незамінних жирних кислот (лінолевої та ліноленової), ніж обліпихова олія. Плоди є лікувальним і профілактичним засобом, мають тонізуючу і профілактичну дію, покращують кровообіг, використовуються в східній медицині для лікування різних хвороб. Використовують їх у свіжому вигляді, сушать, заморожують.

Плоди гумі

Походження гумі

Гумі (ботанічна назва – маслинка багатоквіткова) в природних умовах зростає в Японії, Китаї і Кореї. Під час другої світової війни вона була завезена на південь острова Сахалін, де виявились сприятливі кліматичні умови і вона там швидко акліматизувалася. В Росії першою звернула увагу на цю рослину Т.Г.Воронова років 50 тому. До нас гумі потрапила з Далекого Сходу.

Селекційна робота з маслинкою як з плодовою культурою у 80-х роках минулого століття розпочата в Національному ботанічному саду ім. М.М.Гришка. Створено колекцію рослин маслинки, яка налічує понад 50 плодових форм, що вирізняються формою крони, розмірами і забарвленням листків, масою та формою плодів, строками достигання тощо. Виділено шість форм – кандидатів у сорти.

Світовий сортимент маслинки сьогодні представлено лише кількома сортами російської селекції (Сахалінський перший, Монерон, Таїса, Кріньон) та зарубіжним сортом Sweet Scarlet. Але придбати ці сорти в Україні сьогодні практично неможливо.

Ботаніки виділяють 39 видів маслинки, які зростають у помірних широтах (частково в тропіках) Східної і Південно-Східної Азії та Середземномор'я. Один вид поширений у Північній Америці і один в Австралії. Мало хто знає, що більшість з них це вічнозелені рослини і лише 8 видів – листопадні. Маслинка багатоквіткова – листопадна рослина, проте в окремі зими на нижніх пагонах, які знаходяться під снігом, упродовж зими листя залишається зеленим і навесні продовжує вегетувати. У кімнатній культурі вона поводиться як вічнозелена рослина, добре росте і плодоносить.

У Середній Азії і на Кавказі великого поширення як плодові рослини набули маслинка вузьколиста, східна, сріблястa та їстівна.

Морфологічна характеристика

Що ж являє собою гумі? Це – листопадний кущ до 3 м заввишки з різною кроною (від прямостоячої до розлогої). Однорічні пагони червонувато-коричневі, вкриті цятками, багаторічні – сіро-коричневі, дуже розгалужені, іноді з колючками. За один вегетаційний період утворює пагони другого порядку, внаслідок цього швидко формується крона рослини. Листки цілокраї, видовжені, зверху здаються сріблястими через пухнастий наліт, знизу вкриті коричневими лусками. Плід – кістянка, округлий, видовжений рідше циліндричний, 1–2 г, на довгій плодоніжці, схожий на вишню. Стиглі плоди яскраво-червоного кольору із срібляс-

Квітуючий кущ гумі

то-білими цятками, соковиті, кисло-солодкі або солодкі на смак. Всередині розміщена веретеноподібна з поздовжніми борозенками кісточка.

Маслинка багатоквіткова формує потужну, добре розгалужену поверхневу кореневу систему, яка не має чітко вираженого головного кореня і складається з великої кількості мичкуватих коренів, розміщених у шарі ґрунту 5–40 см. Найбільше насичення коренями – у межах проекції крони куща. Діаметр кореневої системи перевищує діаметр крони в 1,3–2,1 раза. Характерною особливістю кореневої системи маслинки є наявність на коренях бульбочок з азотфіксуючими бактеріями. В зв'язку з цим рослини менше вибагливі до ґрунтових умов. Бульбочкові утворення виникають уже наприкінці першого року життя. У старих кущів вони часто зливаються і утворюють гроноподібні скупчення, діаметр яких може досягати 6 см (дехто із садівників думає, що це кореневий рак).

Біологічні особливості

Вегетація маслинки в умовах Києва починається в першій половині квітня. Цвітіння відбувається за середньодобової температури повітря близько +15°С – наприкінці квітня – на початку травня, триває близько двох тижнів. Бутони й квітки маслинки можуть витримувати короткочасні заморозки.

Маслинка багатоквіткова – перехреснозапильна рослина. Запилення здійснюється комахами. Самоплідність гумі невисока, тому для отримання високого врожаю слід мати на ділянці принаймні два кущі.

Сіянці маслинки починають плодоносити на 4–5-й рік. Найпродуктивніший період починається у віці вісім років і триває не менше 15 років. Плодоносить маслинка регулярно. У процесі достигання плоди маслинки змінюють своє забарвлення від зеленого до жовтого, а потім до червоного кольору, крім того, змінюється консистенція м'якуша та смак. Достигання плодів починається в I–II декадах червня.

Попри всі неоціненні якості, маслинка, як і будь-яка плодово-ягідна культура, має певні недоліки. І наша розповідь не буде повною, якщо ми про них не згадаємо. Щонайперше слід сказати про зимостійкість. Дорослі рослини гумі витримують зниження температури до -30°С. У моїй практиці, а я працюю з маслинкою вже десять років, значне підмерзання рослин спостерігалося лише один раз взимку 2005/06 років. Проте за рік рослини сформували нову крону і наступного року дали високий (близько 10 кг з куща) урожай. Слід пам'ятати, що молоді 1–2-річні рослини чутливіші до низьких температур, тому їх бажано вкривати.

Вибір місця для садіння

Маслинку можна вирощувати на різних ґрунтах. Проте кращими для неї є ґрунти легкого механічного складу, з доброю аерацією, забезпечені поживними речовинами та вологою. Важкі глинисті ґрунти менше придатні. Щодо кислотності ґрунту – маслинка віддає перевагу ґрунтам нейтральним або слабкокислим. Кислі ґрунти перед садінням треба вапнувати. Норма вапна залежить від величини рН грунту і в середньому становить 300–500 г/м².

Гілка гумі з квітками

Штамбова форма гумі

Місце для садіння маслинки підбирають з урахуванням освітлення. Гумі потребує доброго освітлення, витримує незначне затінення. В затінку маслинка хоч і плодоносить та врожай її зменшується, плоди утворюються дрібніші, кисліші й терпкі на смак. Крім того, в таких насадженнях зменшується активність бджіл. А це важливо, позаяк урожай гумі великою мірою залежить від відвідування її кущів під час цвітіння бджолами та іншими комахами-запилювачами.

Висаджувати саджанці гумі можна і навесні, і восени. Весняний строк сприятливіший, ніж осінній. Навесні садять наприкінці березня – на початку квітня – до розпускання бруньок. Відстань між кущами має бути не менше 3 м. Посадкові ями копають на глибину 50–60 см, діаметром 50–70 см. В яму вносять 10–12 кг перегною, змішаного з верхнім родючим шаром ґрунту, 150–200 г суперфосфату та 200–250 г калійної солі.

Саджанці на постійне місце висаджують у дворічному віці. Висота стандартних саджанців становить 100–120 см, вони мають 3–5 скелетних гілок діаметром не менше 10–12 мм. Кращі попередники для маслинки – кизил, персик, черешня. Повторне вирощування її на одному і тому ж місці небажане.

Догляд за насадженнями

Після садіння надземну частину саджанців обрізують на висоті 50–70 см, щоб збалансувати надземну частину і кореневу систему, отримати розгалужений кущ. Кореневу шийку під час садіння заглиблюють на 5–6 см. Ґрунт навколо саджанця ущільнюють. Рослину добре поливають (15–20 л води на кущ) восени 1–2 рази, навесні 3–4. Поверхню ґрунту навколо куща мульчують торфом або компостом – це сприяє збереженню вологи.

Догляд за маслинкою полягає в обрізуванні, видаленні бур'янів, розпушуванні ґрунту, підживленні, поливі.

У молодому віці рослини маслинки чутливі до нестачі вологи, особливо якщо вони ростуть на відкритих місцях. Узагалі ж гумі доволі посухостійка рослина. Навіть улітку за тривалої відсутності дощів (більше місяця) ми відмічали лише невелике зменшення тургору у листках.

Оскільки в маслинки плодоношення регулярне, дорослі рослини доцільно щороку під час росту плодів (червень) підживлювати повним мінеральним добривом з розрахунку 80–100 г на кущ. Восени обмежуються підживленням фосфорно-калійними добривами (30–35 г/м^2). Ці добрива забезпечують рослину поживними елементами і підвищують її зимостійкість.

Система обробітку ґрунту має бути спрямована на збереження вологи та знищення бур'янів. Розпушення ґрунту обов'язково проводять навесні та 3–5 разів в міру необхідності впродовж вегетації. Глибина обробітку ґрунту не повинна перевищувати 10–15 см у міжряддях та 4–5 см – у пристовбурному крузі.

Обрізування проводять навесні (друга половина березня – початок квітня). Основне завдання в формуванні і обрізуванні кущів маслинки в перші роки після садіння полягає в стимулюванні росту нижніх гілок, які надалі будуть домінуючими і складатимуть основу куща. Треба стежити, аби крона не була однобокою та дуже загущеною, видаляти пагони-конкуренти. Центральні провідники скелетних гілок повинні бути приблизно однакові за висотою, але вищі за бокові гілки на 10–15 см. Подальше обрізування кущів зводиться до видалення сухих та підмерзлих гілок, проріджування крони. Слід враховувати, що маслинка багатоквіткова характеризується високою пагоноутворювальною здатністю, тому в переважної більшості кущів крона занадто загущена, що призводить до зменшення врожаю. В таких кущів слід вирізувати слабкі та зайві ростові пагони, за потреби – видаляти 2–3-річні гілки. Слід пам'ятати, що при проріджувальному обрізуванні гілки у маслинки вирізують біля основи чи переводять на бокові галуження, а не вкорочують. Вкорочування гілок ще більше загущуватиме крону. Для зміни напрямку росту гілок використовують обрізування на "переведення" – зрізують на зручно розміщену бокову гілку.

Починаючи з 8–10-річного віку, у рослин навесні видаляють 1–2 низькопродуктивні гілки для заміни їх молодими. Подальше обрізування спрямоване на підтримування доброго росту гілок, покращення освітлення крони, видалення сухих, підмерзлих та поламаних гілок. Висоту кущів доцільно обмежувати 2,0–2,5 м для зручного збирання врожаю. Коли кущ досягне потрібної висоти, центральні провідники скелетних гілок обрізують на бокові галуження. На бокових галуженнях в свою чергу видаляють усі сильні гілки, які ростуть вертикально вгору.

Сходи гумі

У 15–20-річних рослин основним завданням стає забезпечення оптимального рівня ростових процесів, інтенсивність яких у рослин з віком зменшується. Для цього використовують проріджувальне обрізування. Видаляють сухі та пошкоджені гілки і такі, що перетинаються, а також спрямовані до середини крони. У плодоносних рослин з ослабленим ростом вкорочують 3–4-річні гілки.

Розмноження

Розмножувати маслинку можна насінням і вегетативно. Для одержання сіянців маслинки слід використовувати щойнозібране насіння і стратифікацію його проводити в два етапи: п'ять місяців за температури 18–22°С та чотири місяці за температури 1–4°С. Субстрат суміш пісок + тирса (1:1) або пісок + торф (1:1). Сухе насіння маслинки багатоквіткової треба стратифікувати в цих же субстратах протягом п'яти місяців (у підвалі чи холодильнику) за температури 1–4°С. Варто знати, що схожість сухого насіння гумі різко знижується і становить близько 10%. До того ж за насіннєвого розмноження спостерігається розщеплення, тобто сіянці не успадковують властивостей материнської рослини.

Для збереження цінних біологічних і господарських ознак кращих селекційних форм і сортів краще застосовувати вегетативне розмноження. Використовувати можна напівздерев'янілі, здерев'янілі та комбіновані живці. Живцювання слід здійснювати в другій половині червня в умовах захищеного ґрунту. Оскільки маслинка належить до важковкорінюваних рослин обов'язковим є використання стимуляторів коренеутворення, зокрема гетероауксину, індолілмасляної кислоти, чаркору тощо. Оптимальний температурний режим для вкорінення становить 25–27°С, оптимальна вологість 80–90%. Для захисту живців від прямого сонячного світла скло чи плівку забілюють вапном. У період коренеутворення поливають 2–4 рази на день. Після масового вкорінення живців кількість поливів зменшують, відносну вологість повітря та субстрату знижують. До кінця вересня живці утворюють кореневу систему.

У домашніх умовах маслинку краще розмножувати відсадками. Для цього рано навесні до розпускання бруньок (кінець березня–початок квітня) однорічні ростові пагони вкладають на землю або в неглибокі борозни (5–10 см) і пришпилюють їх до ґрунту дротяними "рогатками". Через 1,5–2 місяця на них утворюються вертикальні пагони. Після цього наприкінці травня пришпилені пагони засипають родючим ґрунтом, який злегка ущільнюють. Упродовж літа ґрунт утримують у вологому стані. До кінця вегетації у відсадків формується розвинута коренева система. Навесні відсадки викопують, розділяють і висаджують на постійне місце. Укорінення відсадків – близько 80%.

Як бачите, у вирощуванні гумі немає нічого складного. Висадіть маслинку у себе вдома, приділіть їй трохи свого часу і вона обов'язково вас порадує.

Є.А. Васюк,
кандидат біологічних наук, науковий співробітник,
Національний ботанічний сад ім. М.М.Гришка
НАН України

Зенкор®

ЩОБ УСПІХУ НІЩО НЕ ЗАВАЖАЛО!

З появою таких препаратів як ЗЕНКОР стало можливим значно полегшити вирощування картоплі, томатів та інших культур в присадибних та селянських господарствах, завдяки усуненню кропіткої ручної прополки.

ЗЕНКОР – це високоефективний системний гербіцид для боротьби з дводольними та злаковими бур'янами при вирощуванні **картоплі, томатів, люцерни та сої.** При обприскуванні посівів до сходів бур'янів він діє як грунтовий гербіцид, а на їхні сходи впливає через листкову поверхню.

ЗЕНКОР – високоефективний засіб проти дводольних бур'янів: **щириці, волошки синьої, лободи білої, рутки лікарської, жабрія звичайного, ромашки, гірчаків, портулаку городнього, будяку жовтоцвітного, гірчиці польової, осоту городнього, зірочника середнього; та проти однодольних бур'янів: лисохвосту польового, вівсюга, ситі їстівної, курячого проса, селянського проса, пажитниці, мишію.**

Ефективність препарату зростає при підвищенні температури повітря та грунту і досягає свого оптимуму при 20-25°С. Важливим також є те, що ЗЕНКОР не знижує біохімічних показників одержаної товарної продукції (вміст цукрів, вітамінів, амінокислот) та жодним чином не впливає негативно на культури, що будуть висіватися наступного року, бо він розкладається в грунті впродовж 2 місяців.

Норма витрати препарату для знищення бур'янів до сходів **картоплі** залежить безпосередньо від типу грунту. На легких грундах достатньо 5,0 г на 1 сотку, на середніх до 10 г, а на важких до 15 г. Для обробки однієї сотки достатньо 4 л робочого розчину.

Для забезпечення чистоти посівів культури аж до літа необхідно, щоб плівка гербіциду після обприскування не була зруйнована внаслідок міжрядної обробки грунту чи інтенсивних опадів безпосередньо після обприскування.

Для захисту **томатів** від бур'янів при безрозсадному вирощуванню проводять обприскування посівів у фазі 2-4 листка у культури, з нормою витрати 7,0 г на 1 сотку; а при розсадному - обприскують грунт до висадки розсади 11,0-14,0 г на 1 сотку.

На посівах **люцерни** другого року препарат вноситься в період спокою до початку відростання культури. Норма внесення: 0,75-1,0 кг/га.

На **сої** обприскування ЗЕНКОРом проводять або під час посіву, або безпосередньо після посіву, до появи сходів культури з нормою витрати 0,7 кг/га.

Крім вищезгаданих культур в європейських країнах ЗЕНКОР широко застосовують:

- на **зернових колосових культурах** проти широколистних бур'янів в стадії кущення, з нормою витрати 0,15 кг/га;
- на **кукурудзі** в стадії до 6-ти листків в суміші з 2,4 D, з нормою витрати 0,15 кг/га;
- на **еспарцеті** так само як і на люцерні;
- на **моркві** – коли корінь досягає розміру олівця, з нормою витрати 0,3-0,5 кг/га;
- на **горохові** – в стадії 1-3 листка, з нормою витрати 0,3-0,5 кг/га;
- на **спаржі** – до появи сходів – 0,7-1,0кг

Добрі результати препарат дає тільки при правильному його застосуванні: слід уникати передозування, а також слідкувати щоб сусідні чутливі культурні рослини, такі, наприклад, як виноград, рапс, капуста не контактували з розчином або туманом препарату ЗЕНКОР, який вноситься.

Для використання в селянських та фермерських господарствах розроблена зручна упаковка: фольгований пакет місткістю 20г та 100г.

Радим усім випробувати ЗЕНКОР на своїх ділянках, а для досягнення відмінного ефекту купувати його лише в мережі ТКЦ "Зелений Світ" та їх авторизованих місцях продажу.

Байєр КропСаєнс. Р.П. АА №00645 Ліц. АБ №216539

Довідки цілодобово: 8-800-500-18-80 (по Україні дзвінки безкоштовні)

www.zelenysvit.com

Bayer CropScience

КАТОЗАЛ®

- ефективний засіб підвищення заплідненості у всіх видів тварин, профілактики субінволюції, метриту та лікування хворих корів і кіз

...СЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

Дата плодотворного осіменіння		Дата передбачуваних родів: Корова (285 дн.)	Кобила (340 дн.)	Свиня (114 дн.)	Вівця, коза (150 дн.)
СІЧЕНЬ	1	(ЖОВТЕНЬ) 12	(ГРУДЕНЬ) 6	(КВІТЕНЬ) 24	(ТРАВЕНЬ) 30
	5	16	10	28	(ЧЕРВЕНЬ) 3
	10	21	15	(ТРАВЕНЬ) 3	8
	15	26	20	8	13
	20	31	25	13	18
	25	(ЛИСТОПАД) 5	30	18	23
ЛЮТИЙ	1	11	(СІЧЕНЬ) 6	25	30
	5	16	10	29	(ЛИПЕНЬ) 4
	10	21	15	(ЧЕРВЕНЬ) 3	9
	15	26	20	8	14
	20	(ГРУДЕНЬ) 1	25	13	19
	25	6	30	18	24
БЕРЕЗЕНЬ	1	10	(ЛЮТИЙ) 3	22	28
	5	15	7	26	(СЕРПЕНЬ) 1
	10	20	12	(ЛИПЕНЬ) 1	6
	15	26	17	6	11
	20	31	22	11	16
	25	(СІЧЕНЬ) 3	27	15	21
КВІТЕНЬ	1	9	(БЕРЕЗЕНЬ) 6	23	28
	5	14	10	27	(ВЕРЕСЕНЬ) 1
	10	19	15	(СЕРПЕНЬ) 1	6
	15	24	20	6	11
	20	29	25	11	16
	25	(ЛЮТИЙ) 3	30	16	21
ТРАВЕНЬ	1	9	(...ТЕНЬ) 5	22	27
	5	13	9	26	(...ТЕНЬ) 1
	10	18	14	31	6
	15	23	19	(...ЕНЬ) 4	11
	20	28	25	10	16

СЕРІЯ: Відтворення тварин Вип.1

...АНИХ РОДІВ ДОМАШНІХ ТВАРИН

Дата плодотворного осіменіння		Дата передбачуваних родів: Нутрія (132 дні)	Собака (62 дні)	Кішка (58 днів)	Песець (51 день)
СІЧЕНЬ	1	(ТРАВЕНЬ) 11	(БЕРЕЗЕНЬ) 2	(ЛЮТИЙ) 28	(ЛЮТИЙ) 21
	10	22	12	(БЕРЕЗЕНЬ) 8	(БЕРЕЗЕНЬ) 1
	20	(ЧЕРВЕНЬ) 1	22	18	11
	30	11	(КВІТЕНЬ) 1	28	21
ЛЮТИЙ	10	22	12	(КВІТЕНЬ) 8	(КВІТЕНЬ) 1
	20	(ЛИПЕНЬ) 2	22	18	11
	29	11	(ТРАВЕНЬ) 1	28	21
БЕРЕЗЕНЬ	10	20	11	(ТРАВЕНЬ) 7	30
	20	30	22	17	(ТРАВЕНЬ) 10
	30	(СЕРПЕНЬ) 9	31	27	20
КВІТЕНЬ	10	19	(ЧЕР-НЬ) 11	(ЧЕРВЕНЬ) 7	31
	20	29	21	17	(ЧЕРВЕНЬ) 10
	30	(ВЕРЕСЕНЬ) 9	(ЛИПЕНЬ) 1	27	20
ТРАВЕНЬ	10	19	11	(ЛИПЕНЬ) 7	30
	20	29	21	17	(ЛИПЕНЬ) 10
	30	(ЖОВТЕНЬ) 9	31	27	20
ЧЕРВЕНЬ	10	19	(СЕРПЕНЬ) 11	(СЕРПЕНЬ) 7	30
	20	29	22	17	10
	30	9	31	[illegible]	[illegible]

КАЛЕНДАР ПЕРЕДБАЧУВАНИХ РОДІВ СІ

ЧЕРВЕНЬ 1	12	6	22 (ВЕРЕСЕНЬ)	26	
5	16 (БЕРЕЗЕНЬ)	11 (ТРАВЕНЬ)	26	1 (ЛИСТОПАД)	
10	21	16	1 (ЖОВТЕНЬ)	6	
15	26	20	6	11	
20	31	25	12	16	
25	5 (КВІТЕНЬ)	30	16	21	
ЛИПЕНЬ 1	10	5 (ЧЕРВЕНЬ)	22	27	
5	15	9	26	1 (ГРУДЕНЬ)	
10	20	14	31	6	
15	25	19	5 (ЛИСТОПАД)	11	
20	30	24	10	16	
25	5 (ТРАВЕНЬ)	29	15	21	
СЕРПЕНЬ 1	11	6 (ЛИПЕНЬ)	22	28	
5	16	10	26	1 (СІЧЕНЬ)	
10	21	15	1 (ГРУДЕНЬ)	6	
15	26	20	6	11	
20	31	25	11	16	
25	6 (ЧЕРВЕНЬ)	30	16	21	
ВЕРЕСЕНЬ 1	12	6 (СЕРПЕНЬ)	23	28	
5	16	10	27	1 (ЛЮТИЙ)	
10	21	15	1 (СІЧЕНЬ)	5	
15	26	20	6	11	
20	1 (ЛИПЕНЬ)	25	11	16	
25	6	30	16	22	
ЖОВТЕНЬ 1	11	5 (ВЕРЕСЕНЬ)	22	27	
5	16	10	26	3 (БЕРЕЗЕНЬ)	
10	21	15	31	8	
15	26	20	5 (ЛЮТИЙ)	13	
20	31	25	10	18	
25	5 (СЕРПЕНЬ)	30	15	23	
ЛИСТОПАД 1	12	6 (ЖОВТЕНЬ)	22	31	
5	16	11	26	3 (КВІТЕНЬ)	
10	21	16	3 (БЕРЕЗЕНЬ)	8	
15	26	21	8	13	
20	31	26	13	18	
25	5 (ВЕРЕСЕНЬ)	31	18	23	
ГРУДЕНЬ 1	11	5 (ЛИСТОПАД)	24	30	
5	15	9	28	3 (ТРАВЕНЬ)	
10	20	14	2 (КВІТЕНЬ)	8	
15	25	19	7	13	
20	30	24	12	18	
25	4 (ЖОВТЕНЬ)	29	17	23	

КАЛЕНДАР ПЕРЕДБАЧУ

20	29 (ЛИСТОПАД)	20 (ВЕРЕСЕНЬ)	16 (ВЕРЕСЕНЬ)	11 (ВЕРЕСЕНЬ)
30	9 (ГРУДЕНЬ)	30	26	20
СЕРПЕНЬ 10	20	11 (ЖОВТЕНЬ)	7 (ЖОВТЕНЬ)	30
20	30	22	17	10 (ЖОВТЕНЬ)
30	9 (СІЧЕНЬ)	31	27	20
ВЕРЕСЕНЬ 10	20	11 (ЛИСТОПАД)	7 (ЛИСТОПАД)	31
20	30	22	17	10 (ЛИСТОПАД)
30	10 (ЛЮТИЙ)	1 (ГРУДЕНЬ)	27	20
ЖОВТЕНЬ 10	20	11	7 (ГРУДЕНЬ)	30
20	29	22	17	10 (ГРУДЕНЬ)
30	10 (БЕРЕЗЕНЬ)	31	27	20
ЛИСТОПАД 10	21	11 (СІЧЕНЬ)	7 (СІЧЕНЬ)	31
20	31	22	17	10 (СІЧЕНЬ)
30	10 (КВІТЕНЬ)	31	27	20
ГРУДЕНЬ 10	21	10 (ЛЮТИЙ)	6 (ЛЮТИЙ)	30
20	1 (ТРАВЕНЬ)	20	16	9 (ЛЮТИЙ)
30	10	1 (БЕРЕЗЕНЬ)	26	19

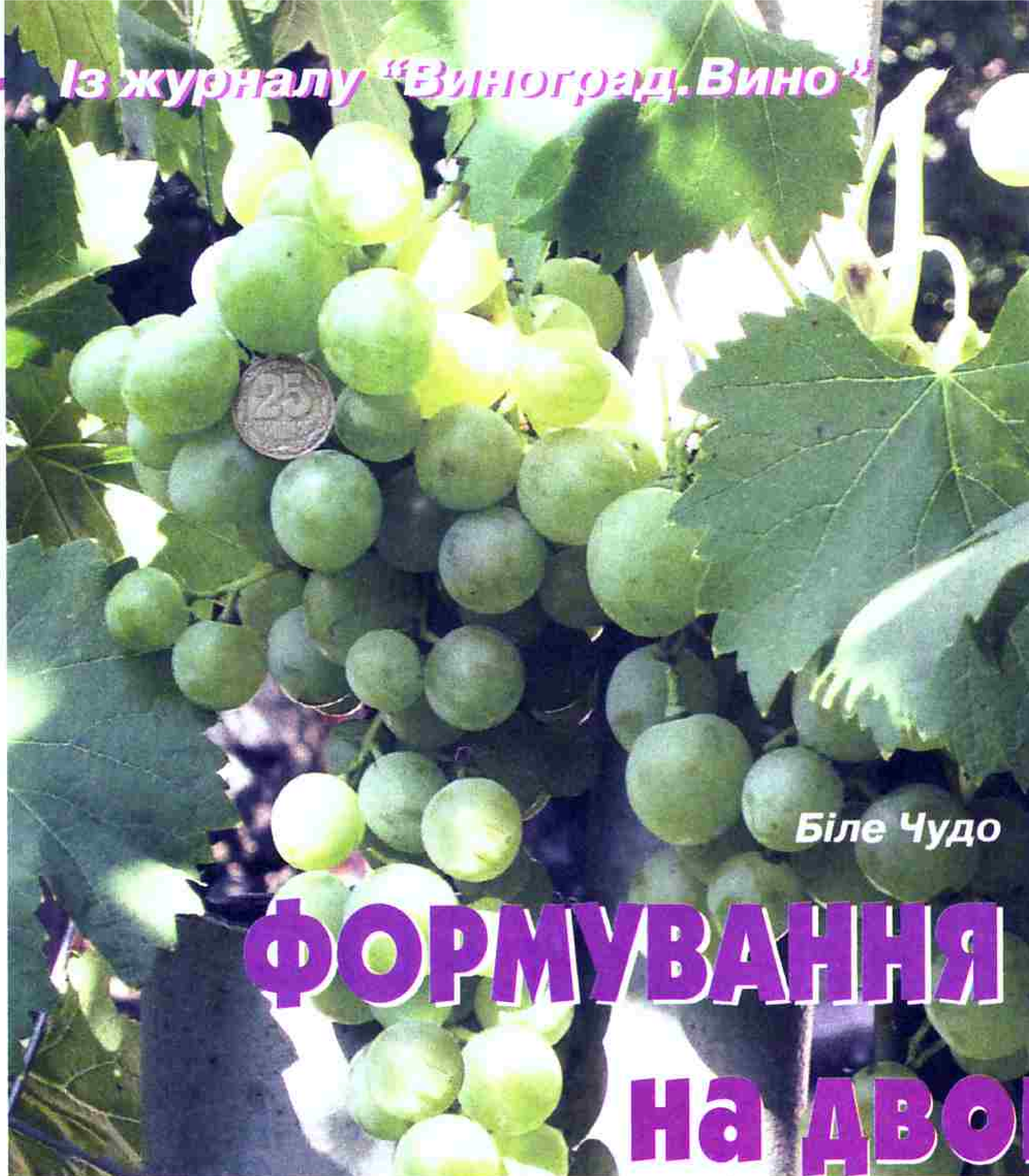
ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЗІОЛОГІЇ ВІДТВОРЕННЯ

ТВАРИНИ	ПОКАЗНИКИ							
	Фізіологічна зрілість, міс.	Кількість циклів у рік	Прояв статевого циклу після родів, діб	Тривалість: Стадії збудження, діб	Тривалість: Статевої охоти	Час овуляції	Строк вагітності, діб	Кількість плодів
НУТРІЯ	8-9	через кожні 25-30 діб	2-3	3-6	36 год	в кінці охоти	132 (128-137)	5-6
СУКА	10-12	1-2	90-360	8-14	на 9-14 добу (1-3 доби)	в кінці охоти	62 (58-70)	2-10
КІШКА	10-12	1-2	90-360	4-8	3-5 діб	через 10-12 годин після коїтусу	58 (55-60)	2-8
ПЕСЕЦЬ	11-12	1	240-380	10-14	2-4 доби	в кінці тічки	24-49 (7-8 міс)	10-12
КРОЛИЦЯ	4-8	особливий стан	1-2	-	-	через 10-12 годин після коїтусу	30 (28-33)	6-12

ТОВ "Байєр",
04050, м. Київ,
вул. Тургенєвська, 55, к. 1
тел.: +38 (044) 482 33 28; 482 39 51
e-mail: kiev.bayer-ah.kb@bayer-ag.de

Укладачі: професор Г. Г. Харута, доцент М. В. Вельбівець
Білоцерківський державний аграрний університет, 2007
тел.: 8 (04463) 5-78-06
моб.: 8(050) 57-6445-03

Біле Чудо

Формування молодого куща на двоплощинній шпалері

Навесні багато початківців будуть висаджувати молоді саджанці. Щоб не наробити помилок, які пізніше важко буде виправити, хочемо поділитися власним досвідом: як з молодого саджанця сформувати дорослий кущ для розміщення на двоплощинній шпалері.

Отже, настала **весна 2008 року**. Бажано саджанець висадити у період з 20 квітня по 10 травня у прогріту землю. Якщо яма була заздалегідь викопана і заправлена добривами, то приблизно за тиждень до висаджування саджанця слід накрити плівкою землю для прогрівання. Після висаджування бажано над ямою поставити дуги і накрити також плівкою. Такий мікропарник може залишатися до травня, відкрити, коли настане температура +20°С.

Слід також пам'ятати, що взимку, коли ви зберігали саджанець у підвалі, він витратив частину своїх поживних речовин. Йому необхідно допомогти – перед висаджуванням замочити на 24–48 годин у будь-якому розчині стимуляторів (гумат натрію, гетероауксин, гумісол та ін.), або ж скористатися старим перевіреним способом – 1 столову ложку меду додати до 10 літрів води. Перед замочуванням корені саджанця слід підрізати на 3–5 мм.

Висаджуючи рослину у підготовлену яму, необхідно дотримуватися наступних правил: п'ятка саджанця має бути на глибині 45–50 см відносно рівня землі, а верхня брунька приросту – на 10–12 см нижче рівня землі (рис.1). Для чого це? Якщо п'ятка буде глибше – гірше прогріватимуться корені, якщо неглибоко – взимку вони можуть підмерзнути. Є багато інших способів підготовки саджанців до висаджування: можна за 20–25 днів проростити їх у пропареній вологій тирсі, можна посадити у поліетиленовий циліндр з поживною сумішшю (чорнозем + перегній + пісок). Усе це слід робити вдома на підвіконні, а коли набубнявіють бруньки – висаджувати на постійне місце.

Отже, саджанець висаджено. Тепер завдання виноградаря виростити з весни до осені один чи два пагони (рис. 2а, 2б).

Щоб зручніше було доглядати, накриваємо молодий саджанець відром без дна так, щоб верхня брунька була у центрі кола. Відро на 5–8 см заглиблюємо у землю. Для чого ми це робимо? Коли зелений пагін ще дуже маленький, під час поливу він дуже замулюється землею, і під час її прибирання можна ненароком обламати його. Якщо ж саджанець у відрі без дна, то ми рясно поливаємо за відром і лише трохи зволожуємо землю у відрі. Такий захист потрібен з весни до червня 2008 року.

На початку серпня на зелених пагонах слід прищипнути верхівку, аби припинити ріст, щоб почався процес визрівання лози. Протягом сезону саджанець слід поливати раз на тиждень. У другій половині липня можна починати фосфорно-калійне підживлення – для кращого визрівання лози. Ні в якому разі не можна у другій половині вегетації давати азот, бо лоза ростиме добре, а визріватиме погано. Цього правила слід дотримуватися і щодо дорослих кущів.

У жовтні слід провести обрізування. Якщо виріс один пагін (рис. 2а), то потрібно знизу залишити 4–5 бруньок, інші – видалити. Коли маємо два пагони (рис. 2б), то знизу залишаємо по 2–3 бруньки на кожному пагоні. Через два тижні після обрізування можна вкрити молодий кущ на зиму. За цей час місце зрізу підсохне. Зверху насипаємо одне – два відра піску: одне насипаємо у наше старе відро без дна, а друге – навколо нього знизу. Виноград укритий – завдання 2008 року виконане.

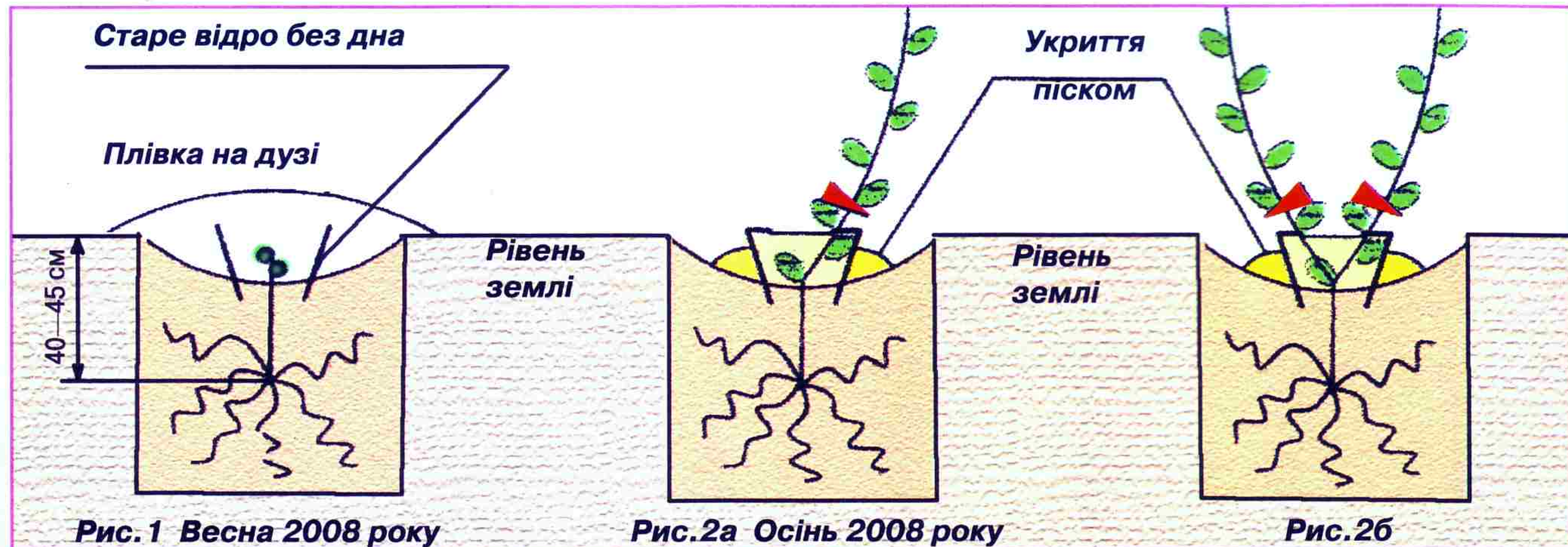
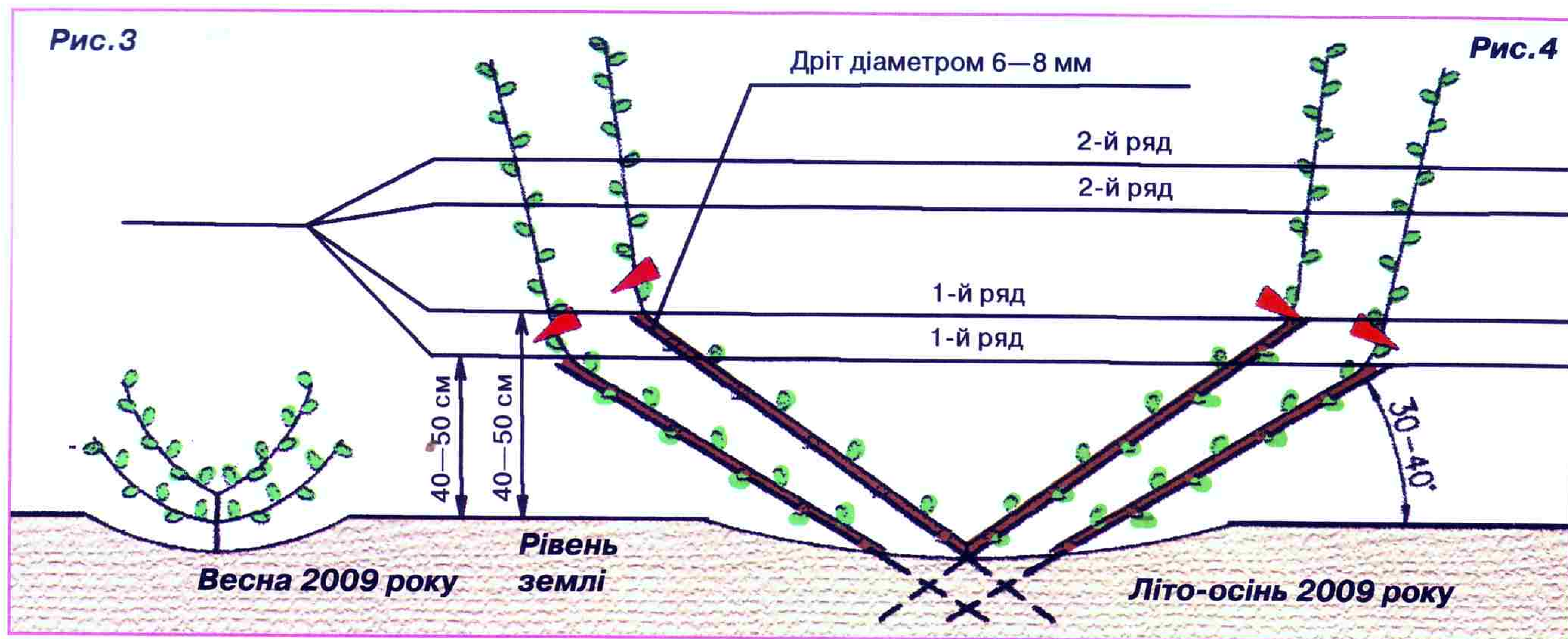

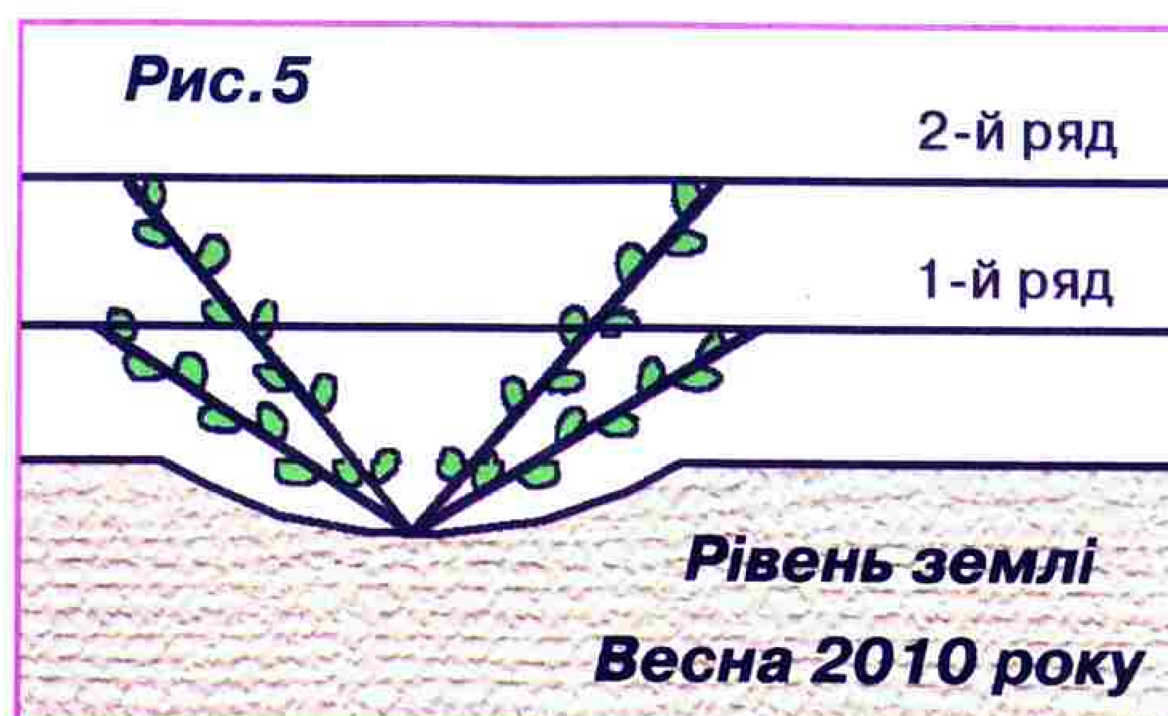
Рис.1 Весна 2008 року Рис.2а Осінь 2008 року Рис.2б

Настала **весна 2009 року**.

Приблизно в середині квітня відкриваємо виноград. Як це робимо? Обережно прибираємо пісок навколо нашого відра без дна, підіймаємо це відро (пісок можна залишити навколо куща), а коли пісок прибрали, повертаємо відро на місце. Знову ставимо дуги і натягуємо плівку. Періодично спостерігаємо за тим, як розвиваються бруньки. Завдання на 2009 рік – виростити чотири пагони. Там, де залишали п'ять бруньок і всі вони пішли в ріст, верхню (п'яту, підстраховочну) видаляємо. На двох пагонах ми залишили восени шість бруньок – тепер по одній верхній виламуємо на кожному пагоні. Отож маємо молодий дворічний саджанець з чотирма пагонами, що розвиваються.

У кінці травня – на початку червня, коли молодий пагін уже виріс заввишки 15–20 см, прибираємо плівку, дуги й обережно знімаємо відро без дна. Нам воно вже не потрібне. Над землею залишилося чотири ніжних молодих пагони, що ростуть догори. Наше завдання виростити їх нахиленими.

Як це зробити? За умови, що у вас уже вкопані стовпчики і натягнутий дріт, робимо таким чином. Перший нижній дріт на шпалері знаходиться на 40–50 см від землі. Далі беремо чотири дроти діаметром 6–8 мм і завдовжки приблизно 1,3–1,4 м. Один кінець закріплюємо під нахилом у землі біля центру куща завглибшки 10–15 см, а верхній кінець міцно прив'язуємо до нижньої шпалери. Таким чином дріт відносно рівня землі нахилений на 30–40°. У результаті два дроти розташовані на лівому боці шпалери, а два – на правому (рис. 4). Завдяки цьому ми визначаємо напрям майбутніх рукавів. Далі протягом росту молодих зелених пагонів ми їх підв'язуємо до нахиленого дроту – по одному пагону на кожен дріт.

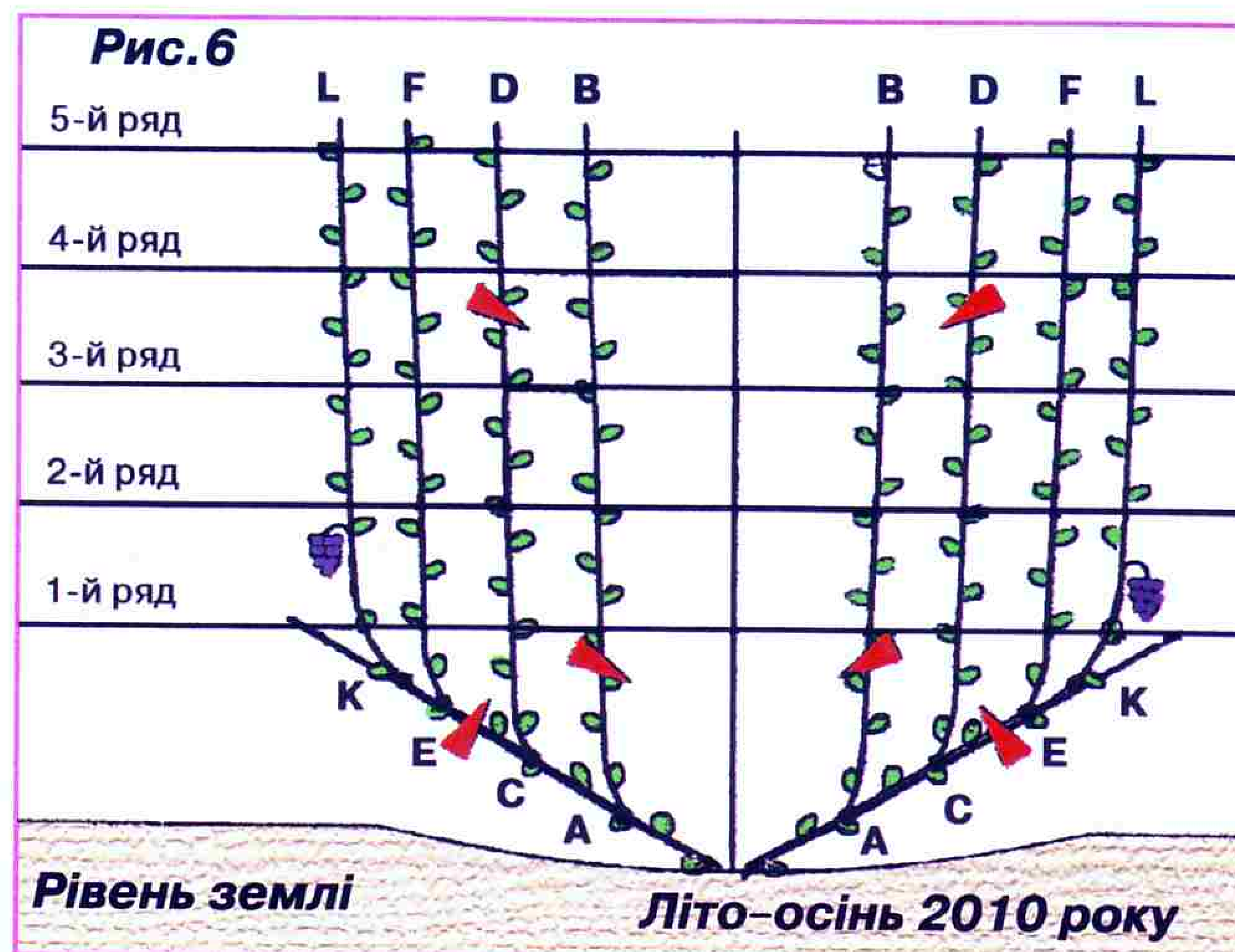
На початку серпня робимо чеканку, тобто прищипуємо верхівки. Постійно протягом сезону пасинкуємо. Трапляється так, що на цих пагонах зав'яжуться грона, їх слід обірвати, адже у нас інше завдання – виростити 4 міцних пагони.

У жовтні 2009 року потрібно провести обрізування так. Спочатку обрізуємо підв'язки, акуратно виймаємо із землі дріт – він нам більше не потрібен. Лоза повинна бути дозрілою, коричневою. Обрізуємо лозу так, щоб нахиленою вона діставала нижньої шпалери (рис. 4). Якщо листки ще не обпали, їх обриваємо. Через 10-12 днів після обрізування лозу пришпилюємо до землі і вкриваємо. Пісок, земля вже не потрібні. Всі комплексно стійкі сорти потребують лише легкого укриття. Пришпилену лозу можна зверху вкрити плівкою, склотканиною, руберойдом, поліпропіленовою тканиною (мішками з-під рису, цукру), кінці придавити цеглою, землею, дошками – щоб вітром не знесло.

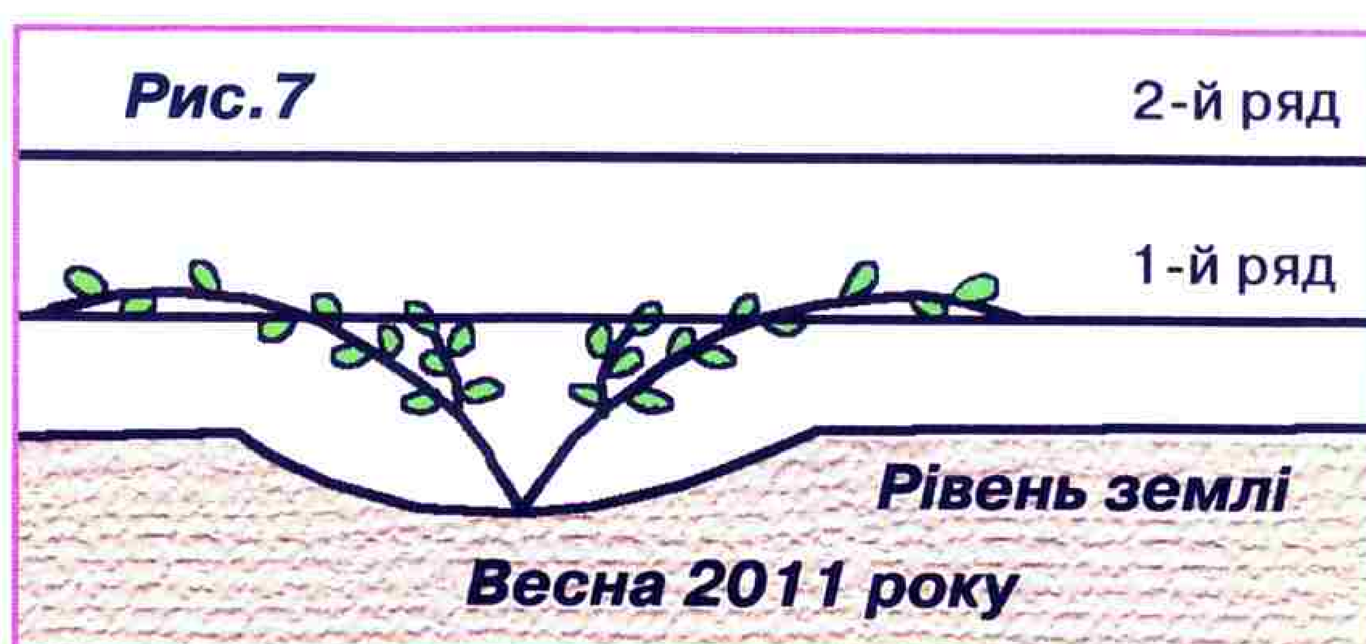
Завдання на 2009 рік виконано.

Навесні 2010 року – в середині квітня – відкриваємо виноград. Знімаємо укриття і виймаємо шпильки, котрими притискували лозу. Далі робимо так зване сухе підв'язування . Кінець верхньої частини рукава міцно прив'язуємо до нижньої частини під нахилом (рис. 5). Ми отримали 4 направлених урізнобіч рукава. Завдання на 2010 рік – на кожному рукаві сформувати плодову ланку, яка складається з сучка заміщення і сучка плодоношення. Після сухого підв'язування на початку травня починають рости молоді зелені пагони на кожному з чотирьох рукавів. Отже, слід залишити на кожному по 3–4 найкращих зелених пагони, а інші виламати. Щоб було зрозумілішим, варто поглянути на рис. 6, де зображено один бік двоплощинної шпалери. Другий бік робиться аналогічно.

Цього ж року на кущі можуть з'явитися грона. Слід уважно придивитися до рослини. Якщо рукав (рис. 6 о–к) має діаметр від 8 мм до 10 і більше та якщо зелені паго-

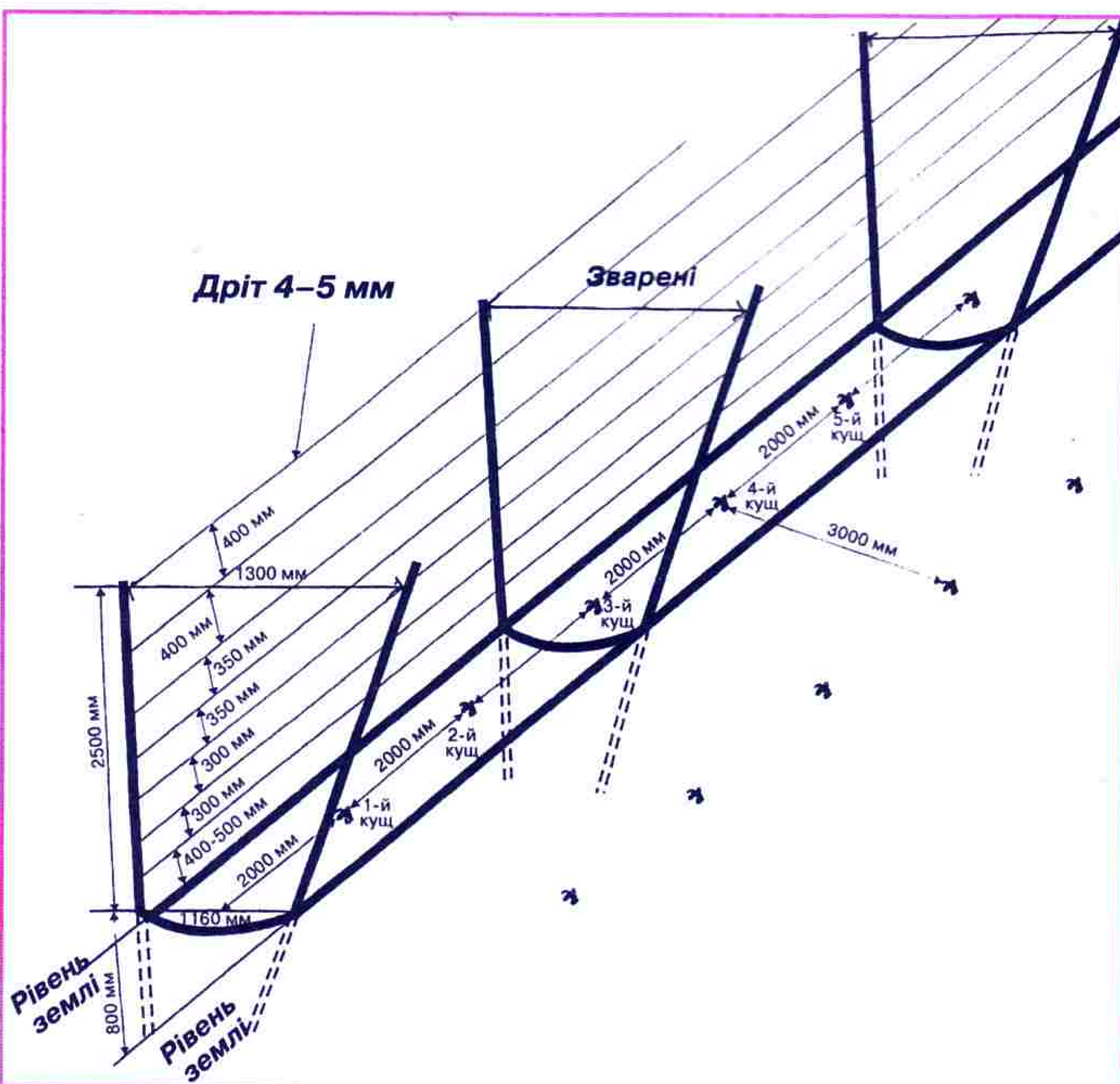
ни потужні, то можна на рукаві залишити по одному грону. Чотири рукава – чотири грона. На інших їх обривають.

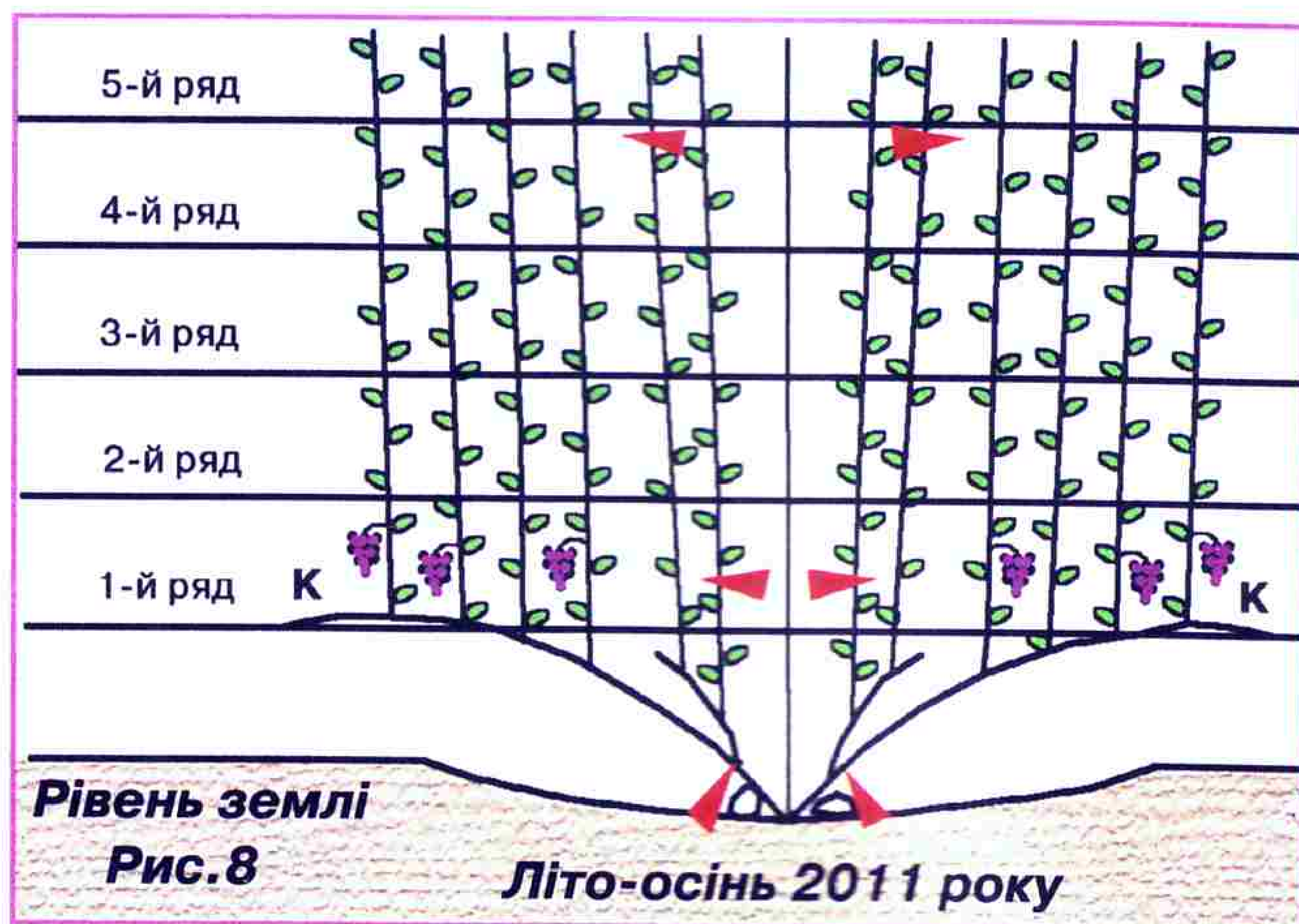
Протягом усього сезону проводять підв'язування зелених пагонів і пасинкування. Слід правильно розподілити живлення від коренів до надземної частини куща. Потужність рослини залежить від своєчасного пасинкування. На початку серпня, коли пагони сягають висоти шпалери (2,5 м), робимо чеканку. Виконуємо це так. Спочатку на висоту піднятої руки обрізуємо секатором верхівки пагонів біля однієї площини шпалери. Це ж робимо і біля другої шпалери – чеканка виконана. Після цієї операції пасинки можуть бурхливо рости. Щоб корені живили пагони і грона, слід постійно їх видаляти.

Після збирання врожаю винограду кущ стоїть облистнений ще протягом місяця чи двох – залежно від строку достигання ягід. За цей час пагони визрівають і перетворюються на лози. Якщо вони визріли на всю висоту шпалери, значить, кущ набрав необхідну кількість поживних речовин і може сміливо вступати в зиму. У середині жовтня виконуємо обрізування. Маємо на кожному рукаві по чотири визрілих лози, тепер ми повинні сформувати плодову ланку. На рис. 6 стрілочками відмічено, де слід проводити обрізування. На лозі A–B залишаємо знизу 3–4 бруньки, решту обрізуємо. Це буде сучок заміщення. На лозі C–D залишаємо від 7 до 12 і більше бруньок – залежно від сорту. Це буде сучок плодоношення. Лози E–F, K–L видаляємо повністю. Завдання сучка заміщення – наступного року дати два потужних зелених пагони, а сучок плодоношення має принести гарний врожай. Через два тижні після обрізування укриваємо на зиму так само, як і в минулому році.

У середині квітня 2011 року відкриваємо виноград і робимо "сухе" підв'язування. На рис. 7, 8 показаний один бік двоплощинної шпалери. Другий бік – аналогічний. Кінець сучка плодоношення міцно прив'язуємо мотузкою до першого дроту шпалери так, щоб він був приблизно паралельним до землі. Кінець сучка заміщення також прив'язуємо до першого дроту і намагаємося його спрямувати так, щоб він приблизно повторював напрямок рукава.

У другій половині травня, коли зелені пагони сягнуть 10–15 см і з'являться суцвіття, проводимо зелене обламування, тобто регулюємо навантаження на кущ. На сучку заміщення із 3–4 пагонів залишаємо два найкращих і на них обриваємо грона, якщо вони там є. На сучку плодоношення з 7–12 і більше пагонів залишаємо 3–4 найкращих з гронами. Зелений пагін може мати 1–3 грона, ми ж повинні залишити одне, як правило, нижнє – найкраще. І взагалі це закон для великоплідних сортів: один пагін – одне гроно. Якщо особливістю сорту є родити грона масою 200–400 г, тоді можна залишити і по два грона на пагоні.

Як приклад беремо сорт Аркадія. На чотирьох рукавах маємо чотири сучки плодоношення. На кожному з них – по чотири пагони з одним гроном, загалом 16 грон. Грона сорту Аркадія бувають від 1 до 1,5 кг, тобто на кущі буде приблизно 20 кг винограду. Для чотирирічного куща, хоча він і вважається вже дорослим, це забагато. Тому слід залишити 9–10 найкращих грон на весь кущ. Розподілити їх слід рівномірно. Скажімо, на двох рукавах по 2 , ще на двох рукавах по три грона. Наступного року вже можна буде залишити 10–12 грон, та й то варто простежити за його розвитком, адже не можна надто збільшувати навантаження. Для Аркадії вийти з роками на навантаження у 15–16 кг на кущ – це нормально. Зате щороку будете із стабільним урожаєм.

Знову ж таки, як і у попередньому році регулярно пасинкуємо і чеканимо у серпні. У жовтні проводимо обрізування (рис. 8). На сучку заміщення знову з двох пагонів залишаємо один сучок заміщення і один – плодоношення. Минулорічний вирізуємо повністю.

Отже, ми маємо дорослий сформований кущ винограду з щорічним циклом одних і тих же операцій. Слід також обов'язково зазначити, що, маючи на своїй ділянці два комплексностійких сорти винограду, необхідно проводити два профілактичних обприскування. Перше до цвітіння – у середині травня. Друге – після цвітіння, коли ягода буде розміром з горошину. Це, зазвичай, друга половина червня.

Дотримуючись цих правил, ви завжди будете з виноградом.

Б.К. Гранковський,
В.Б.Гранковський,
вул. Чайковського, 23/53,
м. Артемівськ, Донецька обл. 84506
Фото ***Ю.Поповича***

Враження читачів журналу, хто користувався протруйником для картоплі

ШЕДЕВР®

Шедевр®, 2 міс. після обробки

"Проживаю я в селі і як більшість сільських мешканців саджаю картоплю. В минулому році я вирішив обробити картоплю від колорада ще до посадки. В магазині продавець мені запропонував новий протруйник для картоплі інсектицидно-фунгіцидної дії – Шедевр®. Я купив, але були сумніви – чи спрацює? Коли садив картоплю частину бульб обробив протруйником Шедевр®, а частину - традиційно вирішив обробити по вегетації.

Приблизно через 2 тижні з'явилися перші сходи. **Вже з перших днів було видно різницю: сходи, там де було застосовано Шедевр®, мали більш зелене листя і виглядали міцнішими**. Як потім я вияснив, це тому, що до складу протруйника Шедевр®, окрім інсектициду входить і дуже гарний фунгіцид – тіабендазол, який ще в землі захищає і уберігає мою картоплю.

Вже з перших сходів, мене здивувало те, що **ділянка оброблена Шедевром®, була всіяна мертвими дорослими колорадськими жуками**. Яєць на листі не було взагалі!!!! На сусідній ділянці було багато яєць та личинок. Мені довелося терміново захищати картоплю від колорадського жука, але оскільки я не встиг вчасно обробити, частину картоплі було з'їдено. Потім і урожай з цієї ділянки я отримав менший.

Там де було застосовано Шедевр®, можна було взагалі не заходити на грядку: жуків не було майже 2,5 місяці, рослини були як намальовані - одна в одну, добре розвинені, мали темно-зелене листя.

Коли я почав вибирати картоплю, то мене ще здивував урожай. Різниця була вражаюча!!! **Там де було застосовано Шедевр®, урожай був на 20-30% більший!!! До речі, бульби картоплі були не пошкоджені личинками хрущів (хробаками) та дротяниками!** Вся картоплинка була як на картині: рівненька, гладенька, не покручена, без ознак хвороби! Дуже дякую тим виробникам, хто зробив такий препарат – Шедевр®!"

Олександр Яременко,
с. Кобеляки, Полтавська обл.

Протруйник Шедевр®

Одна обробка бульб навесні – і колорадам скажем «НІ»!

У чому полягає унікальність препарату Шедевр®?

"Вже з початку росту рослини він уберігає ваш майбутній урожай від колорадського жука, дротяників, личинок хрущів, попелиць, картопляної молі, інших шкідників. Крім того, діюча речовина – тіабендазол, яка є у складі Шедевру® - захищає вашу картоплю і від хвороб. Ще одна неабияка превага: обробку потрібно робити лише раз навесні – і надалі ви не маєте ніякого клопоту з колорадськими жуками як мінімум до цвітіння картоплі. Як показали дослідження, Шедевр® до всіх його переваг, ще й стимулює рослини картоплі краще розвиватися та краще переносити природні негаразди, а отже і вродити рясніше."

Сергій Іванович Коломієць,
експерт з наукових розробок та випробувань ТОВ «Презенс»

Купіть Шедевр® - забудьте про жука!

- ТОВ „Юрагрозахист"
  м. Київ, вул. Молодогвардійська, 32
  8/044/ 249-09-07, 249-09-46
- Мережа магазинів «Захист рослин – 2000»
  м. Черкаси, вул. Дахнівська, 23
  8/0472/ 37-12-17, 8/050/ 313-71-43
- ППФ „Ратибор"
  Київська обл., м. Богуслав, вул. І. Франка, 16
  8/04461/ 5-55-26, 5-12-50, 8/067/ 404-30-74
- ПП Мерленко Святослав Васильович
  м. Луцьк
  8/068/ 563-80-00
- ТОВ „БАДВАСИ"
  м. Київ, вул. І. Кудрі, 5
  8/044/ 501-27-47, 501-27-57, 8/063/ 855-78-36
- ТОВ «Презенс»
  8/044/ 291-54-52

Увага! Лише так виглядає оригінальна упаковка!

Ліцензія АБ №200976 від 27.09.2005 р. Видана Мінагрополітики України

НОВЕ "ВБРАННЯ" ДЛЯ СТАРОГО ДЕРЕВА

Якщо дереву, поваленому під час буревію, подарувати нове квіткове "вбрання", воно може бути справжньою окрасою вашої ділянки.

Що робити, якщо на ділянці є непоказне дерево, яке відцвітає дуже рано або квітує неяскраво, а місце займає видне? Вихід простий – замаскувати дерево, перетворивши його на живий елемент садового дизайну. Найпростіший спосіб – декорувати дерево красивоквітуючими рослинами у підвісних горщиках. З тієї ж причини не кваптеся викорчовувати старе плодове дерево, яке ще може бути у пригоді як гарна опора для витких рослин. А якщо дереву, поваленому під час буревію, подарувати нове квіткове "вбрання", воно також може бути справжньою окрасою вашої ділянки.

Усі ці декоративні елементи дизайну ідеально підходять для різних за площею ділянок, вони надають їм яскравості та неповторності. Тож варто лише проявити трішки фантазії і ваша ділянка зміниться майже на очах.

Декорування непоказного дерева. Прикрасити дерево горщиками з квітами нескладно, але, насамперед, потрібно придбати все необхідне для виконання цієї роботи: горщики, квіткову розсаду, волосінь діаметром 1 мм, дріт (краще м'який алюмінієвий, можна в ізоляції), ґрунтову суміш, керамзит. Окрім того, вам будуть потрібні інструменти – дриль, совок, гострозубці тощо.

Перш за все слід уважно оглянути дерево, визначивши, в яких місцях найкраще повісити горщики з квітами. Потім просвердлити у верхній частині (приблизно на відстані 2–3 см від верхнього краю) кожного квіткового горщика три отвори діаметром 3–5 мм.

Отвори слід розташувати по колу на рівній кутовій відстані 120 градусів один від одного. Це необхідно для того, щоб горщик висів рівно і не перекошувався (1).

Потім через ці отвори слід пропустити волосінь так, щоб її вільні кінці були однакової довжини, і зв'язати їх угорі міцним вузлом.

Відрізати невеликі шматки дроту й прихопити ними кожний шматок волосіні над отвором у горщику так, щоб вийшла невелика петля. Це потрібно для того, щоб волосінь не прослизала. Вільні кінці всіх трьох волосіней угорі з'єднати й прихопити шматком дроту. Підвісний горщик для квітів готовий (2).

Тепер потрібно на дно кожного такого горщика насипати дренажний шар з керамзиту, а зверху – ґрунтову суміш. Висадити розсаду (3), полити і розвісити горщики у заздалегідь вибраних місцях на дереві.

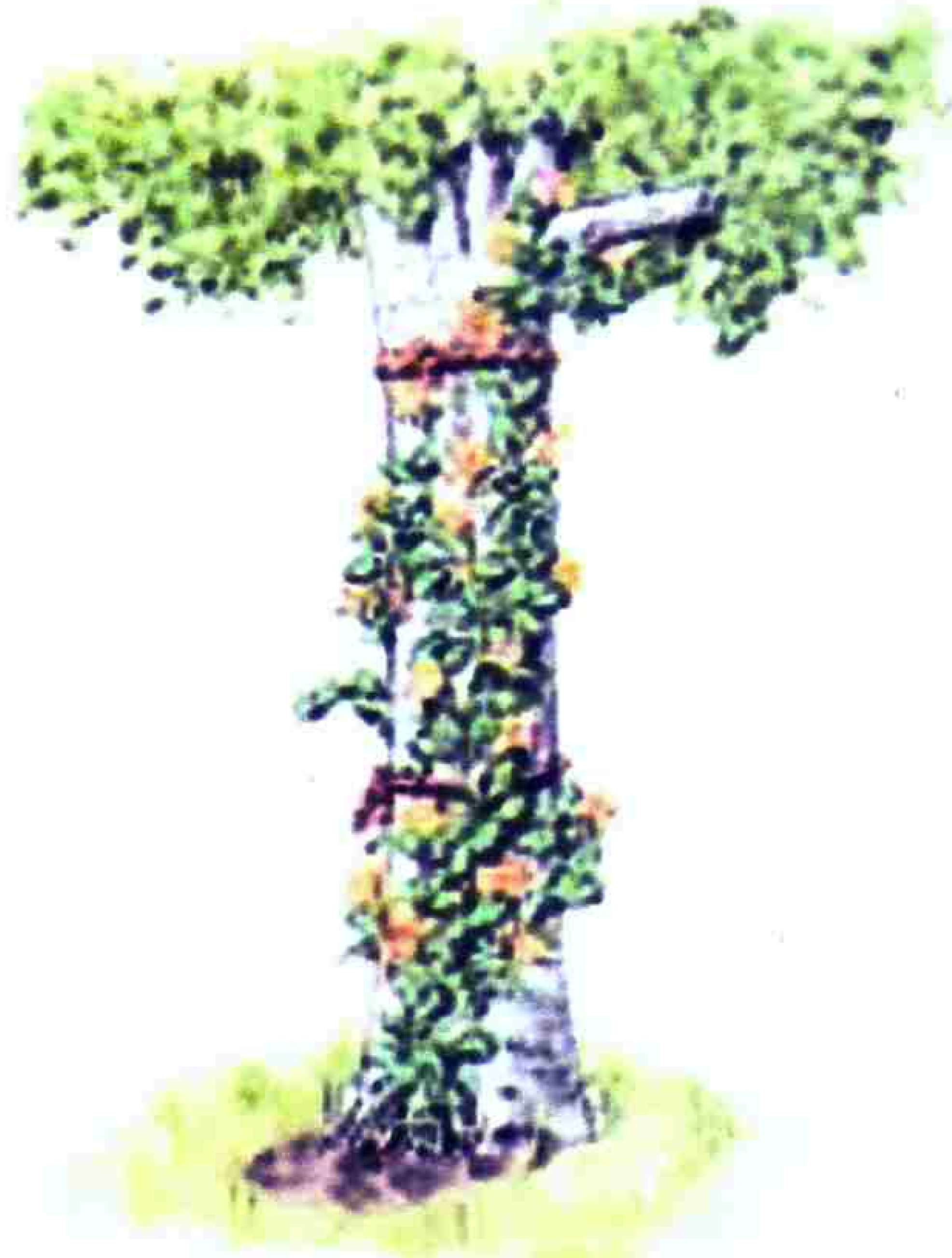

Підготовка підвісного горщика і висаджування розсади для декорування дерева.

Декорування старих дерев. Не варто викорчовувати старе плодове дерево, воно ще може послужити опорою для виткої квасолі, маленьких декоративних гарбузів або навіть звичайних огірків. На таких опорах

Не поспішайте викорчовувати старе плодове дерево. На такій опорі можна вирощувати різні виткі овочеві, декоративні та квіткові рослини.

дехто з господарів пристосувався вирощувати гарбузи, лагенарію, люфу. Але за таких умов плоди потрібно підвішувати до гілок у сітках, інакше пагони під їхньою масою обірвуться.

Однак більшість дачників, "маскуючи" старі дерева, обмежуються лише декоративними культурами. Найприйнятнішими, звичайно ж, будуть рослини з найдовшими батогами – вони не лише плестимуться по опорі, закриваючи стовбур, а й підніматимуться по гілках далеко вгору, створюючи нову "крону".

Для такого декорування підійдуть різні види іпомей та конвульвулюсів (грамофончиків). Їхні лійкоподібні квітки мають різне забарвлення – від рожевого до фіолетового відтінків. Особливо гарна іпомея блакитна, яка утворює прекрасні живі "стінки" й неповторні "фіранки". На жаль, у центральних і північних областях України цій рослині не завжди вистачає сонця, тому її квітки інколи набувають бруднувато-фіолетового кольору.

За допомогою ліаноподібних декоративних чи квіткових рослин можна повністю "замаскувати" стовбур старого дерева.

Для декорування можна скористатися й красолею. Її виткі пагони сягають 3–4 метрів завдовжки і чіпляються за опору листковими черешками. Дуже багато зелені дає ехіноцистис лопатевий, завезений до Європи з Північної Америки. Його листки схожі на листки огірка. Чоловічі квітки дрібні й зібрані в численні нещільні китиці, жіночі – поодинокі, малопримітні. Плоди ехіноцистиса лопатевого нагадують вкриті густими колючками огірки. Рослина сягає 6 метрів завдовжки і культивується як декоративна. Розмножується насінням, яке краще сходить після стратифікації.

Повністю закрити своїм листям усе гілля засохлого дерева можуть деревні ліани. Наприклад, невибагливі дикорослі дрібноквіткові клематиси, які утворюють густі суцвіття і виростають завдовжки на 3–5 і навіть 15 метрів. У природі вони зустрічаються в Криму, а в культурі їх вирощують майже по всій території України.

Ще дві рослини, яким "сподобається" засохле дерево, – це актинідія та виноград. Скажімо, якщо посадити поряд із таким деревом морозостійкий виноград, який рясно плодоносить, даючи невеликі, але смачні ягоди, то можна отримати ще й неабияку користь.

Не без користі також можна прикрасити старе дерево актинідією, яку в далекосхідній тайзі вважають однією з найцінніших плодових культур. Адже лише дві її ягоди здатні задовольнити людський організм добовою дозою аскорбінової кислоти. Під час цвітіння листки над квітками актинідії набувають яскравого забарвлення, що надає такому дереву-квітнику ще більшої мальовничості й краси.

Насамкінець слід зазначити, що не обов'язково повністю закривати дерево, вирощуючи поряд з ним декоративні культури. Якщо воно не дуже велике й зберегло частину листя, на його гілках можна розвісити контейнери з ампельними рослинами: бегонією, пеларгонією, лобелією, кущовою красолею.

Однак, на думку дітлахів, особливо ошатними є маленькі кошики з плодоносною ремонтантною суницею: і гарний вигляд мають, і поласувати смачними ягодами можна. Тож подбайте про цю смачну красу заздалегідь, аби порадувати своїх маленьких помічників.

О. Лобода

12-14 листопада 2008 р.

Україна, Київ
Міжнародний виставковий центр
Броварський пр-т, 15
Ⓜ "Лівобережна"

V Міжнародна агропромислова виставка

агро форум 2008

технології та обладнання,
сільськогосподарська техніка
кормовиробництво та ветеринарія

XI Агропромислова виставка
"Фермер України"

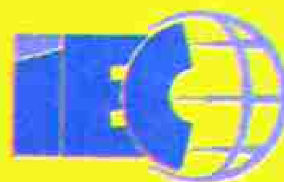

Форум проводиться за підтримки
Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин
Міністерства аграрної політики України
Міністерства промислової політики України

Організатори:
Асоціація фермерів та приватних землевласників України
ТОВ "Міжнародний виставковий центр"
ТОВ "Експо-Центр "Господар"

Технічний партнер: ПрессКом

ТОВ "Міжнародний виставковий центр"
02660, Київ, Броварський пр-т, 15
☎ (044) 201-1168, 201-1166
e-mail: elenar@iec-expo.com.ua
www.tech-expo.com.ua

ТОВ "Експо-центр "Господар"
01010, Київ, вул. Суворова, 9
☎ (044) 501-7823, 254-5273
e-mail: farmexpo@ukr.net
www.agroexpo.net

Інформаційна підтримка:

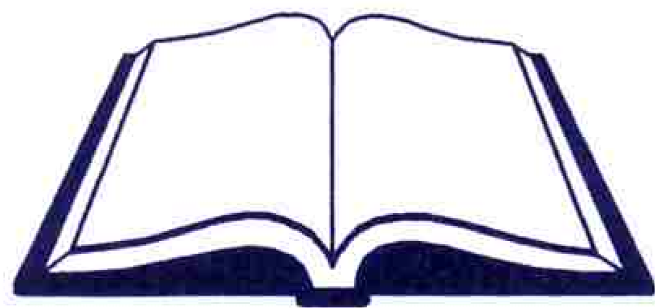
ЧИТАЙТЕ С ПОЛЬЗОЙ !

4 УНИКАЛЬНЫХ СБОРНИКА ИЗДАНИЙ ТЕПЕРЬ ДОСТУПНЫ КАЖДОМУ!

ДОРОГИЕ ЧИТАТЕЛИ!

Компания «Гарантийное агентство» предлагает Вашему вниманию уникальный почтовый каталог. Перечисленные в нём издания помогут Вам решить огромное количество повседневных забот и проблем, стать ещё красивее и сильнее, поправить здоровье и материальное положение - а это значит сделать свою жизнь и жизнь близких Вам людей максимально полной, интересной и комфортной!

Практическими знаниями из нашего каталога уже пользуются десятки тысяч человек по всей стране Его универсальное содержание разработано на основе потребностей большинства читателей - все технологии, методики и рецепты многократно испытаны, просты, эффективны, не требуют серьёзных затрат и доступны любому желающему. Благодаря расширенному ассортименту при максимально низких ценах наши издания приобрели широкую популярность, а ***льготный вариант заказа*** *сделали уникальную библиотеку доступной каждому.*

Наше главное правило делать всё для того, чтобы любой человек, проживающий даже в самом отдаленном уголке нашей страны, мог быстро и доступно получить необходимую ему информацию. Заказанные Вами издания доставятся наложенным платежом на Ваш адрес, как бы далеко Вы ни находились.

ОПЛАТА - ПРИ ПОЛУЧЕНИИ ЗАКАЗА НА ПОЧТЕ.

ПОСМОТРИТЕ НА АССОРТИМЕНТ И ЦЕНЫ ИЗДАНИЙ И СПЕШИТЕ СДЕЛАТЬ ЗАКАЗ!

I. КРАСОТА И ЗДОРОВЬЕ (сборник изданий)

01. ***«Супертело!»*** Уникальное методическое пособие для всех, кто хочет развить сильное, крепкое и мощное тело - занятия без тренажёров и «химии»! Ваша сила - это уверенность в любой ситуации! **Цена -2,50 грн.**

02. ***«Напитки чемпионов»*** Рецепты приготовления протеиновых коктейлей для наращивания объёма Ваших мышц. Отличное дополнение к пособию «Супертело!». **Цена - 1,50 грн.**

03. ***«Высокий рост-это красиво!»*** Уникальное практическое пособие по ускоренному увеличению роста на 6-8 см в любом возрасте. Представляет собой комплекс простых и понятных каждому упражнений, диет и рекомендации,в результате которых Вы осуществите свою заветную мечту - Вы увеличите свой рост!**Цена - 2 грн.**

04. ***«Похудеть - не проблема!»*** Очень эффективная методика похудения без голодной диеты и специальных упражнений. Прощай, лишний вес! **Цена - 1,50 грн.**

05. ***«Проститесь с животиком!»*** Это пособие поможет Вам «убрать» растолстевший живот. И просто,и без усилий! **Цена - 2 грн.**

06. ***«Хотите поправиться?»*** Уникальное пособие и сборник практических рекомендаций для всех, кто хочет излечить худобу и за короткий срок прибавить в весе. Эти эффективные рецепты и упражнения помогли уже сотням людей! **Цена - 1,50 грн.**

07. **«Здоровые зубы»** Уникальная методика естественного наращивания и лечения зубов без пломбирования. Приведенные рекомендации и рецепты простых средств позволят Вам не думать о зубных врачах и всегда быть со здоровыми зубами. Попробуйте, и забудьте о зубной боли! **Цена - 2 грн.**

08. ***«Восхитительные волосы!»*** Рецепты приготовления простых и эффективных средств, которые предотвратят выпадение волос, укрепят их корни, вылечат перхоть и зуд. Ничем не хуже фирменных шампуней! **Цена - 1,50 грн.**

09. ***«Идеальный бюст!»*** Этот уникальный сборник несложных упражнений стал настоящим открытием для многих девушек и женщин. Вы узнаете о том, как сохранить грудь красивой, придать ей упругость но главное - всего за пару месяцев увеличить объем бюста на 4-6 см! **Цена - 2,50 грн.**

10. ***«Осиная талия»*** Комплекс невероятно эффективных упражнений для повышения тонуса мышц живота и бёдер, для боковых и косых мышц - и, конечно,для уменьшения окружности талии! Ваши бедра станут упругими, талия-узкой, а живот станет совсем плоским. **Цена - 2 грн.**

11. ***«Вы неотразимы!»*** Комплексная методика и рецепты мазей для бесследного и безболезненного удаления волос с тела.Отличный способ сделать свою кожу идеально гладкой! **Цена - 2 грн.**

12. ***«Стройная и красивая!»*** Длинные ноги и округлые ягодицы - символ привлекательности современной женщины! Эти упражнения помогут Вам достичь желанного результата! **Цена - 1,50 грн.**

13. ***«Как быть всегда любимой»*** Практические советы - как нравиться всем, как сохранить свою молодость и красоту в любом возрасте. Вечные секреты обольщения! **Цена - 2 грн.**

14. ***«Рецепты красоты»*** Сборник простых рецептов приготовления лака, геля, бальзама, шампуня для волос, красок для окрашивания волос, кремов для лица, от веснушек и угревой сыпи. Отличная замена импортной косметике! **Цена - 1,50 грн.**

15. ***«Алкоголизм-беда»*** Простые методы лечения алкоголизма средствами народной медицины. Рецепты снятия похмелья, выведения из запоя, настои для отрезвления "мертвецки" пьяного, как пить и не пьянеть. **Цена - 2 грн.**

16. ***«Курение-вред»*** Рецепт простой и надежной методики для тех, кио решил покончить с курением раз и навсегда. Самый оптимальный вариант! **Цена - 2 грн.**

II. ПОЗНАЙ СЕБЯ (сборник изданий)

01.***«Суперпамять»*** Это самая эффективная методика развития памяти.Она повысит Ваш интеллект, разовьет природные способности, улучшит все виды памяти. Вы сможете быстро запоминать информацию любых объёмов, обходиться без записной книжки, легко выучить иностранный язык. **Цена - 2,50 грн.**

02. ***«Полиглот»*** Хотите владеть иностранным языком также легко, как и русским? Новейшая методика изучения поможет Вам в этом. Она рассчитана на любой язык - возможно даже изучать несколько языков одновременно! **Цена - 2,50 грн.**

03. ***«Быстрое чтение»*** С помощью этой методики Вы в несколько раз увеличите скорость чтения газет и журналов, литературы по специальности и деловой информации, художественной литературы - и при этом будете запоминать до 90% быстро прочитанного текста! **Цена - 2,50 грн.**

04. ***«Для Ваших глаз»*** *Оригинальная* и эффективная методика исправления дефектов зрения, составленная врачами Бейтсом и Утехиным. Вы сможете самостоятельно и навсегда избавиться от очков за короткое время! **Цена - 2,50 грн.**

05.**«Потрясающие секреты»** Каждый человек по своей природе экстрасенс. Стоит только создать условия для проявления этих возможностей-и они проявятся! Как развить в с ебе экстрасенсорные способности, как получать энергию из космоса, диагностика заболеваний и лечение по фотографии, безконтактный массаж - всё это и многое другое Вы найдете в этом издании. **Цена - 2 грн.**

06.***«Гармония разума»*** Это практическое пособие поможет Вам развить телепатические способности, расскажет об упражнениях для их тренировки, что такое психическое и энергетическое нападение и как от них защититься, как научиться ясновидению. **Цена - 1,50 грн.**

07. ***«Сила духа»*** Как развить смелость и уверенность в себе - такие необходимые качества характера. **Цена - 1,50 грн.**

08. ***«Народная мудрость»*** Как защитить себя и близких от «дурного» глаза, как лечить порчу, сглаз, испуг. **Цена - 2 грн.**

09. ***«Секс-магия»*** Искусство очарования и привораживания-отличная возможность околдовать кого угодно! Безо всяких усилий Вы добьётесь того, что недоступно остальным. **Цена - 2 грн.**

10. ***«Удивительное рядом!»*** Расшифрованный ключ и таблицы великого Нострадамуса для познания своей судьбы. Вам приоткроются страницы настоящего и будущего, скрытые желания друзей и дурные помыслы врагов. Тайны любви раскроются перед Вами. Узнав вою судьбу, можно попытаться с предотвратить грозящие неприятности или порадоваться предстоящим событиям. Конец сомнениям! **Цена -2,50 грн.**

11. ***«Фараон»*** Рецепт эликсира для усиления половой функции организма. Прочувствуйте его благотворное воздействие на Ваш организм - напиток просто волшебный! **Цена - 1,50 грн.**

12. ***«Мужская сила»*** Проверенный метод восстановления потенции с увеличением времени полового акта до желаемого предела. И Вы опять в отличной форме! **Цена - 2 грн.**

13. ***«Спокойный сон»*** Упражнения, реально помогающие избавиться от храпа. Результат скажется уже через две недели! **Цена - 1,50 грн.**

14. ***«Самолечение»*** Сборник рецептов лечения бронхита, бронхиальной астмы, остеохандроза, энуреза, экземы, варикозного расширения вен, гастрита, геморроя, диатеза, зубной боли и других болезней и заболеваний. Составлен на основе опыта народной медицины и тибетских долгожителей. **Цена - 1,50 грн.**

15. ***«Это уникально!»*** Рецептура приготовления простого народного средства, которое излечит многие Ваши болезни, снимет усталость, нормализует сон, усилит половую функцию организма, даст хорошее настроение и бодрость. Очень полезно и эффективно! **Цена-2 грн.**

III. НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ (сборник изданий)

01. ***«Суперурожай!»*** Уникальные методические пособия для дачников и садоводов по получению 3 тонн помидор с сотки, 1,5 тонны картофеля с сотки, высокого урожая огурцов (до120 штук с кв.метра!), тройного урожая малины. Составлены и проверены на практике опытными садоводами-селекционерами. Абсолютно реально на любом огороде! **Цена - 2,50 грн.**

02. ***«Всё о картошке»*** Сборник рекомендаций по увеличению урожая картофеля и получения его на 1,5 месяца раньше обычного срока, как вырастить мешок картошки на 1 кв. м., как получить урожай уже в мае, как вырастить сорт картофеля, который не ест колорадский жук, рецепт сильнейшего экологически чистого средства-колорадский жук уничтожит сам себя! **Цена - 2,50 грн.**

03. ***«Электроника на рыбалке!»*** Описание и схема сборки очень простой и эффективной звуковой приманки для рыб. Она собирает большую стаю рыб в месте ловли, не имея ничего общего с варварскими методами «убоя» рыбы и водных организмов. Электронные комплектующие для её сборки дешевы и доступны.Без улова не уйдете! **Цена - 2 грн.**

04. ***«Удачливый рыболов»*** Десятки рецептов эффективных прикормок и привад для любого вида рыбы - хищной, «мирной», верховодной, глубоководной! Составлены известными рыболовами - спортсменами и проверены многолетней практикой ужения. Будет клевать постоянно - и азартная рыбалка Вам обеспечена!

Цена - 2,50 грн.

05. ***«Сети делайте сами!»*** Чертежи и описание изготовления ручной машинки для вязания сетей любого размера, и способы их вязания. Без проблем свяжете садок, подсачек, малявочницу и сеть большего размера. **Цена - 2,50 грн.**

06. ***«Тонирование»*** Технология тонирования автостекол, светофильтров и стёкол для очков. Любой тон: светло-коричневый, желтый,молочно-белый, зелёный, изумрудный, рубиновый и др. **Цена - 1,50 грн.**

07. ***«Бесплатный бензин делайте сами!»*** Подробное руководство по самостоятельной сборке простого миниаппарата для домашнего изготовления 100% заменителя бензина любой марки (А-76, АИ-93 и др.) из воды и бытового газа. Материалы для сборки доступны всем, а получаемое топливо к тому же повышает ресурс двигателя в 1,5-2 раза. Приводятся рекомендации конструктора установки, советы и опыт практиков-любителей, их варианты. Потрясающая экономия средств для каждого автовладельца! **Цена - 2,50 грн.**

08. ***«Вместо бензина - кухонный газ!»*** Руководство по изготовлению полного комплекта газобаллонной аппаратуры для любого автомобиля из доступных комплектующих, советы по переводу машины с бензина на обычный природный газ, а также - чертежи и описание сборки уникальной миниустановки для заправки переоборудованного автомобиля природным газом от к вартирной газосети! Материальные затраты небольшие, а выгода от установки - максимальная! **Цена - 2 грн.**

09. ***«Экономия»*** Народные способы экономии автотоплива на 20-30% при эксплуатации автомобилей и мотоциклов. **Цена - 1,50 грн.**

10. ***«Маленькие хитрости, необходимые в дороге»*** Как запустить двигатель в сильный мороз, приспособление для быстрой разбортовки колёс, как вытащить застрявший автомобиль в одиночку, и другие советы. **Цена - 1,50 грн.**

11. ***«Если Вы выпили за рулем»*** Советы опытного водителя тем, кто слегка выпил, но по каким-то причинам вынужден сесть за руль - как не попасть в аварию, скрыть от инспектора свое состояние, разговор с ним, и другие полезные советы. **Цена - 1,50 грн.**

12. ***«Меха, шкурки и шапки»*** Подробное руководство и рекомендации опытных сибирских скорняков по выделке и окрашиванию шкурок, а также шитью меховых шапок. Отличный бизнес на всю зиму! **Цена - 1,50 грн.**

13. ***«Коллекционер»*** Вы хотите продать монеты СССР, но не знаете их реальной стоимости? Каталог, в котором даны цены на монеты СССР и России с 1700 по 1992 г. **Цена - 1 грн.**

14. ***«Телеантенна - своими руками!»*** Практическое руководство по сборке уникального антенного устройства, с помощью которого любой телевизор станет принимать множество новых интересных коммерческих и др. телеканалов не только России и СНГ, но и дальнего зарубежья! Конструкцию может собрать даже начинающий радиолюбитель из самых распространенных деталей. **Цена -2,50 грн.**

15. ***«Антенный усилитель»*** Описание и схема сборки простого антенного усилителя, который обеспечит отличное качество изображения в зоне неуверенного приема и позволит нормально принимать даже удаленные телесигналы. Незаменимое устройство для настоящих телезрителей! **Цена - 2,50 грн.**

IV. ПРИГОДИТСЯ ВСЕМ (сборник изданий)

01. ***«Кирпичи-почти бесплатно!»*** Руководство по изготовлению красного термостойкого кирпича из практически бесплатных, доступных всем материалов. По качеству и внешнему виду ничем не отличается от промышленного! **Цена - 1,50 грн.**

02. ***«Строительные блоки»*** Простая технология изготовления строительных блоков повышенной прочности и без цемента! Возможны любые размеры, формы, расцветки. **Цена - 1,50 грн.**

03. ***«Прочно и практично!»*** Руководство по сборке своими руками простого механического устройства для плетения сетки - рабицы - универсального материала, из которого можно сделать и забор для защиты огорода или пасеки, и клетку для кроликов или цыплят, а также арматуру для блочных конструкций. **Цена - 1,50 грн.**

04. ***«Электроды для сварки»*** Простые рецепты изготовления электродов из самых доступных материалов, а также рецепт знаменитого среди умельцев «термитного карандаша»,который заменяет электросварку. **Цена - 1,50 грн.**

05. ***«Помощник мастера»*** Подробная инструкция и схема сборки сварочного аппарата, который собирается всего за пару дней, варит металл толщиной до 20 мм электродами диаметром до 4 мм и при этом работает от сети 220 В. Наверняка пригодится в гараже при ремонте автомобиля, на даче,в быту. **Цена - 2 грн.**

06. ***«Ремонт сантехники»*** Подробное описание технологии восстановления эмалированного покрытия на ваннах, раковинах, посуде в домашних условиях. **Цена - 1,50 грн.**

07. ***«Волшебная жидкость!»*** Сборник рецептов простых средств для удаления с бумаги любого типа различных печатей, штампов, записей и т. п. Необходимые химикаты продаются в каждой аптеке! **Цена - 1,50грн.**

08. ***«Печати и штампы»*** Способы изготовления в домашних условиях печатей, штампов, штемпелей и экслибрисов любой сложности. Самая доступная технология. **Цена - 1,50 грн.**

09. ***«Мини-ксерокс из увеличителя!»*** Руководство по переделке обычного фотоувеличителя в домашний миниксерокс, способный ежедневно делать нужное количество копий. **Цена - 1 грн.**

10. ***«Вечная лампочка!»*** Простой секрет переделки обыкновенной лампочки, после которой она станет «вечной» и никогда не перегорит. **Цена - 1 грн.**

11. ***«Враг ржавчины»*** Рецептура специальной мази для 100% удаления ржавчины и защиты от неё кузова, днища, других частей автомобиля и любых металлических изделий (замки, петли и т. п.). Надежная защита от коррозии теперь Вам обеспечена! **Цена-1,50 грн.**

12. ***«Кинескоп»*** Простой способ восстановления «севшего» кинескопа у телевизора. **Цена - 1 грн.**

13. ***«Защитник»*** Описание и схема изготовления мощного карманного электрошокера - максимально эффективного прибора для самообороны. «Защитник» парализует нападающего током и ослепляет его яркой вспышкой. Вечерние прогулки будут спокойнее! **Цена - 1,50 грн.**

14. ***«Шпион»*** Простая схема «жучка» для прослушивания помещений и автомобилей в радиусе 100 м по бытовому УКВ-приёмнику. **Цена - 2 грн.**

15. ***«Сторож»*** Руководство по изготовлению универсального радиоохранного устройства для автомобиля, гаража, квартиры и т. п. Простое в сборке, но ничем не уступает дорогим импортным конструкциям! **Цена - 1,50 грн.**

16. ***«Кулинарные рецепты»*** Как приготовить в домашних условиях маргарин высшего сорта, уксус, искусственный мёд, мармелад, конфеты, дрожжи, кетчуп, шампанское, «черную икру», мороженое, хрустящий картофель - и другие продукты. **Цена - 1,50 грн.**

17. ***«Спирт и пиво!»*** Сборник рецептов простого приготовления в домашних условиях питьевого спирта без сахара из доступных компонентов и продуктов, а также секреты приготовления вкуснейшего домашнего пива 10 сортов на любой вкус. Всегда будет что поставить на стол и приятно удивить гостей! **Цена - 2,50 грн.**

18. ***«Избавьтесь от вредителей!»*** Сборник рецептов приготовления очень эффективных составов для борьбы с беспокойными насекомыми - тараканами, мухами, клопами, комарами, блохами, вшами, а также рецепты средств против мышей и крыс. **Цена-1,50 грн.**

19. ***«Займитесь делом!»*** В этом пособии предлагается более 30 способов честного и легального зарабатывания денег на дому. Все способы не требуют вложения больших средств, высокой квалификации, а доходность зависит от Вашего желания работать и зарабатывать. **Цена - 2,50 грн.**

СПЕЦИАЛЬНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ

С недавних пор мы имеем возможность предложить Вам **льготный вариант заказа**,который существенно сэкономит Ваши средства. Теперь Вы можете приобрести у «Гарантийного агентства» полный комплект из четырех зборников которые включают в себя 65 изданий в **четыре раза дешевле** их общей стоимости **- за 30 грн.** Согласитесь, по сегодняшним временам это не очень большая сумма за универсальные издания, которые будут полезны в каждом доме и не раз окажут Вам и Вашим близким столь необходимую и долгожданную помощь во многих жизненных ситуациях.Решайте!

Внимание **!НОВИНКА!** Только для наших читателей! Заказывая у нас хотя-бы один сборник изданий, Вы получаете право приобрести уникальную энциклопедию игрока **"Как выиграть в Украинскую Национальную Лотерею"** по льготной цене - всего за 10 грн.

КАК ОФОРМИТЬ СВОЙ ЗАКАЗ:

• Аккуратно и разборчиво заполните БЛАНК ЗАКАЗА. Отметьте выбранный сборник изданий галочкой. Если одного БЛАНКА ЗАКАЗА недостаточно, заказ можно оформить на простом листе бумаги. **Минимальный заказ - 1 сборник изданий в два раза дешевле их общей стоимости.**

• Вложите заполненный БЛАНК ЗАКАЗА в конверт и отправьте по адресу:

г. Днепропетровск, 49000, а/я 107

"Гарантийное агентство"

• После получения от Вас заявки Ваш **заказ будет** сформирован, упакован и **отправлен** по Вашему адресу **наложенным платежом.** Свой заказ Вы оплатите при получении на почте. **Почтовые расходы по Украине - 5 грн.**

БЛАГОДАРИМ ВАС ЗА ОКАЗАННОЕ ВНИМАНИЕ И ЖДЕМ ВАШЕГО ЗАКАЗА!

ДСО

Я ЗАКАЗЫВАЮ: СБОРНИК ИЗДАНИЙ

☐ **I. Красота и здоровье** - комплект из 16 изданий всего за 15 грн.

☐ **II. Познай себя** - комплект из 15 изданий всего за 15 грн.

☐ **III. Новые возможности** - комплект из 15 изданий всего за 15 грн.

☐ **IV. Пригодится всем** - комплект из 19 изданий всего за 15 грн.

СПЕЦИАЛЬНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ!

☐ **Полный комплект** из четырех сборников которые включают в себя 65 изданий в **ЧЕТЫРЕ РАЗА ДЕШЕВЛЕ** их общей стоимости **- за 30 гривен.**

☐ **+ НОВИНКА!** Уникальная энциклопедия игрока **"Как выиграть в Украинскую Национальную Лотерею"** - всего за 10 грн.

МОЙ АДРЕС: ______________________________

(почтовый индекс и подробный адрес)

____

(фамилия, инициалы)

г. Днепропетровск, 49000, а/я 107

"Гарантийное агентство"

Оплата заказа - при получении.

БЛАНК ЗАКАЗА

Любите картоплю?

Купуйте РАТИБОР®!

Могутній засіб проти колорадського жука

РАТИБОР®

Інсектицид

Діючі речовини:
імідаклоприд 200 г/л

Чому варто купити РАТИБОР®?

- Завдяки унікальному складу препарату **РАТИБОР®** у шкідників не розвивається стійкість до препарату;
- Підвищується врожайність картоплі;
- **РАТИБОР®** не змивається дощем з листя;
- Препарат розроблено виключно під грунтово-кліматичні умови України.
- Завдяки мірній шкалі можна безпечно і максимально точно дотримуватися інструкції з використання.
- **РАТИБОР®** завжди є на поличках у спеціалізованих магазинах.

Увага! Лише так виглядає оригінальна упаковка!

Ліцензія АБ №200976 від 27.09.2005 р. Видана Мінагрополітики України

- ТОВ „Юрагрозахист"
  м. Київ, вул. Молодогвардійська, 32
  8/044/ 249-09-07, 249-09-46
- Мережа магазинів «Захист рослин – 2000»
  м. Черкаси, вул. Дахнівська, 23
  8/0472/ 37-12-17, 8/050/ 313-71-43
- ППФ „Ратибор"
  Київська обл., м. Богуслав, вул. І. Франка, 16
  8/04461/ 5-55-26, 5-12-50, 8/067/ 404-30-74
- ПП Мерленко Святослав Васильович
  м. Луцьк
  8/068/ 563-80-00
- ТОВ „БАДВАСИ"
  м. Київ, вул. І. Кудрі, 5
  8/044/ 501-27-47, 501-27-57, 8/063/ 855-78-36
- ТОВ «Презенс»
  8/044/ 291-54-52

Ліцензія АБ №200976 від 27.09.2005 р. Видана Мінагрополітики України

Байер КропСайєнс Р.П. А№00679. Ліц. АБ№216539

Престиж®ний захист картоплі і овочів від шкідників та хвороб!

Протягом останніх декілька років, використання препарату **ПРЕСТИЖ** зросло. Селяни і фермери, що професійно займаються вирощуванням картоплі та овочів переконалися, що неперевершеним засобом від колорадського жука — є саме цей препарат.

ПРЕСТИЖ — це унікальний препарат, який поєднує в собі надзвичайно ефективний захист картоплі та овочів від шкідників та хвороб одночасно з «антистресовим» ефектом стимуляції рослин.

Це засіб системно-контактної дії для протруєння бульб картоплі перед садінням та замочування кореневої системи овочевих культур, що запобігає розповсюдженню таких шкідників як **колорадський жук, дротяники, несправжні дротяники, личинки хрущів, цикадки, попелиці, трипси, молі, блішки**. При цьому контроль над шкідниками здійснюється з самого початку вегетації (мал. 1), та як мінімум, до кінця цвітіння картоплі, а овочів щонайменше 30 днів від часу замочування. Фунгіцидна дія препарату направлена на захист від **ризоктоніозу** сходів і врожаю при доброму додатковому ефекті проти різних видів парші та мокрих гнилей.

Мал. 1

ПРЕСТИЖ має спеціальний прилипач — унікальна розробка компанії Байєр, що дозволяє рівномірно розподіляти препарат по обробленій поверхні рослини та максимально використовувати можливості діючих речовин.

Захист картоплі:

Для приготування робочого розчину необхідно 30 мл препарату розчинити в 0,3 — 0,6 л води. Цього робочого розчину достатньо для протруєння 30 кг посадкового матеріалу картоплі.

Робочий розчин слід рівномірно розбризкати (за допомогою обприскувача або іншого приладу) на бульби картоплі перед садінням та ретельно їх перемішати.

Протруєний посадковий матеріал повинен висаджуватися, по можливості, у короткий термін після протруєння, особливо це стосується сортів картоплі які мають глибоко розташовані вічка.

Препарат містить дві надзвичайно ефективні діючі речовини:

перша — інсектицидна системна діюча речовина, яка при обробці проникає в бульбу і коли та починає проростати разом з поживними речовинами пересувається в пагони, а далі в стебло та листя. Завдяки великій рухомості препарат потрапляє практично до кожної клітини, захищеними стають усі новоутворені частини рослини від шкідників;

друга — фунгіцидна діюча речовина — унікальний засіб проти чорної парші або ризоктонії з додатковим ефектом проти інших видів парші та мокрих гнилей картоплі.

Більше того, присутність двох діючих речовин — посилюють одна одну!

Є у препарату **ПРЕСТИЖ** ще одна перевага. Крім чудової дії проти шкідників та хвороб він **має унікальний «антистресовий» ефект стимуляції росту та розвитку** — це допомога рослинам переборювати чисельні стреси, які виникають під час зростання. Вони можуть бути викликані спекою, посухою, нестачею кисню у прикореневій зоні, різкими перепадами температури вночі, недостатнім освітленням та іншими факторами. **ПРЕСТИЖ** допомагає рослині здолати їхні наслідки. **Через те оброблені рослини краще ростуть, квітнуть раніше, добре вирівняні та раніше формують врожай (мал.2).**

Мал. 2

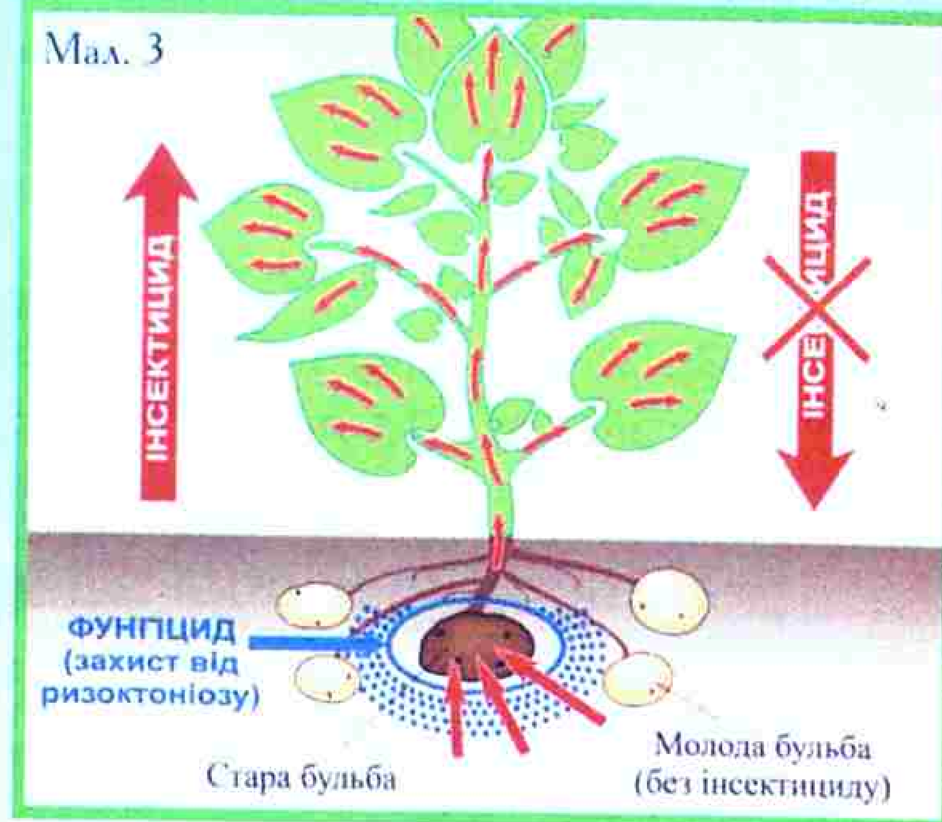
Після обробки бульб картоплі інсектицид здатен пересуватися в рослині лише знизу вгору! (мал.3). В зворотньому ж напрямку — вниз по рослині і в молоді бульби — речовина потрапити не може!

"При дослідженні бульб картоплі на 53 день після обробки залишків ПРЕСТИЖу в них не виявлено" (звіт Інституту екогігієни і токсикології ім. Л.І. Медведя). Саме тому **ПРЕСТИЖ** можливо використовувати навіть для захисту ранньої картоплі.

Щодо фунгіциду, він є речовиною контактною, тобто по рослині не пересувається, залишаючись на бульбі й у ґрунті навколо неї. Через 40 днів він розкладається.

Захист овочів:

ПРЕСТИЖ зареєстрований в Україні для обробки розсади томатів, баклажанів, перцю, капусти — проти колорадського жука, вовчка (капустянка), дротяників, попелиць, трипсів та капустяної молі.

Мал. 3

Обробляти розсаду слід перед висаджуванням у відкритий ґрунт методом занурення у робочий розчин препарату кореневої системи рослин і замочуванні в ньому протягом 6-8 годин. Розчин готується з розрахунку 100 мл препарату на 10 л води.

За умов рекомендованого замочування рослини залишаються захищеними щонайменше 30 діб.

Якщо умови не дозволяють здійснити замочування протягом 6-8 годин, його час можна скоротити, але в цьому випадку термін захисної дії скорочується.

ПРЕСТИЖ захищає також від кореневої гнилі та чорної ніжки, які викликаються грибом ризоктонією.

В деяких країнах **ПРЕСТИЖ** використовують для протруєння насіння овочевих культур для захисту :

- капусти від хрестоцвітних блішок, капустяної мухи, стеблового прихованохоботника, хвороби — «чорна ніжка», фомоз та ін.;
- моркви від морквяної листоблішки, морквяної муха, хвороби чорна гниль;
- цибулі від цибулевої мухи, трипсів та інших шкідників, а також, від комплексу хвороб, починаючи з фази сходів до початку формування цибулин.

Насіння овочевих культур протруюють з розрахунку 100 мл препарату на 1 кг насіння.

Кандидат с.-г. наук, О.О.Каушан

Пташник

Для грамотного й здорового догляду за птахами необхідне особливе приміщення. Без освітлення та достатньої кількості свіжого повітря приміщення не дадуть гарних результатів. Навіть можливість вигулу не замінить цієї вади. Правильно побудований пташник з достатнім надходженням повітря, але без протягу, забезпечить цілорічну рівномірну рясну кладку яєць (несучість). Гарний сухий настил та повноцінний корм створюють необхідні умови утримання. Якщо можливий вигул, вимоги до приміщення залишаються тими ж. Рекомендується, щонайменше взимку в холодну та вологу погоду залишати тварин у приміщенні й подбати про його благоустрій.

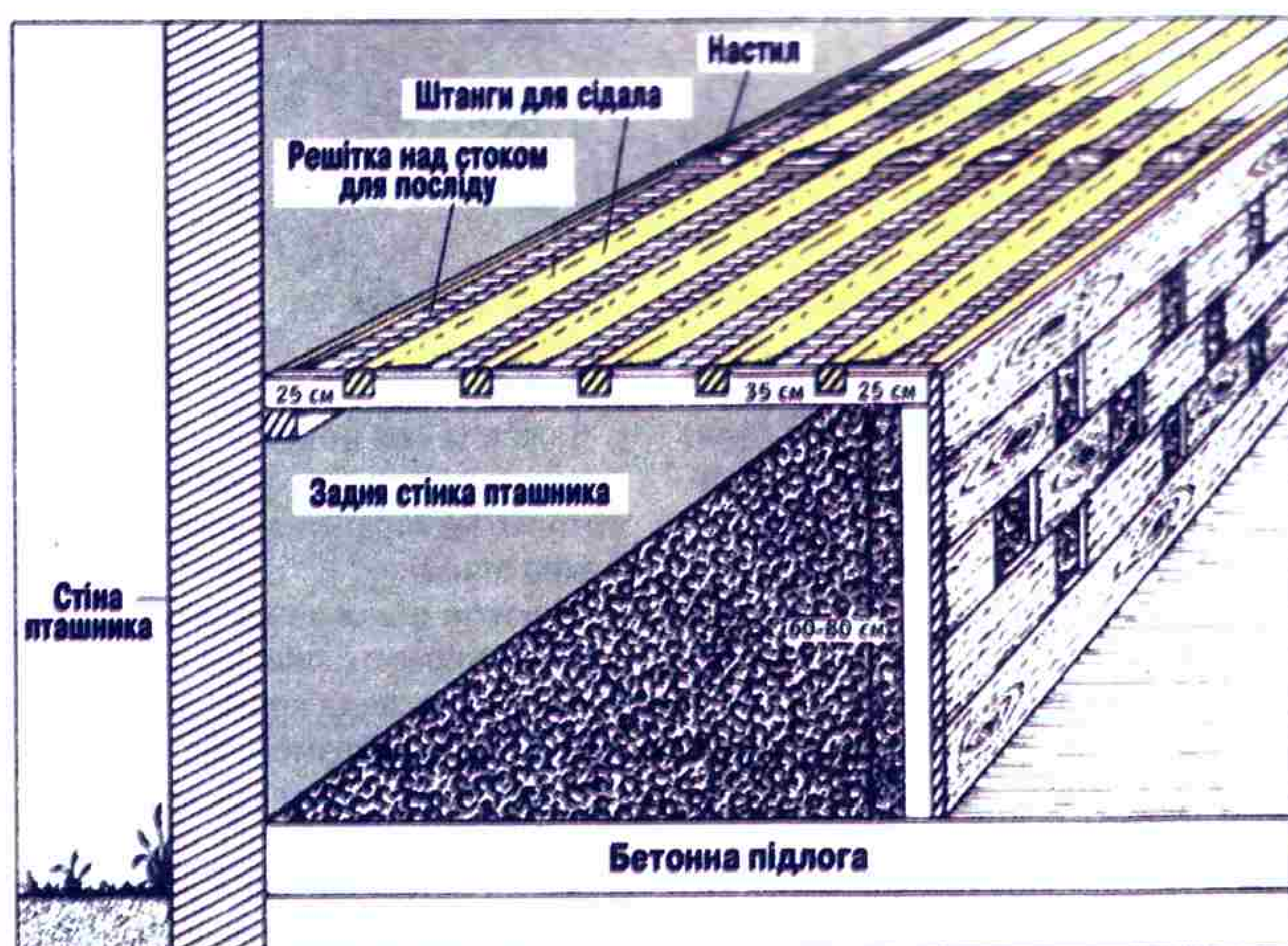
Будівництво й устаткування

Часто бувають приміщення, які можна шляхом перебудови або прибудови перетворити в пташник. Величина залежить від кількості птиці, яку мають у ньому утримувати. На це слід зважити й під час нового будівництва. На 1 м^2 площі пташника слід розраховувати: 4–5 несучок; 8–10 молодих курей; 4–5 качок; 1–2 гусей.

Важливий також об'єм повітря. Якщо стеля дуже висока або дуже низька, не гарантується гарний мікроклімат.

Занадто високі приміщення взимку промерзають, вони дорогі через велику витрату корму, меншу несучість, можливі захворювання птахів і додатковий обігрів. Приміщення із надто низькими стелями швидко стають вологі, а настил, що покривається цвіллю, спричиняє хвороби й зниження несучості. Середньою висотою пташника можна вважати 2,5–2,8 м.

За нового будівництва насамперед необхідно вибрати місце. Новий пташник має бути недалеко від житлового будинку або двору й за можливості бути легко доступним. До приміщення бажано без перешкод доставляти корм і, з іншого боку, з нього вивозити послід і використаний настил під час прибирання, а також яйця. Коли знайдено зручне місце, бажано з вигоном, можна почати будівництво.

Стік для посліду, спереду обгороджений дошками. Між дошками мають залишатися щілини для циркуляції повітря.

Фундамент

Усі масивні будівлі повинні мати фундамент, щоб уникнути осідання й перекосу. Фундамент забезпечує будинку тверде вертикальне положення. Одночасно він має перепинити шлях пацюкам та мишам. Боковиці ставляться на нього таким чином, щоб за масивних стін штукатурка, а на дерев'яних стінах обшивання виступало б над фундаментом. У такому разі дощова вода не потраплятиме між стіною та підмурком.

Стіни

Стіни приміщення для птиці можуть бути побудовані з різного матеріалу, такого, скажімо, як цегла, порожні будівельні блоки, а також дерево, алюміній або інші легкі будматеріали. У кожному разі матеріали, що обрамляють приміщення, повинні бути такими, які б найкраще зберігали тепло, тобто, аби тепло тварин зберігалося у приміщенні. Якщо тепла, яке виділяють тварини, достатньо, щоб компенсувати теплообмін через стіни й стелю й обігріти вхідне повітря, настає теплова рівновага. Якщо цього тепла недостатньо, рекомендується додатково обігрівати приміщення. Утримуючи птицю на ґрунті, варто враховувати, що взимку тепла, яке виділяють тварини, через малу населеність пташника недостатньо.

Особливо важлива термоізоляція стелі. Саме там різниця температур у пташнику й на вулиці особливо велика. За недостатньої ізоляції у холодні дні волога конденсується на стелі, а влітку не захищає від спеки. Це стосується як нових будівель, так і перебудованих і прибудов до наявних будинків.

Коефіцієнт теплопровідності

Коефіцієнт теплопровідності – це кількість тепла в калоріях, що проходить через площину стіни або стелі площею 1 м^2 за різниці температур 1°С зовні й усередині приміщення. Чим краща ізольованість, тим нижчий цей показник. На практиці він дорівнює 0,7–0,5, що відповідає цегляній стіні завтовшки 85–120 см.

Різні будівельні матеріали мають різний коефіцієнт теплопровідності. Для досягнення бажаного результату під час будівництва приміщення для птиці, не будуючи стіну завтовшки в 1 м, варто використовувати склад з кількох будматеріалів, наприклад, обшивання із заповнювачем, яке із зовнішнього боку складається з етерніту, усередині – із стиропору, а на внутрішньому боці – з інтерніту. Цей матеріал забезпечує тепле й сухе приміщення для птиці.

Вікна

З міркування збереження тепла у будівництві пташників не роблять великих вікон, а часто без них взагалі. Вікна щільно ніколи не зачиняються, а протяг шкодить птиці.

Якщо все-таки хочуть зробити природне освітлення приміщення, то для цього достатньо маленького вікна. Нестача природного освітлення компенсується електричним, котре регулюється таймером.

Підлога

Усередині приміщення має бути тверда підлога – захист від вологи, що накопичується, холоду, лисиць й інших хижаків. Для очищення й дезінфекції найкраще підходить бетонна підлога із гладенькою поверхнею. Легкий

ухил полегшує стікання води під час капітального прибирання й дезінфекції.

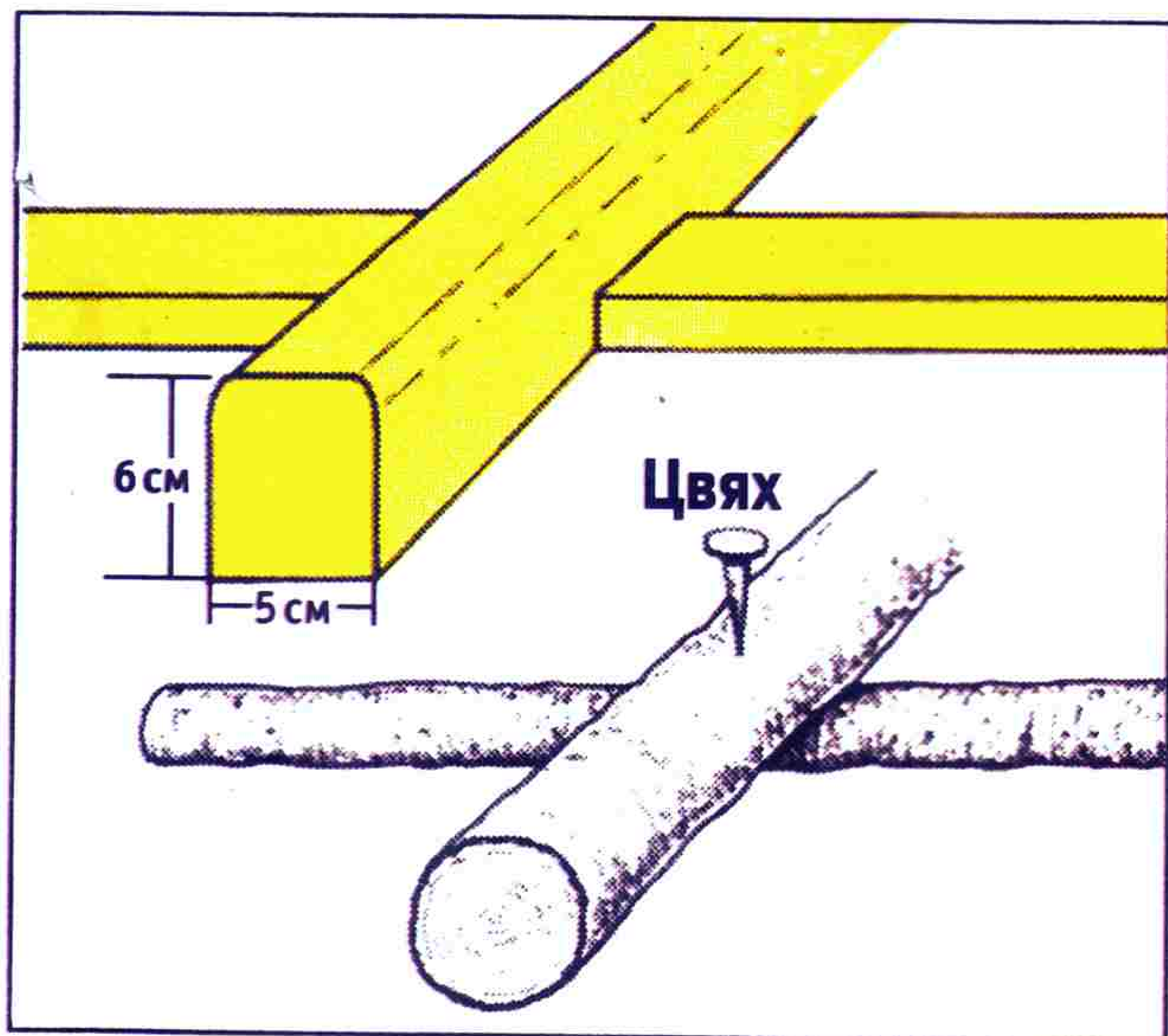
Стічна яма для послiду

Половину, а то й 2/3 площі підлоги пташника слід використовувати під стічну яму для послiду або ящик для послiду. Ця ділянка відокремлюється дротом, дерев'яним брусом або цегляною стінкою із проміжками й зверху накривається решіткою (2,5х5 см – величина отвору решітки). Металеві решітки натягнуті на дерев'яну раму, яку можна зняти з дерев'яної основи ями. Над цією ямою розташоване сідало, де птиця спить уночі. Так послід потрапляє до стічної ями, і птахи не забруднюються ним. Має сенс на таких решітках ставити годівниці й напувалки, тоді й удень птахи перебувають певний час над ямою. Заглиблення для послiду має бути заввишки 60–80 см. Така глибина необхідна, позаяк яму повністю вичищають лише один раз на рік. Аміачні сполуки можна нейтралізувати, щодня додаючи до пташника суперфорсфат (50 г/м^2 площі).

Штанги – частка сідала

Вони мають бути завширшки не менше 5 см й у висоту від 6 см. Верхні площини повинні бути заокруглені, щоб курям було зручно охопити їх лапами. Занадто вузькі штанги можуть стати причиною ушкодження ніг птиці. Штангам потрібні тверда й надійна опора, найкраще заруби у поперечних балках. Не можна збивати штанги цвяхами, бо такі кріплення – зручне місце для паразитів. Вони мають бути легко доступні для чищення.

Кожний погонний метр сідала розрахований на 5–6 курей легкої породи, 4–5 курей середньоважкої породи і 6–7 молодняку. Відстань між штангами має дорівнювати 30–35 м; від стіни приміщення до найближчої штанги – 25 см, так само, як спереду від краю канави для послiду (25 см).

Зверху –правильна штанга для сідала, покладена вільно; внизу – незручне кругле, збите цвяхами сідало.

Пристосування для корму

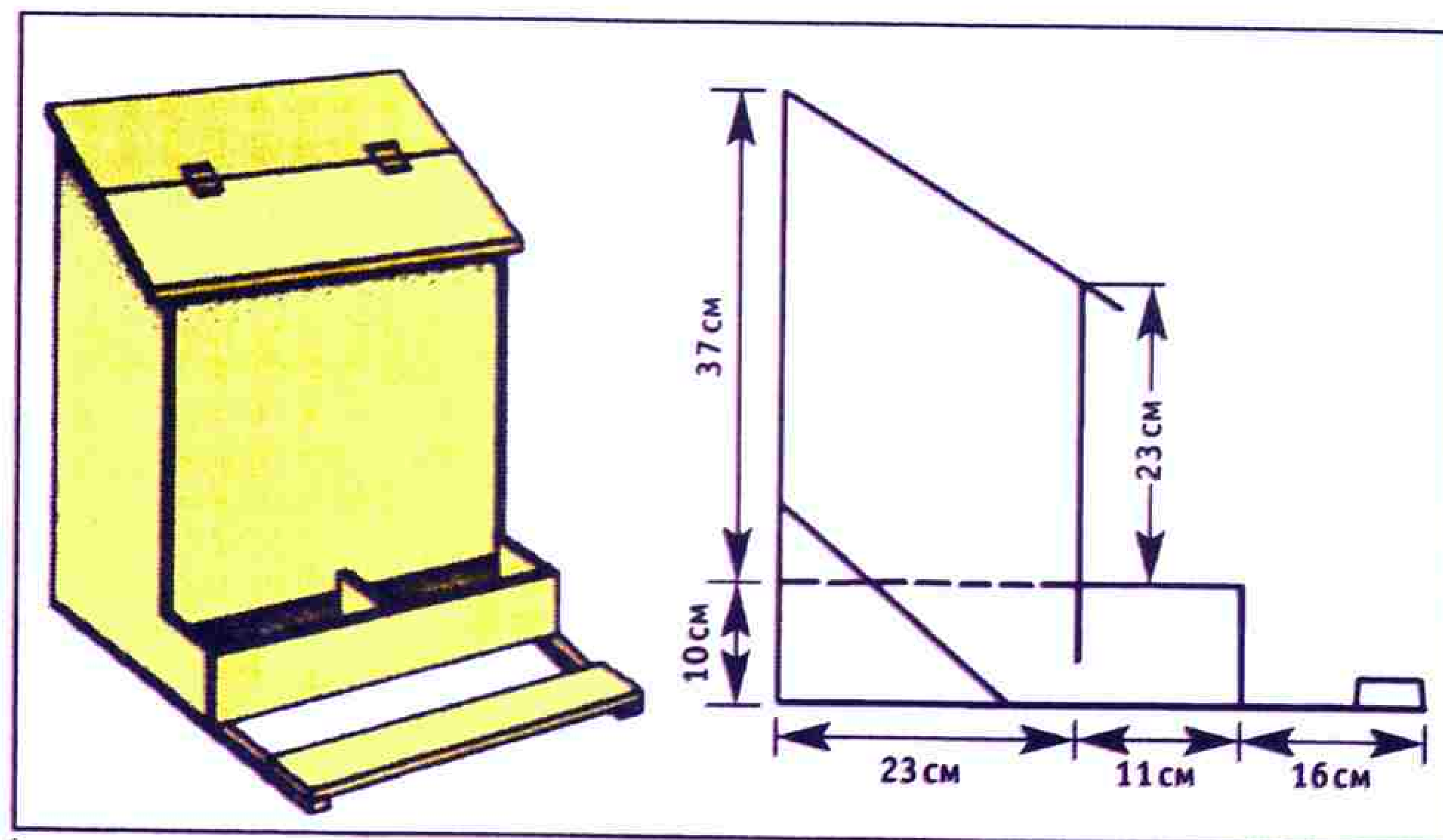
Як ємність для корму придатні корита і годівниці-автомати. Автомати мають ту перевагу, що корм насипається у них на кілька днів і птах може забезпечити себе харчуванням за своїм бажанням. Але необхідно стежити за тим, щоб корм сипався. Борошняний корм сиплеться легко й може приводитися в рух струшуванням (вібрацією). Очищений від шкірки корм легко висипається, і тут важливо поставити покажчик рівня на низьку оцінку, аби уникнути загнивання корму.

Круглий автомат для корму птаха під час кладки яєць і виведення молодняку.

За використання корит це теж варто враховувати. Вони заповнюються лише на третину і ніколи до половини, аби були менші втрати дуже дорогого корму.

Один коловий автомат для годівлі розрахований на 40–50 курей. У прямокутних коритах на кожну особину виділяється 10–15 см, оскільки тут кури розташовуються поруч і, тому слід враховувати їхню товщину. У круглих коритах кури стоять зіркоподібно, і їм не потрібно багато місця. Недостатній простір біля годівниць і напувалок спричиняє нерівномірність поголів'я, агресивність і погану несучість. Слабші птахи повинні мати більше можливості для доступу до їжі й води. Для дрібних камінців і черепашок використовують спеціальну ємність.

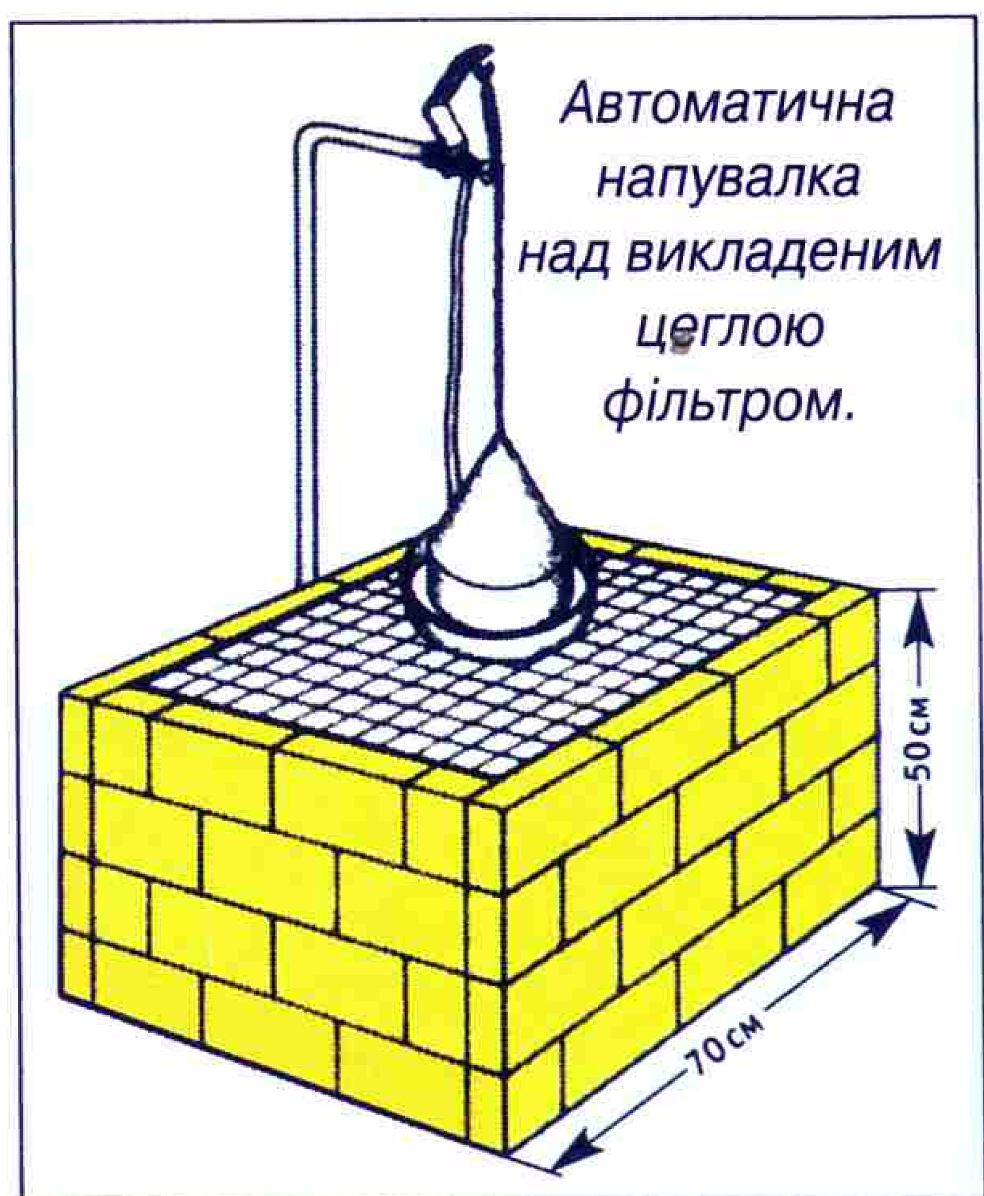
Автомат для дрібних камінців й раковин. Його встановлюють на стіну або на підвищенні біля стіни.

Напувалки

Їх раціонально розташовувати над канавою для послiду. Тим самим запобігають потраплянню води на настил. Але й послід не повинен перетворюватися на рідину, інакше це призведе до збільшення виділення аміаку. Рекомендується використовувати уловлювальні ємності для рідини під час випорожнення або фільтраційні шахти з ґратами. Фільтраційні шахти викладають із цегли. Решітка складається з дерев'яних поперечин, міцно сплетеного нержавіючого дроту або круглих залізних прутів і закладаються в маленький фальц у стіні. Приєднану до водопровідного крана напувалку чіпляють посередині над шахтою.

Напувалки бувають різних видів, наприклад, автоматичні напувалки, приєднані до водопроводу в пташнику через манжет. Такі напувалки дуже полегшують роботу в пташнику, бо відпадає важка робота з рознесення води. Напувалки по можливості слід виготовляти із штуч-

ного матеріалу або з емальованого посуду. Напувалки з оцинкованої бляхи легко піддаються хімічному впливу (наприклад, медикаментів), це може спричинити отруєння птахів. Напувалки мають бути віддалені від годівниць не менше, ніж на 2–3 м. Напувалку варто встановлювати на висоті спини птахів, для молодняку – залежно від росту. Заповнюють напувалки не більше, ніж до 1/3 (2–2,5 см), щоб уникнути розбризкування води.

Автоматична напувалка над викладеним цеглою фільтром.

Автоматична кругла напувалка забезпечує водою 75–100 курей, відповідно 80–120 штук молодняку. За використання жолобних напувалок потрібно 2,5 см на кожного птаха.

Це корито використовують для дорослих курей, гусей і качок. Його слід встановлювати на необхідній висоті відповідно до росту птаха.

Просте дерев'яне корито, збите з кількох дощок, зручне для птиці. Найкраще таке корито для м'яких кормів.

Гнізда

Їх потрібно розташовувати так, щоб на них не падало світло, бо кури під час кладки яєць люблять напівтемні місця. У приміщенні з вікнами гнізда найкраще облаштувати у вузьких місцях курника або, якщо вікна розташовані високо, – під вікнами. У приміщенні без вікон кращий для цього довгий бік навпроти канави для посліду.

Настил має бути м'який і чистий, краще із дрібної солом'яної січки, полови гречки або вівса, стружок або кокосової циновки.

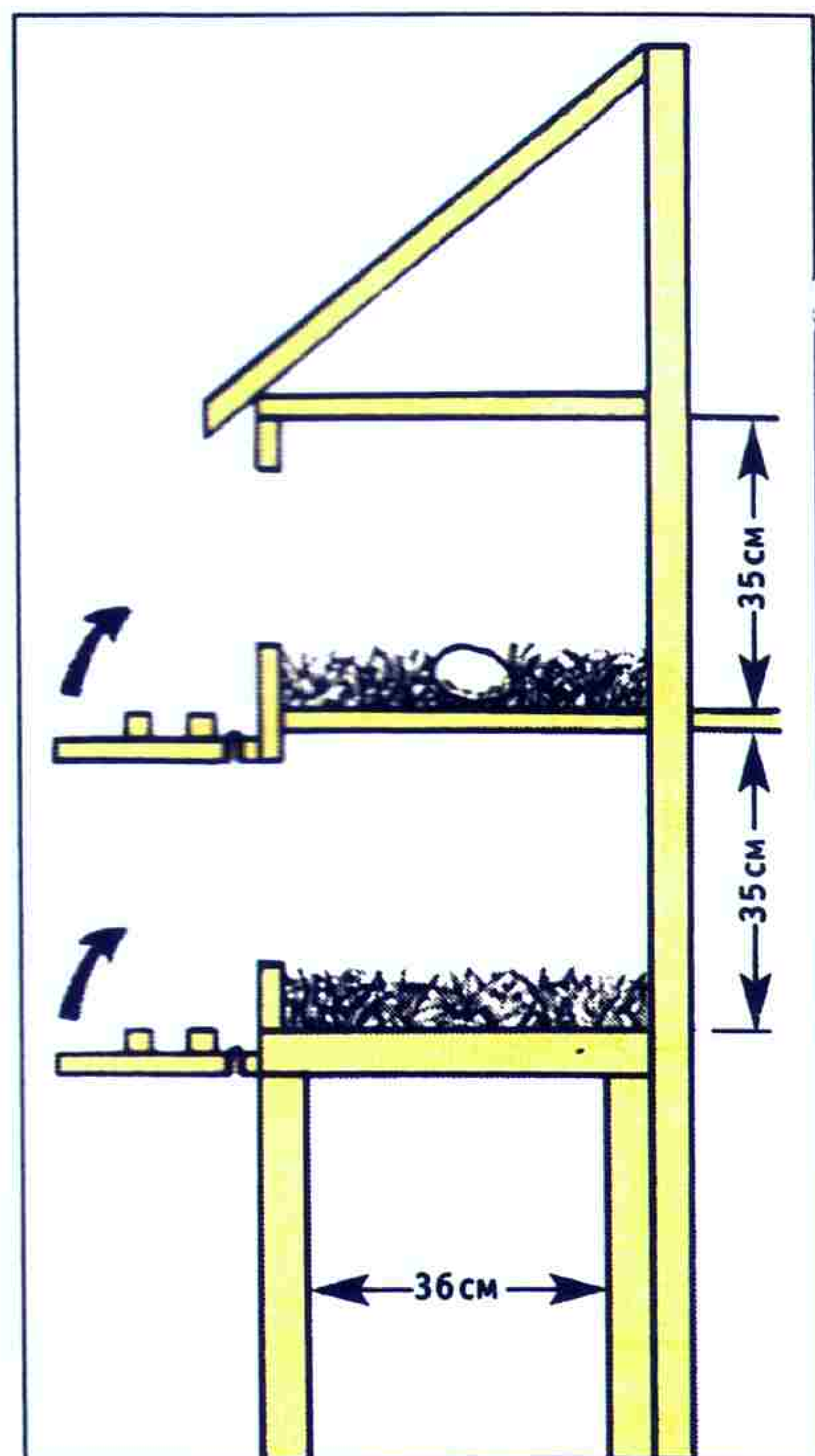
Існують гнізда різного типу – на одну птицю з дверцятами або без них й сімейне, або спільне гніздо.

Гнізда для одного птаха

Нині їх будують як висувні. Тут знесене яйце скочується через отвір у настилі гнізда (кокосова або гумова циновка) на висувний ящик, що розташований під ним, і залишається у такий спосіб чистим і неушкодженим. Таке гніздо дає змогу контролювати індивідуальну несучість птаха, як це робиться на промислових підприємствах. Такий контроль робиться приблизно кожні дві години. Якщо в курей є можливість вибору гнізда, вони віддають перевагу гнізду з підстилкою. Тому нема рації в одному приміщенні обладнувати два види гнізд. Розташовані високо знімні штанги для підльоту не дають птиці можливості ночувати в гнізді, отож вона не забруднює його. У другій половині дня після кладки яйця, гніздо закривається.

Сімейні гнізда

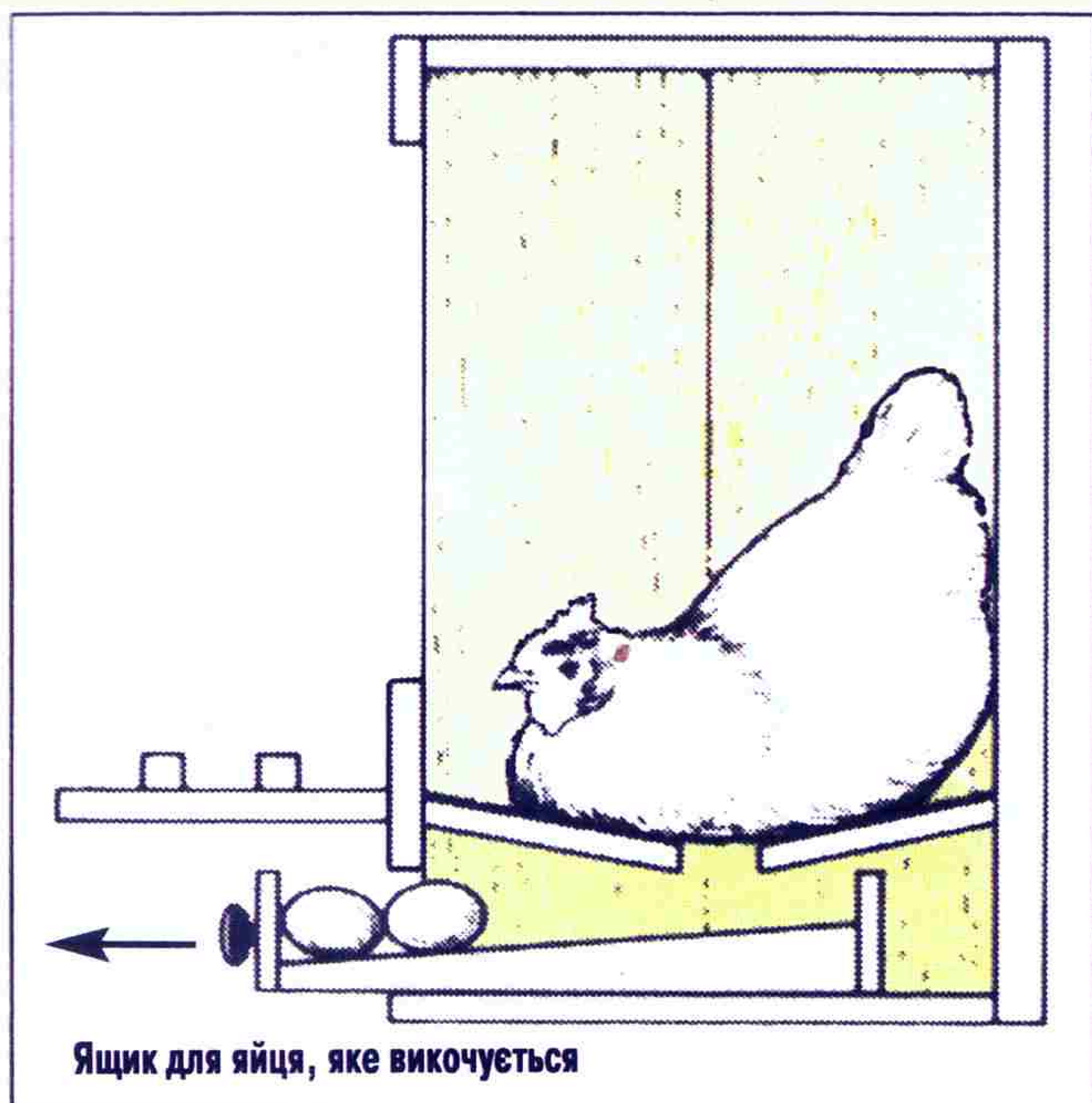
Загальні або сімейні гнізда встановлюються або в стіни, або вільно (див. рисунок). Дно гнізда складається із плетива дроту із проміжками 4 x 5 мм для провітрювання настилу в гнізді. Цей настил завтовшки 25 см бажано виготовити із дрібної солом'яної січки, полови, стружок. Сіно й солома непридатні.

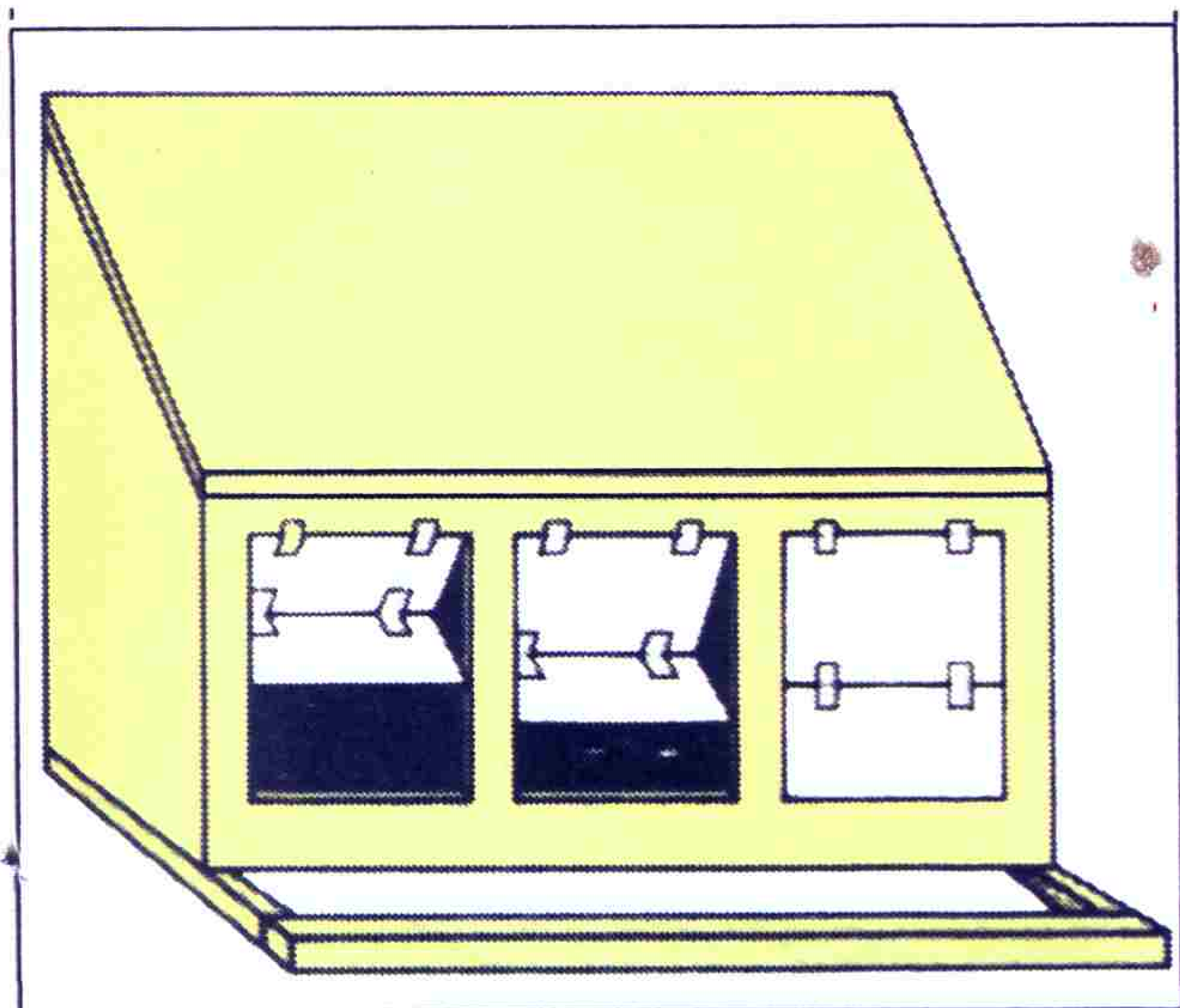
Гнізда, розташовані одне під одним (поперечний розріз).

Прохід біля стіни складається із дротяної сітки. Це необхідно для того, аби птах перед входом безпосередньо до гнізда очищав би об цю сітку бруд, що налипнув на ноги. Дах гнізда відкидається для виймання яєць, а також догляду за настилом.

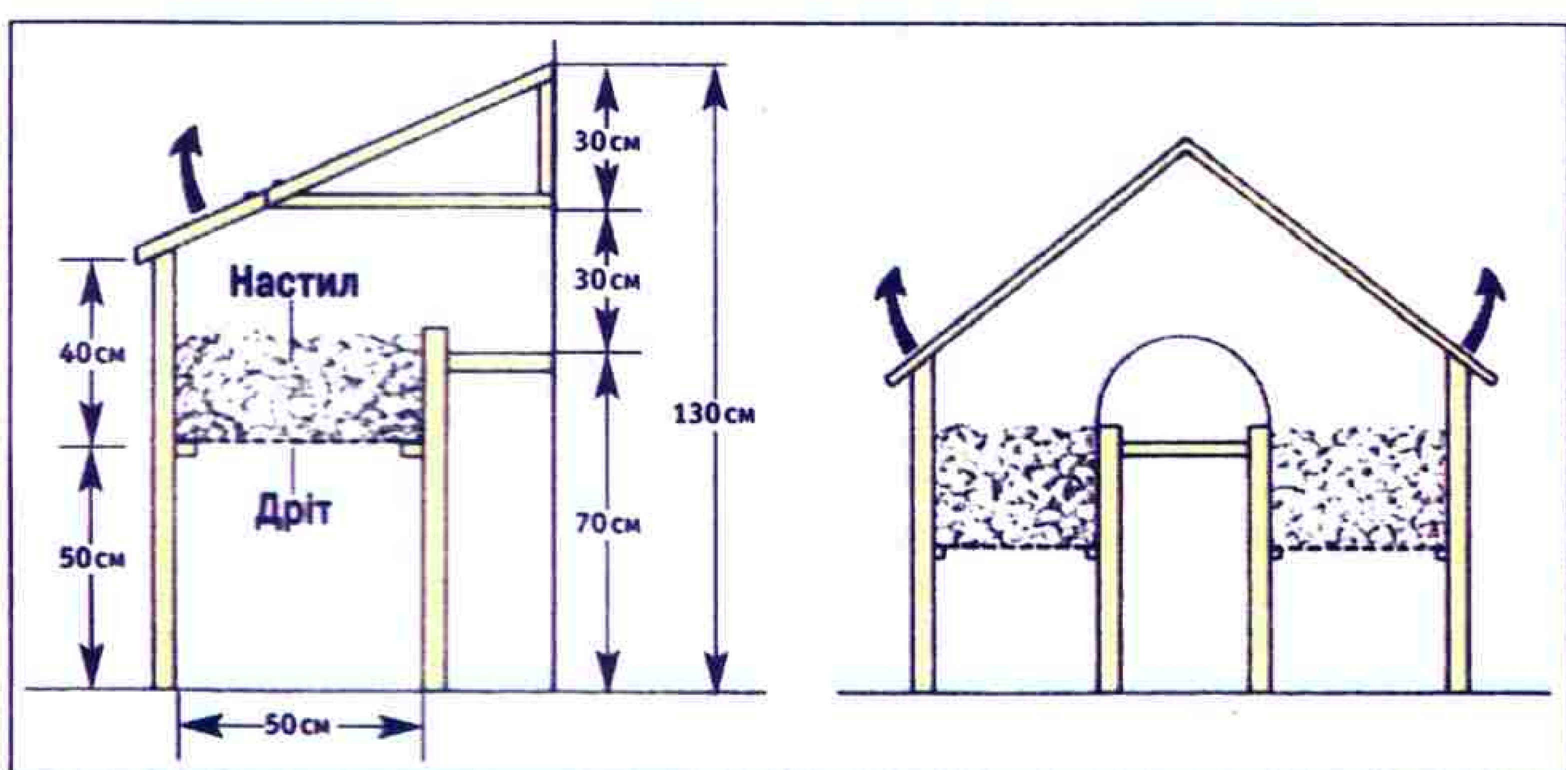
Одне гніздо розраховане на 4–5 курей або 1 м^2 на 50 птахів у сімейному гнізді.

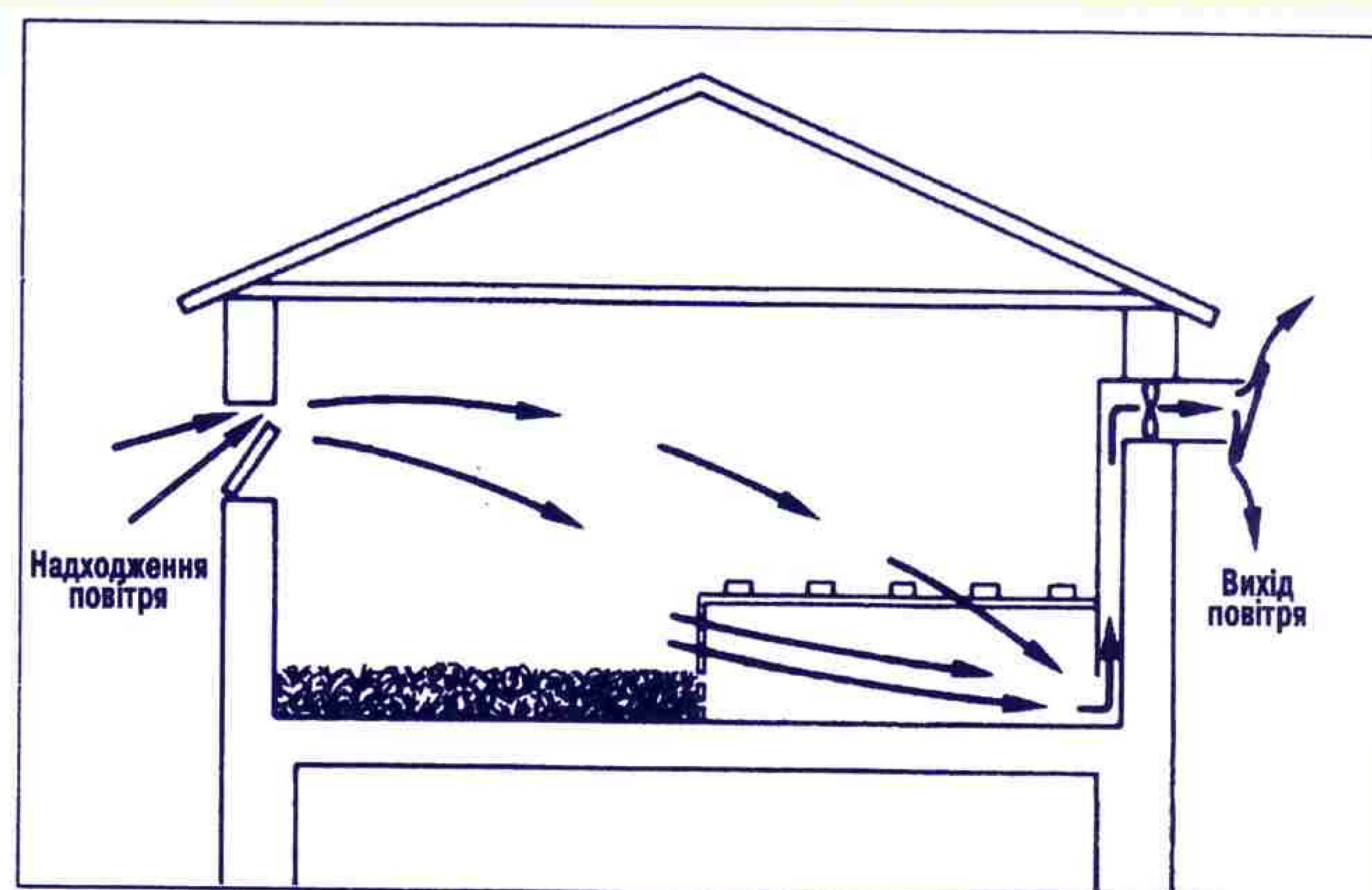
Висувне гніздо.

Прості гнізда із засувками для індивідуального контролю несучості курей.

Загальні або сімейні гнізда.
Ліворуч: поперечний розріз гнізда, установленого біля стіни курника.
Праворуч: сімейне гніздо для 100 курей.
Тут несучки проходять через центральний прохід ліворуч і праворуч до гнізда для кладки яйця.

Штучна вентиляція: вентилятор усмоктує відпрацьоване повітря через витяжку в канаві для посліду. Свіже повітря спрямовується через щілини з вікна.

Настил

За утримання птиці на ґрунті, зазвичай, влаштовують товстий настил і залишають його на цілий рік.

Кращий матеріал для настилу – гарна, суха, коротка солома, на неї насипається ще шар тирси. Для добре вбирного глибокого настилу із тривалим терміном використання з розрахунку на одного птаха необхідно 4–5 кг соломи й 4–5 кг тирси, тобто на 1 м^2 близько 25 кг настилу.

Настил усмоктує послід та вологу, яку виділяє птах. Кури цьому допомагають, розгрібаючи і розпушуючи настил, коли вони розшукують у ньому шматочки зерен. Якщо він все-таки стає вологий, то в зимовий час необхідно розгрібати його вилами й за можливості поповнювати. Якщо, незважаючи на це настил став твердий, його варто обов'язково замінити, щоб птахи не захворіли. Може трапитися, що частки настилу клубочками приклеюються до ніг птахів. Це погано, бо їх дуже важко зчищати, і багато яєць під час удару об ці тверді грудки розбиваються ще в гнізді. Найважливішою умовою для належного функціонування глибокого настилу є гарний клімат у приміщенні.

Піщана ванна

Пухкий гарний настил призначений ще й для купання. Кури закублюються у нього, як у піщаній ванні, і чистять у такий спосіб своє пір'я. Це надає їм справжнього блаженства, як і піщана ванна. Якщо в курнику достатньо місця, то можна без великих затрат праці влаштувати справжню піщану ванну. Якщо є вільний куток, можна збити з дощок низький ящик і заповнити його сухим піском. Кури із задоволенням скористаються ним.

Щоб запобігти появі пухоїдів і кліщів, час від часу в пісок треба насипати порошок від комах. Під час купання у піску це дає гарний ефект і звільняє птахів від її мучителів, якщо вони завелися. Поголів'я у такий простий спосіб на тривалий час залишається вільним від паразитів.

Із зарубіжного досвіду підготувала
Г.Коваленко

Пропоную...

Пропонується робота для сім'ї (чоловікові та жінці) в приватному господарстві у Київській обл. по догляду за тваринами (кури, гуси, кролі і дві кози) та роботи на городі і газонах. Житло надається. Заробітна плата за домовленістю.

Тел. 8-067-500-62-03.

...картоплю: добірні, найстійкіші сорти – поштою. Найвищі репродукції. Консультації.

О.П. Юренко,
вул. Артема, 1, с. Диканька, Полтавська обл., 38500,
тел. 8 (05351) 9-16-97

...післяплатою саджанці: суниці великоплідної Маршал і Машенька – по 3 грн.; самшиту, жасмину, спіреї, дзвоників, лофанту, наперстянки, ехінацеї – по 7 грн. за один. Пересилка – 8 гривень.

Олег Васильович Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин, Вінницька обл., 22100,
тел. 8 (098) 259-27-39

...інжир фіолетовий, зелений. Конверт – каталог.

Богдан Михайлович Гаморак,
вул. Шевченка, 12/13, м. Тлумач,
Івано-Франківська обл., 78000

...саджанці: кущових (красивоквітуючих, вічнозелених, декоративнолистяних), хвойних, плодових (хурма, актинідія, ківі, гранат), оранжерейних (папайя, фейхоа, гуайява, кавове дерево, маракуйя, лимон, мандарин, апельсин, цитрони, бергамот). Канни, іриси, лілійники, водяні лілії та ін.

С. В. Тимофеєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018

...травоїдних поросят породи мангал.

Михайло,
м. Житомир, тел. 8 (067) 878-57-76

...реалізуємо дорослих страусів ему.

Тел. 8 (096) 834-12-32

...гладіолуси і тюльпани.

Є.І. Вакулін,
с. Голубівка, Новомосковський р-н.,
Дніпропетровська обл., 51230

...високоврожайні сорти картоплі: Карлик-04, Беллароза, Тарас, Тайфун, Ольвія... (50 сортів). Конверт – каталог.

Ян Арвідович Мейстер,
вул. Ульянової, 6, м. Бердичів, Житомирська обл., 13300,
тел. (097) 530-67-82

...іриси, тюльпани, хризантеми, багаторічники, кущові декоративні, лілійники.

Н.В. Мартиненко,
вул. Ватутіна, 21, м. Кагарлик, Київська обл., 09200

... саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. 8(0612) 67-49-53, 8 (066) 772-58-89

...шиншили дорослі і молодняк.

смт Голованівськ,
тел. 8 (050) 98-205-90

...тюльпани 300 сортів (60 бахромчастих), нарциси, гіацинти, дрібноцибулинні, іриси, лілійники. Ціни низькі.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 100, м. Київ, 04074

...кози зааненської породи, корейські поросята.

Чернігівська обл.,
тел. 8 (04634) 2-25-84, 8 (050) 109-33-91

...**лебеді:** чорні, чорноші; **декоративні качки:** мандаринки, каролінки, огарі, казарки; **павичі:** індійські, білі, чорнокрилі; **фазани;** інкубаційні яйця, добові курчата **порід курей:** кохінхін, чорний, голубий; брама: темна, світла, золотиста, куріпчаста; орпінгтон: чорний, жовтий; юрловські – голосисті; італійські срібні, цесарки.

Сергій Миколайович Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. 8 (050) 38-38-208

...металошукач.

Тел. 8 (096) 949-45-75

...кімнатні та садові рослини, квітуючі багаторічники, лікарську сировину золотого вуса. Конверт – каталог.

Ірина Ярославівна Буряк,
вул. Шкільна, 21-а, м. Жидачів, Львівська обл., 81700

...40 сортів гіацинтів, іриси, лілійники. Конверт – каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...курчат: брама, кохінхін, орпінгтон, кролів: бельгійський фландр.

О.Л. Літун,
а/с 48, м. Тульчин, Вінницька обл., 23600,
тел. 8 (067) 898-87-01

...поштою та самовивозом саджанці великоплідних ягідних культур: смородина чорна, червона, біла, зеленоплідна та золотиста (Краса Львова, Ядрьона, Селеченська-2...), аґрус, малина (Арбат, Ізобільна, Геракл...), ожина, йошта, суниці (Королева Єлизавета, Ольвія...), жимолость, актинідія. Виноград (21), фундук.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. 8 (066) 354-01-54

...тепличний грунтообігрівний електропровід.

Тел. 8 (097) 658-07-07, 8 (096) 778-45-25

...високі бородаті іриси – 300 сортів, півонії – 40 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434

...кролі великих елітних порід.

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця,
тел. 8 (097) 308-20-95

...троянди, тюльпани, нарциси. Конверт з марками – великий кольоровий каталог.

П. О. Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98403,
тел. 8 (06554) 4-22-77, 4-43-98

...сенполії, стрептокарпуси, лілії, лілійники, іриси, півонії, родіолу рожеву, бульбову бегонію та інші багаторічні квіти, а також малину і суницю. Конверт – каталог.

Г.П. Хоменко,
вул. Красінського, 5, кв. 3, м. Долина,
Івано-Франківська обл., 77502

...троянди, тюльпани, нарциси, іриси. Конверт – каталог.

Надія Петрівна Кормиленко,
вул. Свідерського, 43, м. Бахчисарай, Крим, 98403

...післяплатою набори гладіолусів від колекціонера – 35 цибулин (не менше 10 сортів) 50 грн.

М.В. Левчук, "Н",
а/с 272, м. Южноукраїнськ, Миколаївська обл., 55001

...іриси.

Людмила Каліксовна Шалун,
вул. Жмаченка, 4, кв. 283, м. Київ, 02192

...кури, молодняк породи брама (світла, золотиста, куріпчаста), кохінхін (чорний), бентамки, кролі породи фландр.

Костянтин,
м. Вінниця, тел. 8 (096) 313-85-85

...7 книг, два диски з вирощування кролів-"еко-акселератів".
тел. 8 (03848) 4-14-88, 8 (096) 911-65-85

...саджанці троянд для всіх регіонів України: двокольорові, смугасті, блакитні, зелені. Саджанці шипшини. Конверт – кольоровий каталог.

а/с 238, м. Красноармійськ-7, 85307,
тел. 8 (066) 3456972, 8 (050) 212-21-04

...суницю: Єлизавета Королева-2, Єлизавета Королева, Ольвія, Гіганта, Цариця та інші.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316,
тел. 8 (097) 336-15-42

...постійно найкращі сорти великоплідної суниці: Ольвія, Кент, Розана, Веселка, Королева Єлизавета, Морський пейзаж, Сельва, Референта та інші (60), великоплідну малину, ожину, агрус. Опт – роздріб. Конверт – каталог.

Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19615,
тел. 8 (0472) 30-29-28, 8 (097) 57-57-781

...насіння картоплі поштою. Сорти: Агаве, Беллароза, Вітара, Забава, Надійна (всього 34 сорти). Каталог у вашому конверті.

Інга Олександрівна Ліщина,
вул. Пролетарська, 16, кв. 21, м. Бар, Вінницька обл., 23000,
тел. 8 (04341) 2-40-83, 8 (097) 561-36-32

...конструкції саморобних косарок (15 грн.).
а/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...кури кохінхіни – чорний, голубий, гуси – холмогори, фазани, інкубаційні яйця, кролі – рекс.

м. Володимир-Волинський, Волинська обл.,
тел. 8 (095) 138-51-07

... канни великоквіткові: яскраво-оранжеві, червоні, жовті, рожеві, малинові, лимонно-жовті гофровані, оранжеві, темно-оранжеві з червоною облямівкою по краю, а також широкий вибір лілій. CD – з квітами, вартість 7 грн.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, 17502

...велику колекцію великоплідної суниці садової.

Анатолій Миколайович Корсакевич,
вул. О. Кошового, 33/8, м. Чернігів, 14029,
тел. 8 (097) 338-83-92

...троянда витка (4), клематиси (5), вейгела, керія, іриси (30), лілійники (10), хости (5), водозбір, купальниця, аконіт (2), сенполія (2), первоцвіт, очиток та інші. Петунія, вербена, айстра, чорнобривці (горщикові). Каталог у підписаному конверті.

О.А. Іванова,
вул. Київська, 11, с. Гатне, Києво-Святошинський р-н,
Київська обл., 08160,
тел. 8 (063) 425-62-76

...яйця, курчата, молодняк курей брама – світла, темна, куріпчаста, фавероль, орпінгтон чорний, кохінхін голубий і чорний, червоні індокачки.

Андрій Сергійович Гончар,
вул. Кузнечна, 5, с. Кардашинка,
Голопристанський р-н., Херсонська обл., 75611,
тел. 8 (050) 108-47-80

...однорічні саджанці гінкго (опис у № 2–3 "ДСГ" за 2008 р.) по 12 грн. за один. Поштові витрати 3–5 грн. Замовляйте попередньо.

Анатолій Терещук,
вул. Марка Вовчка, 2, кв. 1, м. Рівне, 33014

...бджоли і рослини золотого вуса.

Ірпінь,
8 (04497) 92-9-31

...кращі колекції Київщини: суниця (40), малина (28), виноград (28), смородина (21).

Тетяна Антонівна Форноляк,
вул. Малишка, 2, а/с 14, м. Обухів, 08700,
тел. 8 (099) 138-06-36

Хочу придбати:

... книгу "Яблуня в Україні" *(можна б/в).*

Т.Є. Кондратенко,
тел. 8 (096) 374-48-75

Шановні читачі журналу "Дім, сад, город"! Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок № 26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанк", МФО 322012, код 25662848 по 3,00 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

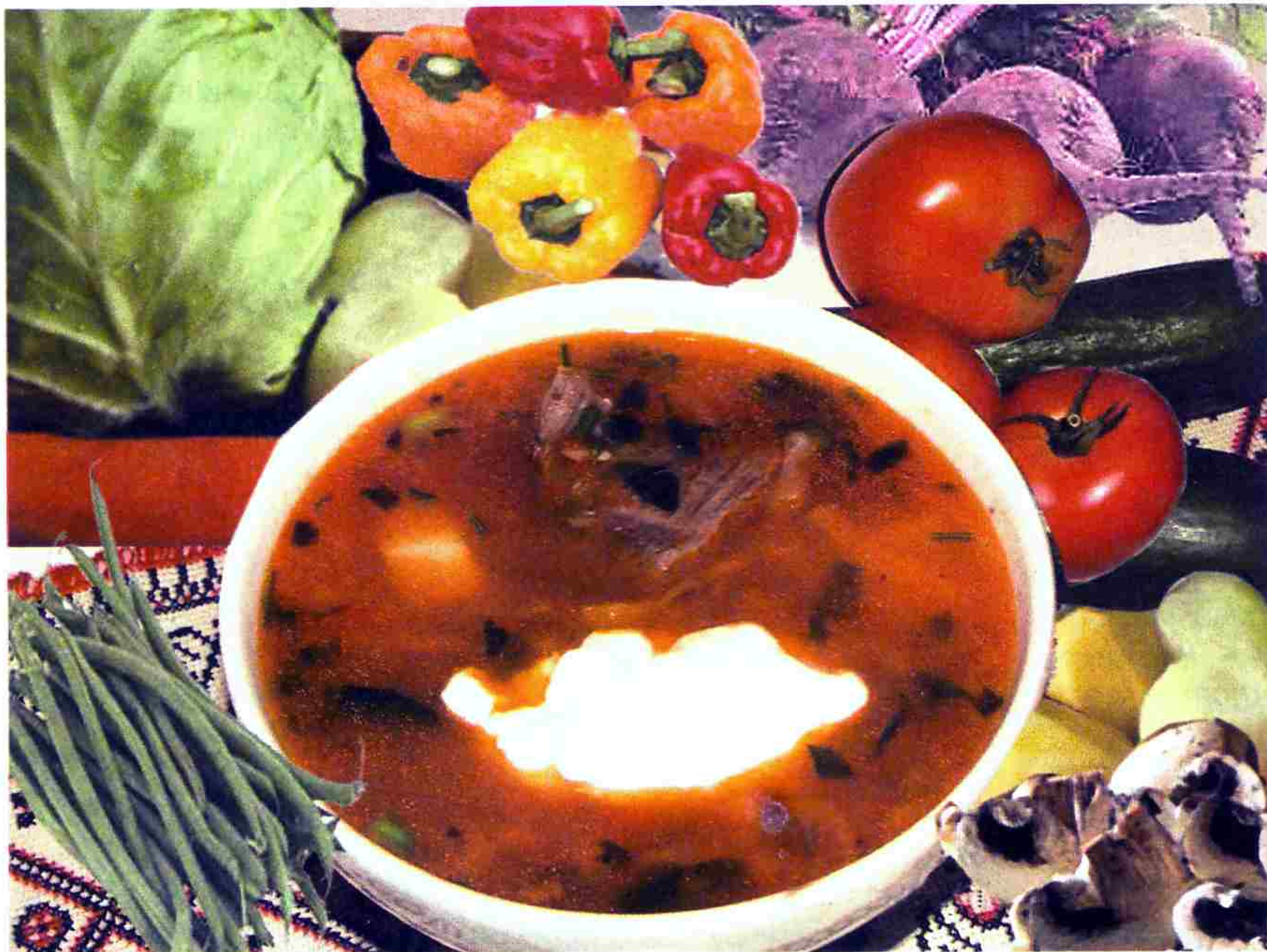
До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції: вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

У кожної господині – свій борщ

Наш журнал розпочинає серію матеріалів про українські страви. Першою з них, звичайно ж, є борщ. Вважаємо, що не варто обходити увагою й такі українські страви, як вареники, пиріжки, а також напої, зокрема узвар, медовий квас тощо.

Найактивніші дописувачі відзначатимуться призами. А найкращі рецепти будуть надруковані в окремій книзі, яку редакція планує видати.

Україна здавна славилася своєю національною кухнею. Давні страви мають багатовіковий "стаж", як наприклад, знаменитий український борщ, для приготування якого використовують до 20 видів продуктів. Надзвичайно різноманітний асортимент м'ясних страв: крученики, заливанці, сало, шпиговане часником, сало та м'ясо, буженина, печеня, ковбаси... Значне місце в українській кухні здавна посідає риба. Улюблені страви українців – запечений у сметані карась, тушкована з хріном щука, короп, тушкований з цибулею або в сметані, судак, запечений з грибами та раками, рибні крученики.

В українському меню постійно присутні найрізноманітніші страви з борошна: вареники, галушки, шулики, гречані коржі. Одним з улюблених і найуживаніших продуктів є сало. Його їдять не лише смаженим, а й сирим, солоним, вареним, копченим. Здобули велику популярність в українській кухні страви з яєць, насамперед – яєчня з салом.

Приготуванням їжі раніше займалися переважно жінки старшого віку. Для приготування страв двічі на день витоплювали піч, а їжу на другий день залишати не годилося. Режим харчування залежав від пори року. Восени, навесні й взимку їли тричі на день – снідали, обідали й вечеряли, а влітку між обідом і вечерею влаштовували підвечерю. За стіл першим сідав господар, за ним – господиня, далі старі батьки, сини, невістки, дочки, останніми – малі діти.

Однією з найпопулярніших українських страв, своєрідною візитною карткою нашої країни є борщ. Подейкують: страву вигадали осілі на хуторах козаки. Й ласують борщем вже років 300–400. Назва найпопулярнішої української страви походить від слов'янського слова "борщі", що означає "буряк". Науковці від кулінарії стверджують: існує три різновиди борщу. Перший – червоний, наче налитий полум'ям, готують з капустою, буряком, морквою, пастернаком (петрушкою), картоплею. У святкові та недільні дні наші предки варили борщ на м'ясній юшці (зі свининою чи м'ясом птиці), а у будні засмажували салом із часником чи цибулею.

Другий різновид борщу – щавелевий, зелений, або весняний. Його варили з молодим щавлем, кропивою, лободою, листям городнього буряка, засмачуючи юшку круто звареним яйцем і сметаною (сироваткою, маслянкою). Так само як і червоний, зелений борщ у піст готували без сала і м'яса, на олії, з грибами та рибою.

Третій різновид борщу – так званий холодний – готували винятково влітку. Молодий городній буряк різали соломкою, заправляли квасом чи сироваткою, додавали зелень петрушки, кропу, цибулі, часнику, за смаком – круто зварене яйце. Їли охолодженим, нерідко з вареною картоплею замість хліба.

Однакового борщу не буває

У різних регіонах України варять борщ, що вирізняється набором продуктів. Як і господинь, двох однакових борщів не буває. Взагалі ця страва може щоразу мати інший смак навіть за наявності тих самих продуктів. У кожному куточку України – свої борщі. У Закарпатському регіоні існує борщ під назвою "львівський". Готують його з буряка і картоплі. На Чернігівщині готують борщ щонайменше за сімома рецептами. На Житомирщині варять борщ із в'яленими в'юнами та грибами. Із "вушками" і грибами – це переяславський борщ. На Запоріжжі та Січеславщині – зі смаженими линами та карасями. На Полтавщині – свій, полтавський борщ, але крім нього смакують ще "кобиляцьким" та "лубенським" (останні два – від назви міст – Кобиляки, Лубни). Головні компоненти полтавських перших страв – курячий бульйон та галушки. Єдиного рецепту борщу, вважають кулінари, не існує. Ця нескладна страва готується здебільшого "на око". Головне – вкласти у приготування душу. Тоді навіть борщ із

сокири здаватиметься вишуканим делікатесом. Однак кілька рецептів борщу знати не завадить.

Борщ український з м'ясом і пампушками

Треба мати: 500 г м'яса, 320 г картоплі, 200 г свіжої капусти, 80 г буряків, 80 г томатної пасти, 40 г смальцю, по 80 г цибулі й моркви, 40 г петрушки (корінь), 20 г селери (корінь), 8 г борошна та цукру, 20 г сала, 2 зубки часнику, 40 г сметани, спеції, зелень за смаком.

Для пампушок: *400 г борошна, 140 г води, 20 г цукру, 100 г масла, 12 г дріжджів.*

Для часникової заправки: *40 г олії, 10 зубків часнику, 80 г води або квасу.*

Зварити м'ясний бульйон. М'ясо нарізати, а рідину процідити. У киплячий бульйон покласти нарізану картоплю, через деякий час нашаткувати капусту і варити 20 хв. Буряк стушкувати з томатом, моркву, цибулю й коріння петрушки спасерувати, додати до бульйону і варити до готовності. Борщ заправити борошняною пасеровкою, сіллю, цукром. Через п'ять хвилин додати чорний перець, лавровий лист, сало, розтерте з часником та зеленню петрушки, прокип'ятити, зняти з вогню і настоювати 15–20 хв. Подаючи, в тарілку покласти відварене м'ясо, сметану, зелень, окремо подати гарячі пампушки, политі часниковою заправкою. Для заправки часник розтерти з сіллю й розвести олією або квасом.

Приготування пампушок: з борошна, цукру, розчинених у теплій воді дріжджів, вершкового масла замісити тісто й сформувати невеличкі булочки. Викласти їх на лист, почекати, поки підійдуть, і випікати в гарячій духовці.

Борщ гетьманський

Треба мати: 800 г яловичини, 30 г ріпчастої цибулі, 25 г моркви, 100 г буряка, 80 г капусти білоголової, 80 г картоплі, 50 г квасолі, 50 г баклажанів, 10 г сметани, 10 г жиру, петрушка, спеції, зелень сіль за смаком.

Грудинку заливають холодною водою, додають ріпчасту цибулю, лавровий лист і на великому вогні доводять до кипіння. Потім м'ясо виймають, нарізають на порції, а бульйон проціджують, солять і доводять до кипіння. В киплячий бульйон кладуть попередньо підготовлені шматки м'яса, шаткований соломкою столовий буряк і варять до напівготовності. Потім додають нарізану шматочками картоплю і шатковану капусту. За 15 хвилин до готовності додають пасеровані овочі, зварені окремо квасолю і тушковані з маслом свіжі або консервовані баклажани, попередньо протерті крізь сито. Подаючи до столу, заправляють сметаною і притрушують подрібненою зеленню.

Борщ ялтинський

Треба мати: 250 г буряка, 250 г свіжої капусти, 500 г картоплі, 20 г борошна, 40 г олії, 80 г сметани, 100 г томату-пюре, кріп, петрушка, сіль – за смаком.

Буряк нашаткувати й відварити у підсоленій воді. Окремо відварити капусту й картоплю та змішати з буряком і його відваром. Додати спасероване на олії борошно, сметану. посічений кріп, петрушку, томат-пюре й прогріти.

Гуцульський борщ

Треба мати: 500 г картоплі, 500 г капусти, 100 г квасолі, 100 г моркви, 50 г сушених грибів, 50 г петрушки (корінь), 100 г цибулі, 50 г жиру, 200 г буряків, 10 г оцту, 100 г томатної пасти, 10 г цукру, сіль, перець за смаком.

Попередньо замочену квасолю відварити до готовності. Гриби промити, відварити й нарізати соломкою. Капусту нашаткувати У киплячу воду покласти нашатковану капусту, нарізану картоплю й варити 20 хвилин. Моркву, петрушку, цибулю дрібно нарізати й спасерувати. Буряк тушкувати з цукром, оцтом, потім додати томатну пасту. У воду з капустою й картоплею покласти квасолю, моркву, цибулю, петрушку, гриби, буряк. Заправити сіллю, перцем і варити до готовності. Подаючи на стіл, покласти у борщ сметану.

Закарпатський борщ

Треба мати: 500 г м'яса, 100 г квасолі, 500 г квашеної капусти, 200 г буряків, 100 г моркви, 100 г цибулі, 50 г петрушки (корінь), 25 г борошна, 50 г масла, 50 г часнику, сіль, перець, лавровий лист – за смаком.

М'ясо відварити й вийняти з бульйону. Квасолю попередньо замочити, а потім відварити. У бульйон покласти квашену капусту, варену квасолю, нашаткований буряк, моркву, цибулю, петрушку і варити 20–25 хвилин. Борошно спасерувати на маслі й покласти в борщ. Заправити борщ перцем, потовченим із сіллю, часником, довести до кипіння й дати настоятися. Подаючи на стіл, у борщ покласти сметану й притрусити зеленню петрушки.

Борщ галицький

Треба мати: 300 г кісток, 100 г буряка, 300 г свіжої капусти, 3 картоплини, 1 морквину, півкореня петрушки, 1 цибулину, 2 столові ложки томату-пюре, 2 чайні ложечки борошна, 30 г топленого масла, 2 столові ложки сметани, 2/3 склянки квасу бурякового, лавровий лист, перець духмяний (горошок), сіль, зелень – за смаком.

Буряк нарізати шматочками й тушкувати з томатом-пюре й буряковим квасом. Одночасно злегка спасерувати з борошном нарізані петрушку, моркву, цибулю. Дрібно нарізані капусту й картоплю покласти в кістковий бульйон і варити 10–15 хвилин. Потім додати тушкований буряк, пасероване коріння, лавровий лист, духмяний перець горошок, сіль і варити до готовності. Дати борщу настоятися 30–40 хв. і влити в нього прокип'ячений буряковий квас.

Буряковий квас: *на 10 л квасу – 4 кг буряків, 10 л води. Буряки обчистити й промити.*

П'яту частину буряків нарізати скибочками, укласти їх уперемішку з цілими буряками, залити холодною перевареною водою, поставити в темне місце для бродіння. Після закінчення процесу бродіння поставити квас у холодне місце й через 13–15 годин він готовий. У міру використання його треба доливати холодною перевареною водою (4–5) разів і періодично збирати з поверхні плісняву.

Борщ волинський з грибами

Треба мати: 300 г буряків, 600 г свіжої капусти, 20 г сушених грибів, 60 г ріпчастої цибулі, 60 г моркви, 40 г кореня петрушки, 40 г смальцю, 300 г бурякового квасу, 60 г сметани, сіль, зелень петрушки, кропу за смаком.

Борщ готують на грибному бульйоні, але без помідорів. За 5–7 хв. до кінця варіння додати зварені нарізані соломкою гриби та буряковий квас.

Борщ полтавський

Треба мати: 500–600 г гуски або курки, по 150 г картоплі, свіжої капусти й буряків, по 50 г ріпчастої цибулі та моркви, 25 г петрушки (корінь), 40 г смальцю, 80 г сала, 10 г цукру, 300 г бурякового квасу, 80 г томатної пасти, 40 г сметани, спеції, сіль, зелень – за смаком.

Для галушок: 80 г пшеничного або гречаного борошна, 25 г води, половину яйця.

Приготувати бульйон з м'ясом птиці. Картоплю нарізати кубиками, капусту, буряк, цибулю ріпчасту, коріння – соломкою. Буряк стушкувати до готовності з квасом або лимонною кислотою та бульйоном. Моркву, цибулю, коріння спасерувати, додавши томат. У киплячий бульйон покласти картоплю й капусту. Через 10–15 хвилин додати буряк, товчене із зеленню кропу сало, цукор, сіль, спеції. Перед подачею борщ настоювати 15–20 хв.

Приготування галушок: у киплячу воду засипати половину підсушеного борошна й, розмішуючи, прогріти, зняти з вогню, й охолодити. Додати решту борошна, яйця, сіль, і замісити некруте тісто. Розкачати корж 4–5 мм завтовшки, нарізати галушки у вигляді квадратиків і зварити у підсоленій воді. Подаючи на стіл, у тарілку покласти галушки, м'ясо, сметану.

Борщ буряковий з перловою крупою

Треба мати: 3 картоплини, чверть капустини, чверть склянки перлової крупи, 1 морквину, 1 великий буряк, 1 цибулину, 2 столові ложки зеленого горошку, 3 столові ложки томатного соусу, 3 лаврові листки, коріння, сушену зелень, перець, 2 зубки часнику, сіль, олію.

У киплячу воду опустити нарізану кубиками картоплю, нашатковану капусту, перлову крупу. Варити 25 хв. Буряк і моркву нарізати тонкою соломкою й спасерувати в олії, додати дрібно нарізану цибулю й томатний соус. Пасеруючи, часто помішувати. У борщ кинути лавровий лист, коріння, зелень, посолити, поперчити, додати спасеровані компоненти й варити ще 15 хв., покласти зелений горошок. Коли борщ звариться, вийняти лавровий лист, укинути товчений часник, накрити кришкою й зняти з вогню. Дати настоятися 30 хв.

Пісний борщ "Південний"

Треба мати: 600 г буряка, 160 г моркви, 40 г кореня петрушки, 150 г ріпчастої цибулі, 700 г помідорів, 200 г свіжої капусти, 200 г картоплі,

120 г олії, 600 г води, 120 г болгарського перцю, 10 г часнику, чорний перець (горошок), лавровий лист, зелень петрушки за смаком.

Ріпчасту цибулю, буряки, моркву, петрушку, болгарський перець нарізати соломкою, покласти в каструлю, залити пропущеними через м'ясорубку помідорами, олією, посолити, додати перець горошком, лавровий лист і тушкувати під кришкою на малому вогні. Коли увесь сік випарується й залишиться червона олія, влити воду, дати прокипіти 10–15 хв. і покласти свіжу нашатковану капусту. Цілу картоплю зварити в окремій каструлі, потім нарізати кубиками покласти в борщ коли звариться капуста. Сиру картоплю не можна класти в борщ, оскільки від кислоти помідорів вона погано розварюється і залишається твердою. Готовий борщ заправити потовченим часником, дрібно нарізаними стручками зеленого перцю, зеленню петрушки й дати настоятися 20–30 хв. Наступного дня борщ буде смачнішим. Краще подавати його холодним.

Пісний борщ із грибами й квашеною капустою

Треба мати: 600 г буряка, 300 г квашеної капусти, 75 г сушених білих грибів, 125 г ріпчастої цибулі, 60 г моркви, 15 г борошна, 125 г олії, 25 г томату-пасти, перець (горошо), лавровий лист, сіль, зелень петрушки – за смаком.

Добре промиті сушені гриби відварити до м'ягкості. Нашатковану соломкою квашену капусту, моркву, цибулю, буряк спасерувати, наприкінці пасерування додати борошно. Готові овочі залити грибним бульйоном, додати томат-пасту, перець горошком і лавровий лист. Гриби порізати, обсмажити на олії, покласти в борщ і варити 30 хв. Потім до борщу додати тертий варений буряк і довести до кипіння, перед подаванням на стіл притрусити зеленню петрушки.

Увага!

Придбати журнали "Дім, сад, город" за поточний та минулі роки, а також іншу літературу нашого видавництва можна на "Книжковому ринку" (станція метро "Петрівка", м.Київ).

Ряд 100, місце 3.

Працюємо з 10 до 16 години щодня, крім понеділка.

На першій сторінці обкладинки: Ольга Дмитрівна Антохій, науковий працівник музею "Гуцульщина" та реставратор музею "Писанка", м. Коломия Івано-Франківської обл.

Народилася в Коломиї. Закінчила Косівський художній інститут прикладного мистецтва. За фахом – художник-модельєр. Писанка – це її хобі. Вся колекція музею зроблена Ольгою Дмитрівною. Нею відреставровано майже 10000 писанок, 2000 з них знаходяться в колекції музею "Писанка", решта – в фондових сховищах. Вона – учениця майстрині Марії Іванівни Боледзюк, яка винайшла метод консервації, тобто реставрації писанок. Писанкарством та реставрацією Ольга Дмитрівна займається більше 15 років.

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД"
виробничо-практичний журнал
№4, квітень, 2008 р.
Головний редактор **М.І. Халимоненко**
Головний художник **Т.П. Колодницька**
Заступники головного редактора **Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко**
Зав.відділами **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Літературний редактор **М.П.Чернецька**
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець,**
Реклама **Н.В.Васильєва,** тел.: (044) 223-38-17,
E-mail: dimsadgorod@voliacable.com *або vgt@i.com.ua*
Оголошення **О.К.Шевченко**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг **Т.І.Лазебник**
тел.: 223-22-58
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 19.03.2008 р.
Загальний тираж 141 033 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: **вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.**
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

*При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на **„Дім, сад, город"** обов'язкове.*
Думки авторів і редакції не завжди збігаються.
Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень.
Листування з читачами лише на сторінках журналу.

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1.
Тел.: (044) 559-73-19;
тел./факс: (044) 292-80-50.

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

З 1 грудня 2006 р. редакція журналу знаходиться за адресою:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680,
тел.: (044) 223-69-11, 223-69-12,
факс/автомат (044) 223-22-59.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» – 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» – 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» – 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» – 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» – 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» – 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» – 90245.

Індекс 74142

Навіщо чекати поки колорад виросте на Вашій картоплі?

Завдайте колорадам удару подвійної сили!

ЖУКОМОР®

Унікальний препарат для боротьби з колорадським жуком

Діючі речовини:
піпероніл-бутоксид 50 г/л,
імідаклоприд 100 г/л

Чому варто купити ЖУКОМОР®?

- До складу препарату входить ДВІ діючі речовини, тому **ЖУКОМОР®** однаково ефективно діє як на дорослих колорадських жуків так і на личинки;
- Невелика упаковка: можна купити як пробник, і переконавшись на власному досвіді в ефективності, застосовувати **ЖУКОМОР®** і надалі.
- Екологічно чистий та безпечний.

- ТОВ „Юрагрозахист"
  м. Київ, вул. Молодогвардійська, 32
  8/044/ 249-09-07, 249-09-46
- Мережа магазинів «Захист рослин – 2000»
  м. Черкаси, вул. Дахнівська, 23
  8/0472/ 37-12-17, 8/050/ 313-71-43
- ППФ „Ратибор"
  Київська обл., м. Богуслав, вул. І. Франка, 16
  8/04461/ 5-55-26, 5-12-50, 8/067/ 404-30-74
- ПП Мерленко Святослав Васильович
  м. Луцьк
  8/068/ 563-80-00
- ТОВ „БАДВАСИ"
  м. Київ, вул. І. Кудрі, 5
  8/044/ 501-27-47, 501-27-57, 8/063/ 855-78-36
- ТОВ «Презенс»
  8/044/ 291-54-52

Увага! Лише так виглядає оригінальна упаковка!

Ліцензія АБ №200976 від 27.09.2005 р. Видана Мінагрополітики України